

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

CECH HRNČÍŘŮ V ČESKÉ LÍPĚ V LETECH 1655-1876

Bakalářská práce

Studijní program: B7507 – Specializace v pedagogice
Studijní obory: 6107R023 – Humanitní studia se zaměřením na vzdělávání
7105R056 – Historie se zaměřením na vzdělávání
Autor práce: **Lenka Lebedová**
Vedoucí práce: PhDr. Milan Svoboda, Ph.D.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lenka Lebedová**
Osobní číslo: **P10000366**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obory: **Humanitní studia se zaměřením na vzdělávání
Historie se zaměřením na vzdělávání**
Název tématu: **Cech hrnčírů v České Lípě v letech 1655-1876**
Zadávající katedra: **Katedra historie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Studentka vytvoří přehled vývoje cechovní výroby hrnčírů v České Lípě v letech 1655-1876. Zhodnotí vliv cechu na městský život v České Lípě raného novověku. Zaměří se na hospodářskosociální analýzu cechu, objasní jeho postavení mezi ostatními řemeslnými sdruženími ve městě a na jeho náboženské i kulturní poměry či vztahy k vrchnosti.

Klíčová slova: hrnčíři, cech, Česká Lípa, analýza

Key Words: Potters, Guild, Česká Lípa-Böhmische Leipa, Analysis

Metody: deskriptivní, analytická, syntetická, komparativní

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury: **viz příloha**

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Milan Svoboda, Ph.D.

Katedra historie

Datum zadání bakalářské práce: **27. dubna 2012**

Termín odevzdání bakalářské práce: **26. dubna 2013**

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.

děkan

L.S.

PhDr. Jaroslav Pažout, Ph.D.

vedoucí katedry

V Liberci dne 27. dubna 2012

Příloha zadání bakalářské práce

Seznam odborné literatury:

Prameny:

Státní okresní archiv Česká Lípa

Národní archiv Praha

Literatura:

- BĚLINA, Pavel, Česká města v 18. století a osvícenské reformy, Praha 1985;
BIENERT, Karl J., Die ältesten B. Leipaer Zunftordnungen, in: MNEC, 1930, 53, 67-70;
DÜLMEN, Richard van, Kultura a každodenní život v raném novověku I-II, Praha 1998-2006;
GABRIEL, František - PANÁČEK, Jaroslav, Dějiny hrnčířství v České Lípě, in: Bezděz 2000, 9, 5-41;
HÜBSCH, F. L., Versuch einer Geschichte des böhmischen Handels, Prag 1849;
JANÁČEK, Josef, Přehled řemeslné výroby v českých zemích za feudalismu, Praha 1963;
MELICHAR, František, Dějiny cechovnictví v Čechách, Praha 1902; WINTER, Zikmund, Řemeslnictvo a živnosti XVI. věku v Čechách, Praha 1909;
PANÁČEK, Jaroslav - VOJTÍŠKOVÁ, Marie - SMEJKAL, Ladislav, Z dějin České Lípy, Česká Lípa 1999;
PANÁČEK, Jaroslav, Hrnčířská rodina Machsgut (Dobředělej) v České Lípě, in: Bezděz 12, 2003, s. 91-100;
SMITKA, Josef - HAZLBAUER, Zdeněk, Co vypovídají historické písemné prameny o hrnčířích a jejich cechu v městě Horažďovicích, ArchHist 25, 2000, s. 397-407;
SULZENBACHER, Gudrun, Zapomenutá řemesla a život na venkově, Praha 2003.
VOJTÍŠEK, Břetislav, Hrnčířství v České Lípě, in: ArchHist, 1983, 8, 139-144;
WINTER, Z., V ohradě měst a městských zdech, Praha 1923;
WINTER, Z., Zlatá doba měst českých, Praha 1991 (2. vyd.);

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

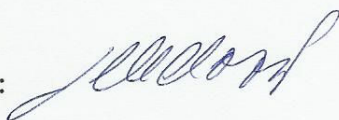
Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum: 18.12.2014

Podpis:

Poděkování

Zde bych ráda vyjádřila velký dík vedoucímu mé bakalářské práce PhDr. Milanu Svobodovi, PhD., za cenné rady, doporučení a připomínky, a také pracovníkům českolipského archivu za jejich ochotu a laskavý přístup.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá cechem hrnčírů v České Lípě v letech 1655 - 1876. Cílem je informovat o hospodářském, kulturním a náboženském působení cechu. Zhodnocení vlivu společenství hrnčírů na městský život, objasnění jeho postavení mezi ostatními řemeslnými sdruženími ve městě. Práce zachycuje vývoj hrnčírských rodin v České Lípě a dokazuje dědičnost tohoto řemesla, které se předávalo z otce na syna.

Klíčová slova

hrnčíři, cech, Česká Lípa, analýza

Annotation

This bachelor thesis concerns itself with the potter guild in Česká Lípa between years 1655 and 1876. The aim of the thesis is to inform about economic, culture and religious activity of this guild, to assess the influence of this fellowship on the urban life of Česká Lípa and to clarify its position among other craft associations. The thesis also mentions an evolution of potter families in Česká Lípa and proves the inheritance of this handcraft, which used to be passed from fathers to their sons.

Key words

Potters, Guild, Česká Lípa - Böhmische Leipa, Analysis

Obsah

Úvod	7
Kritika pramenů a literatury	8
1. Kritika pramenů	8
2. Kritika literatury	8
Historie města Česká Lípa	9
Cechy v České Lípě	11
Komentovaná bibliografie	16
Vogt, G. J.: Das jetzt lebende Königreich Böhmen in seiner historisch-und geographischen Beschreibung vorgestellt	16
MNEC – Mitteilungen des Nordböhmisches Excursions-Clubs.....	17
Vojtíšek, B.: Hrnčířství v České Lípě	20
Panáček, J.: Jména ulic v České Lípě.....	24
Panáček, Vojtíšková, Smejkal: Z dějin České Lípy.	26
Gabriel, Panáček : Dějiny hrnčířství v České Lípě.	28
Panáček, J.: Hrnčířská rodina Machsgut v České Lípě.	33
Písemnosti uložené v SOkA Česká Lípa	36
Charakteristika mistrovských knih	36
Kniha mistrů 1577–1692	39
Kniha mistrů 1693–1769	40
Kniha mistrů 1791–1876	41
Tovaryšská kniha 1800–1861	41
Hrnčířské rodiny	42
Rodina „Kahlo“	42
Rodina „Leypold“	43
Rodina „Langer“	44
Rodina „Pohl“	44
Lingvistický exkurz:	45
Česká příjmení v německých pramenech	45
Závěr	46
Seznam použitých pramenů a literatury	48
1. Prameny	48
2. Literatura	48
Seznam příloh	50
Přílohy	

Úvod

Cílem této bakalářské práce je především zmapovat a analyzovat českolipský cech hrnčírů a zejména posloupnost jednotlivých hrnčírských rodin, jejich vývoj, od kdy vykonávají hrnčírské řemeslo v České Lípě. Vybrala jsem si cech hrnčírů proto, že o něm vyšlo několik odborných článků, ovšem žádný z nich cech neprozkoumal opravdu detailně. Z archivního materiálu jsem používala v první řadě mistrovské a tovaryšské knihy, které zachycují všechny mistry hrnčíře a hrnčírské tovaryše. Při hledání zdrojů do této bakalářské práce je nutno podotknout, že jsem se věnovala bádání pouze v českých archivech.

V úvodu práce jsem se snažila přiblížit dějiny města Česká Lípa, protože mimo Liberecký kraj, toto severočeské město samo o sobě příliš známé není. Následně jsem se zaměřila na vývoj ostatních českolipských cechů, protože jich je opravdu mnoho a navíc díky nim patřila Česká Lípa na přelomu čtrnáctého a patnáctého století mezi bohaté a prosperující město. Další a nejobsáhlejší kapitolu tvoří část nazvaná Komentovaná bibliografie, ve které charakterizují dosavadní výkony z jednotlivých děl, které jsem prošla. Komentovanou bibliografii konfrontuji s prameny použitými v této práci. Poté jsem se zaměřila na mistrovské a tovaryšské knihy dochované v českolipském archivu. Z těchto knih mi byla přínosná především jména a příjmení místních hrnčírských mistrů a tovaryšů. Cílem mé práce bylo vytvořit určitou posloupnost jednotlivých hrnčírských rodin, analyzovat, ve kterém časovém období patřily mezi hrnčírské mistry a tovaryše v České Lípě a zmapovat hrnčírské řemeslo, jak se mezi lety 1655 až 1876 předávalo z otce na syna.

Text bakalářské práce doplňuje transliterace Tovaryšské a Mistrovských knih České Lípy ze SOkA v České Lípě.

Kritika pramenů a literatury

1. Kritika pramenů

Hlavním pramenným materiálem pro zpracování tohoto tématu jsou knihy mistrů a tovaryšů týkající se přímo hrnčířského cechu v České Lípě. Všechny tyto písemné prameny jsou uschované v SOkA Česká Lípa.

Prameny, které se týkají českolipských hrnčířů, jsou uloženy ve fondu Cech hrnčířů Česká Lípa 1577–1903, kde se nachází celkem 13 inventárních jednotek. Fond zahrnuje celkem 4 listiny, 5 knih, 1,5 kartonu spisů a pečetidlo.

Všechny cechovní knihy, které jsem pro tuto práci prostudovala, se věnují přijímání mistrů do hrnčířského cechu, dále jsou v nich uvedeny seznamy mistrů, tovaryšů a učedníků působících v době psaní dané knihy. Tyto archivní materiály mají charakter úředních záznamů, které jsou mechanicky kopírované. Jednotlivé zápisy se od sebe liší minimálně. Zpravidla jsou v nich uvedena jména řemeslníků, kteří vstupují do cechu, datum jejich přijetí a následně je pod záznamem podepsán cechovní komisař a dva starší cechovní mistři.

Písemné záznamy jsou psány z velké části německy, v českém jazyce se objevují psané opravdu minimálně. Několik zápisů v knihách je vlivem času velmi vybledlých a částečně i poničených. Přestože se některé knihy zdají být velmi objemnými, po prolistování zjistíme, že jsou z velké části prázdné.

2. Kritika literatury

Dosud vydaná literatura, která se věnuje dějinám hrnčířství v České Lípě, není absolutně dostačující. Především proto, že po pročtení zjistíme, že informace uvedené v publikacích se ve větší míře neustále opakují a nezjišťujeme téměř nic nového. Tímto tématem se zabývali především českolipští historici Vojtíšek, Panáček, Vojtíšková, Smejkal, Gabriel a Sovadina. Většina z těchto publikací vyjma článku Břetislava

Vojtíška je vydaná až po roce 1989¹. Mezi starší články, ve kterých se objevují českolipští hrnčíři můžeme zahrnout bavorského rodáka Johanna Georga Vogta se s dílem *Das jetzt lebende Königreich Böhmen in seiner historisch- und geographischen Beschreibung* vorgestellt, který označuje českolipské hrnčířské výrobky za tak kvalitní, že se v té době vyvážely až do zahraničí. Mezi další autory patří Hübsch, od kterého sice pochází nejstarší zmínka o slávě českolipských hrnčířů a kterou datuje až do 14. století, avšak tato zpráva není spolehlivě doložitelná. Přesto tuto Hübschovu zprávu většina autorů ve svých pracích cituje. Do regionálního čtvrtletníku "Mitteilungen" psali autoři Paudler a Bienert, od kterých máme také k dispozici články zahrnující českolipské hrnčíře. Uvedení Paudler, Bienert, Hübsch a Vogt psali v německém jazyce.

Historie města Česká Lípa

Historie České Lípy je bohatá a bylo by velmi zdlouhavé ji zde celou popisovat, proto jsem se v této práci snažila uvést pouze nejzásadnější mezníky z dějin České Lípy.

Původ města Česká Lípa je kvůli nedostatkům spolehlivých pramenů nejasný. První nejistá zmínka o městě Lipá, ležícím v dnešních severních Čechách, pochází z roku 1263.² Městem protéká řeka Ploučnice, mezi jejímiž meandrujícími rameny byl koncem třináctého století založen vodní hrad Lipý. První věrohodné zmínky však pocházejí až ze čtrnáctého století, konkrétně z roku 1337, kdy je bezpečně prokázána existence Lipé jako města. Privilegiem z roku 1381 vydaným Hynkem Berkou z Dubé získalo město tzv. žitavské právo. To zahrnovalo privilegium právo vlastních hradeb, trhu, mílové a právovárečné. V poslední třetině čtrnáctého a v prvních dvou desetiletích patnáctého století se tak město zařadilo mezi nejvýznamnější poddanská města Českého království.³

Za husitských válek byla Česká Lípa pokládána svými držiteli Berky z Dubé za pevné město s ohledem na vojensko-obranné spojení se Žitavou. V roce 1426 byla přesto dobyta. Kvůli tomu se stala součástí husitského městského svazu.⁴

Po porážce druhého stavovského povstání získal Českou Lípu v roce 1623 do svých držav Albrecht z Valdštejna. Pro rozvoj města a zabezpečení dostatečného

¹ VOJTÍŠEK, Břetislav. Hrnčířství v České Lípě. In *Archaeologia historica*, 1983. 8, S. 139-144.

² PANÁČEK, Jaroslav - VOJTÍŠKOVÁ, Marie - SMEJKAL, Ladislav: *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa: Magdalena Sobotová, 1999, 186 s. ISBN 80-238-4113-0

³ PANÁČEK - VOJTÍŠKOVÁ - SMEJKAL. pozn. 2, s. 17.

⁴ PANÁČEK - VOJTÍŠKOVÁ - SMEJKAL. pozn. 2, s. 29.

množství věrných úředníků založil klášterní gymnázium vedené augustiniány.⁵ Po zavraždění vévody z Valdštejna v roce 1634 bylo město postiženo několikanásobným průchodem švédských vojsk. Vdova po Valdštejnovi, Isabela z Harrachu, si po sporech s Českolipskými udržela panství Nový zámek s Českou Lípou. Sňatkem Isabeliny a Albrechtovy dcery, Marie Alžběty, s hrabětem Rudolfem z Kounic přešlo panství do rukou větve moravského šlechtického rodu.⁶

Zničení České Lípy požárem v roce 1787 nezastavilo nástup průmyslové revoluce. Úspěšně se rozvíjely továrny na potiskování bavlněných látek. Požár města v roce 1820 Českou Lípou téměř zničil a načas zastavil její rozvoj. Dne 14. listopadu 1867 přijel do České Lípy první vlak na trati z Bakova nad Jizerou. Postupně vyrostla důležitá železniční křižovatka, umožňující spojení nejen směrem ku Praze, nýbrž i do Liberce, Děčína a dále na sever.⁷ Největším z nových podniků byla továrna Vagonka Bohemia, která svůj hlavní výrobní program zaměřovala především na výrobky určené pro řeznické a pekařské živnosti. Ve třicátých letech dvacátého století došlo vlivem hospodářské krize k úpadku rozvoje města.

První polovina dvacátého století se vyznačuje dvěma světovými válkami. Ty poznamenaly i dějiny České Lípy. Převážně německé obyvatelstvo na začátku světové války zasáhla vlna patriotismu a velká část českolipských mužů nastoupila k pěšímu pluku do Terezína. V době války probíhal ve městě výcvik 18. pěšího pluku. Ovšem válka si vybírala daň v podobě nouze o zásoby všeho druhu. Do dějin tohoto města také zasáhlo vystoupení Konrada Henleina. V neděli 21. října 1934 na Ptačí louce poprvé promluvil před širší veřejností a představil program svého hnutí, Sudetoněmecké vlastenecké fronty (SHF).⁸ Přes Českou Lípou v roce 1945 vedlo několik pochodů smrti. Ty dnes připomíná památník k uctění pochodu Schwarzhelde u ZŠ Špičák. Německy hovořící většina, sídlící v kraji od počátků České Lípy ve třináctém století, byla na základě politických opatření po skončení války odsunuta a město bylo znovu osídleno. Prakticky veškerý majetek v dřívějším držení německého obyvatelstva od osobních věcí až po výrobní prostředky byl zkonfiskován a následně přidělen do osobního vlastnictví nově příchozích, nebo v případě nemovitostí a provozů dáván do národní správy.

⁵ PANÁČEK - VOJTÍŠKOVÁ - SMEJKAL. pozn. 2, s. 63.

⁶ PANÁČEK - VOJTÍŠKOVÁ - SMEJKAL. pozn. 2, s. 71.

⁷ PANÁČEK - VOJTÍŠKOVÁ - SMEJKAL. pozn. 2, s. 121.

⁸ PANÁČEK - VOJTÍŠKOVÁ - SMEJKAL. pozn. 2, s. 149.

Pro poválečné období byl velmi příznačný prudký rozvoj, který nastal s příchodem uranového průmyslu do zdejšího regionu. Po roce 1989 se podařilo zvládnout útlum těžby uranu a převést většinu pracovníků do jiných profesí.

Po roce 1991 došlo k regeneraci historického jádra města, které bylo vyhlášeno městskou památkovou zónou.⁹

Cechy v České Lípě

Řemeslná výroba byla odjakživa jedním z typických rysů každého města. S rozvíjející se řemeslnou výrobou začaly koncem 13. století vznikat organizace, v nichž se řemeslníci koncentrovali podle svých specializací.¹⁰ Tyto organizace se až do vydání živnostenského řádu v roce 1859, nazývaly cechy. Mezníkem v historii cechů byl rok 1547, kdy císař Ferdinand I. odebral městům politická práva a cechům omezil většinu jejich privilegií a práv. Díky tomu je odstavil na několik desetiletí od politické moci.¹¹ Ale jak se zmiňuje kolektiv autorů v knize Z dějin České Lípy, toto město se mohlo vyhřívat na Zdislavově výsluní spolu s jeho zbožím Zákupským, Mělnickým a také Jablonským.¹² Císařovo potlačení cechů v královských městech mělo jistě za následek, že Česká Lípa zažila obrovský hospodářský rozvoj, kdy českolipské cechy neobyčejně zbohatly a získaly navíc možnost odbytu svých výrobků na uvolněných trzích.¹³ Roku 1560 Zdislavův pastorek Zikmund spolu s Kateřinou z Hungerkoštu vydal statuta pro dvanáct hlavních českolipských cechů. V této listině stanovili pravidla pro získávání tovaryšství a mistrovství, dále pravidla pro výchovu učňů a také pro morální chování členů cechu.¹⁴ Vladaření Jana z Vartenberka v České Lípě, bylo pro toto město zlatým věkem, jelikož byl Jan důmyslným hospodářem, který českolipským cechům a cechům v dalších Janových městech zajišťoval řadu výsad.¹⁵ Za vlády Rudolfa II. byla cechům jejich privilegia navracena, ovšem politické moci, kterou měly před prvním

⁹ PODHORSKÝ, Marek. Liberecký kraj. 1. vyd. Praha : Freytag & Berndt, 2002. ISBN 80-7316-032-3. S. 109.

¹⁰ SOVADINA, Miloslav. Cechy a řemeslná výroba v České Lípě. In Zpravodaj Česká Lípa, 1990, 1990, 7-8. S. 11 - 14.

¹¹ EBELOVÁ, Ivana. Pražská a venkovská stavební řemesla v době renesance a baroka. Praha: Scriptorium, 2001. ISBN:80-86197-33-6. S. 17.

¹² PANÁČEK - VOJTÍŠKOVÁ - SMEJKAL. pozn. 2, s. 51.

¹³ Tamtéž.

¹⁴ PANÁČEK - VOJTÍŠKOVÁ - SMEJKAL. pozn. 2, s. 53.

¹⁵ PANÁČEK - VOJTÍŠKOVÁ - SMEJKAL. pozn. 2, s. 54.

habsburským povstáním již nedosáhly.¹⁶ Významné změny přinesl tzv. generální řemeslnický patent pro české země vydaný 16. listopadu 1731 a následně generální cechovní artikuly společné pro všechny druhy cechů v roce 1739 císařem Karlem VI.¹⁷ Vedoucí cechu ztratili artikuly z roku 1731 právo ustanovovat počty mistrů a učedníků, synové mistrů již nebyli zvýhodňováni u přijímání do cechů, ale stali se rovnoprávními s ostatními tovaryši. Panovník měl nyní ve své moci zřizování nových cechů a vytváření nebo upravování cechovních statut.¹⁸ Pro Českou Lípou podepsala Marie Terezie dne 28. února 1750 konfirmaci práv v knize listin, kde byla přepsána předbělohorská privilegia, statuta a písemné potvrzení Jana Josefa Kounice o souhlasu s městskými právy. Tuto konfirmaci potvrdil i Josef II. 27. září 1785 vyjma papírového reverzu Jana Josefa Kounice.¹⁹ Dne 20. 12. 1859 byl s platností od 1. 5. 1860 císařským patentem vydán živnostenský řád. Ten upravoval podmínky pro provozování živností, odbyt výrobků, zaměstnávání dělníků a dalších záležitostí živnostenského podnikání, současně s ním byla založena tzv. živnostenská společenstva, která v určitých ohledech nahradila dosavadní cechy.²⁰

Cechy měly za úkol plnit několik funkcí. Nejenže chránily práva místních řemeslníků před cizí konkurencí na místním trhu a před tzv. fušery,²¹ ale navíc byly organizací, která chránila v případě nouze nejen cechovní mistry, ale i jejich rodinné příslušníky např. v případě mistrova úmrtí.²² Tyto organizace se také podílely na vzniku a utváření kulturního a společenského obrazu města. Podle určitých pravidel se spolupodílely na vybírání daní, na politické správě města a v neposlední řadě kontrolovaly ceny výrobků a platy řemeslníků.²³ Navíc byl cech zárukou kvality surovin a výrobků.²⁴ Díky cechovnímu uspořádání se snižovala vzájemná konkurence uvnitř cechu, protože podle těchto řádů měli řemeslníci přesně určené technologické postupy a používání specifických nástrojů.²⁵

Nejstarší zmínky o českolipských cechovních organizacích se datují na konec čtrnáctého století, kdy se Česká Lípa v tomto období stala prosperujícím řemeslným

¹⁶ JANÁČEK, Josef. Přehled vývoje řemeslné výroby v českých zemích za feudalismu. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1963. s. 233-234.

¹⁷ SOVADINA, Miloslav. pozn. 10, s. 12.

¹⁸ JANÁČEK, Josef, pozn. 16, s. 278.

¹⁹ PANÁČEK - VOJTÍŠKOVÁ - SMEJKAL. pozn. 2, s. 93.

²⁰ SOVADINA, Miloslav. pozn. 10, s. 12.

²¹ Fušer je řemeslník, který pracuje mimo cech.

²² SOVADINA, Miloslav. pozn. 10, s. 11.

²³ EBELOVÁ, Ivana. pozn. 11, s. 15.

²⁴ Tamtéž.

²⁵ SOVADINA, Miloslav. pozn. 10, s. 11.

a obchodním centrem širokého okolí.²⁶ Z této doby pocházejí doklady o soukenících a ze století patnáctého zprávy o tkalcích, lazebnících a hrnčířích.²⁷ A právě statuta českolipských hrnčířů, zapsaná v roce 1462, patří k nejstarším v Čechách.²⁸ Ovšem českolipští hrnčíři v tzv. Hrnčířské čtvrti u kostela sv. Máří Magdaleny pracovali již ve druhé polovině třináctého století.²⁹ Ve druhé polovině šestnáctého století je v České Lípě napočteno již dvanáct cechů. Těmi byli soukeníci, ševci, krejčí, kožešníci, sladovníci, pekaři, kováři, řezníci, koláři a zámečníci, hrnčíři, provazníci, bečkáři a v průběhu tohoto století se pak ještě objevují kloboučníci, jircháři, sedláři, řemenáři a cínaři.³⁰ K nejpřednějším, ale především nejvíce se vyskytujícím, patřily v České Lípě cechy soukeníků a ševců, ale také pekaři, tkalci, krejčí, kováři, hrnčíři, zlatníci, kožešníci, sedláři a řezníci.³¹

Miloslav Sovadina v článku Cechy a řemeslná výroba v České Lípě rozděluje cechy do tří skupin. První skupinou jsou řemesla potravinářského charakteru, druhý oddíl tvoří řemesla, jejichž výrobky měly za úkol uspokojit denní potřebu lidí a poslední skupinou jsou obory zpracovávající suroviny v polotovary, ze kterých následně jiní řemeslníci vyráběli užité předměty.³²

Do první skupiny patřili především pekaři a řezníci. Pekaři byli sdruženi do jednoho cechu společně s perníkáři, cukráři a mlynáři. V dobách, kdy Českou Lípou vlastnil Albrecht

z Valdštejna, získali místní pekaři mimořádné výděvky, protože jim tento vojevůdce zadal dodávky trvanlivého chleba pro svá vojska.³³ Také do první skupiny patří sladovníci a bečváři, díky kterým víme, že Česká Lípa vařila po dlouhá léta své vlastní pivo.³⁴

Druhou skupinu zastupují krejčí, ševci, hrnčíři, cínaři, stolaři s truhláři, kováři a zámečníci.³⁵ Stejně jako pekaři, dostali od Valdštejna během třicetileté války zakázku i krejčí, kteří ze sukna libereckých a místních soukeníků šili vojenské uniformy.³⁶ Jelikož je škála lidských potřeb velice široká, vznikala řemesla úzce

²⁶ SOVADINA, Miloslav. pozn. 10, s. 11.

²⁷ Tamtéž.

²⁸ PANÁČEK - VOJTÍŠKOVÁ - SMEJKAL. pozn. 2, s. 20.

²⁹ SOVADINA, Miloslav. pozn. 10, s. 12.

³⁰ SOVADINA, Miloslav. pozn. 10, s. 11.

³¹ PANÁČEK - VOJTÍŠKOVÁ - SMEJKAL. pozn. 2, s. 33.

³² SOVADINA, Miloslav. pozn. 10, s. 12.

³³ PANÁČEK - VOJTÍŠKOVÁ - SMEJKAL. pozn. 2, s. 63.

³⁴ Tamtéž.

³⁵ Tamtéž.

³⁶ PANÁČEK - VOJTÍŠKOVÁ - SMEJKAL. pozn. 2, s. 67.

specializovaná na určitý druh výrobků.³⁷ Jsou jimi sedláři, objevující se v České Lípě v sedmnáctém století, dále řemenáři a měšečníci sdružení ve společném cechu, ale i provazníci, mydláři, svíčkáři, jejichž cech je doložen v roce 1654, také jehláři, kteří působili v České Lípě od roku 1795.³⁸ Navíc hrnčířská výroba přesáhla rámec města a cínaři dokonce pronikli na zahraniční trhy.³⁹

Poslední třetí skupina v sobě sdružovala např. koželuhy a jircháře, s jejichž cechem se poprvé v tomto městě setkáváme v sedmnáctém století. Avšak soukeníci a tkalci jsou dva cechy, které nejvíce ovlivnily řemeslnou výrobu České Lípy a také předurčily i kapitalistický rozvoj města.⁴⁰ Tyto dva cechy patří mezi nejstarší ve městě – cech soukeníků je doložen v roce 1382 a první zmínka o tkalcích pochází z roku 1463. Navíc soukenický cech byl tak hospodářsky silný, že dokonce v konkurenčním boji zmařil dílo J. Fremmricha, podnikatele, který si ve městě založil v roce 1717 soukenickou manufakturu na jemná sukna.⁴¹ V osmnáctém století se Česká Lípa stala jedním z nejvýznamnějších měst textilního průmyslu. V sedmdesátých letech se objevují první zprávy o barevném ručním potiskování, v letech osmdesátých pomáhají cizí odborníci ve městě zavést kartounový potisk.⁴² Do třicátých let devatenáctého století je ve městě již několik kartounek (např. Werdichova, Hampelova, Graffova). Ty své výrobky vyvážely především na východ.⁴³ Navíc barvíři se tu ve své práci zdokonalili natolik, že se stali středobodem pro velký okruh barvířů v sousedních regionech.⁴⁴

Se vznikem živnostenských společenstev se zde sdružila kovoobráběcí řemesla, jakými byli kováři, zámečníci a hřebíkáři, do společenstva kovodělníků. Řemesla zpracovávající kůži v roce 1860 do společenstva ševců, jirchářů, hřebenářů, sedlářů, řemenářů, provazníků, čalouníků, koželuhů a kopytářů. V roce 1862 se objevuje společenstvo soukeníků. Dalšími společenstvy byli např. pekaři společně s perníkáři a cukráři, pak truhláři dohromady se sklenáři, hrnčíři s kamnáři, hostinští a také zedníci spolu s kameníky a pokrývači.⁴⁵ Avšak od počátku 18. století některá řemesla vlivem

³⁷ Tamtéž.

³⁸ Tamtéž.

³⁹ Tamtéž.

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ Tamtéž.

⁴² PANÁČEK - VOJTÍŠKOVÁ - SMEJKAL. pozn. 2, s. 103.

⁴³ PANÁČEK - VOJTÍŠKOVÁ - SMEJKAL. pozn. 2, s. 107.

⁴⁴ PANÁČEK - VOJTÍŠKOVÁ - SMEJKAL. pozn. 2, s. 54.

⁴⁵ SOVADINA, Miloslav. pozn. 10, s. 12.

nízké poptávky zanikla, např. mečíři a zbrojíři, jiná dočasně rozkvétala, jako např. puškaři a hodináři.⁴⁶

Od dob vlády Jiřího z Poděbrad existovalo v tomto severočeském městě bratrstvo chudiny, též označované jako chudinský cech.⁴⁷ Tato organizace zajišťovala evidenci tuláků a bezdomovců bydlících před branami města, využívaných pro sezónní práce.⁴⁸

Odbyt výrobků českolipským řemeslníkům zajisté zaručily i trhy pořádané ve městě. Již 23. 3. 1381 udělil Hynek Berka z Dubé městu Lipá žitavské právo, do kterého mimo jiné patřilo i právo tržní.⁴⁹ Práva města Žitavy pak potvrdil městu 27. 11. 1423 Vilém z Ronova, pán na Lipém. Tato práva byla potvrzena ještě v roce 1471 rodem Berků, v roce 1509 Janem z Vartenberka.⁵⁰ Kromě pravidelných čtvrtetních trhů pořádaných ve městě vyprosil v roce 1457 jménem purkmistra Jindřich Berka na králi Ladislavovi majestát, díky kterému mohlo město pořádat další výroční trh, a to na sv. Markétu v trvání osmi dnů.⁵¹ Výroční trh na den sv. Martina u krále Vladislava Jagellonského vyžádal Jan z Vartenberka i Jiří a Petr Berkové v roce 1509.⁵² Českolipanům byla 22. dubna 1636 potvrzena jejich privilegia dosud nevládnoucím, leč korunovaným českým králem Ferdinandem III.⁵³ V první polovině 16. století měli řemeslníci přesně určené místo, na kterém smějí prodávat své výrobky na trzích, aby se předem vyvarovali zbytečných nesvárů.⁵⁴ Během vlády Rudolfa II. byl v České Lípě vytvořen cech koželuhů, kožešníků a ševců. Výrobky těchto řemeslníků se vyvážely na pražské trhy, stejně tak i českolipské plátno. Na vzdálenějších trzích měli se svými výrobky odbýt i ševci a punčocháři.⁵⁵

Českolipské cechy musely městu odvádět poplatky. Platily ze svých krámů a stolic, kde výrobky prodávaly, ze speciálních provozů, jakými byla např. soukenická, jirchářská a barvířská valcha, hrnčíři hradili vytěženou hlínu atd.⁵⁶

⁴⁶ PANÁČEK - VOJTÍŠKOVÁ - SMEJKAL, pozn. 2, s.101.

⁴⁷ PANÁČEK - VOJTÍŠKOVÁ - SMEJKAL, pozn. 2, s. 54.

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ PANÁČEK - VOJTÍŠKOVÁ - SMEJKAL, pozn. 2, s.17.

⁵⁰ PANÁČEK - VOJTÍŠKOVÁ - SMEJKAL, pozn. 2, s. 29–37.

⁵¹ PANÁČEK - VOJTÍŠKOVÁ - SMEJKAL, pozn. 2, s. 33.

⁵² PANÁČEK - VOJTÍŠKOVÁ - SMEJKAL, pozn. 2, s. 39.

⁵³ PANÁČEK - VOJTÍŠKOVÁ - SMEJKAL, pozn. 2, s. 67.

⁵⁴ PANÁČEK - VOJTÍŠKOVÁ - SMEJKAL, pozn. 2, s. 51.

⁵⁵ PANÁČEK - VOJTÍŠKOVÁ - SMEJKAL, pozn. 2, s. 51.

⁵⁶ PANÁČEK - VOJTÍŠKOVÁ - SMEJKAL, pozn. 2, s. 54.

Život českolipských řemeslníků se neodehrával pouze v dílnách a při podeji výrobků na trzích. Cechovní řemeslníci žili i různými slavnostmi, ať už šlo o pohřby členů cechu⁵⁷ nebo o pašijové hry, na nichž se podíleli ve stanoveném pořádku.⁵⁸

Komentovaná bibliografie

V následující kapitole se budu zabývat dosavadním poznáním hrnčířského cechu v České Lípě. Jednotlivé kapitoly jsou seřazeny chronologicky, tj. podle vzniku textů.

Vogt, G. J.: Das jetzt lebende Königreich Böhmen in seiner historisch-und geographischen Beschreibung vorgestellt

Mauritius Vogt,⁵⁹ rodák z Königshofenu v Bavorsku, vydal již rok 1712 spis o Českém království. V tomto díle se snažil shrnout nejdůležitější události v Čechách. Může se zdát zvláštní, že rodilý Němec vydal knihu o Čechách. Přestože se Vogt narodil v Bavorsku, již od dětských let žil v Čechách, kde také vystudoval a následně vstoupil do cisterciáckého řádu.

Kniha je velmi přehledná, lokality jsou řazeny abecedně. Obsahuje několik rytin českých měst, hradů, klášterů a jiných zajímavých míst.

Jako třicátá druhá kapitola je uvedena takzvaná Böhmisch Leippa neboli dnešní Česká Lípa. Autor jí věnoval jeden odstavec. Na předchozí straně vidíme vyobrazenou vedutu České Lípy, na které je pod číslicí 14 označena Hrnčířská ulice.

Vogt píše o proslulých hrnčířských dílnách, které nenalezneme nikde jinde v Čechách. Sděluje čtenáři, že se odtud zboží vyváží i do Saska a Šestiměstí. Český text překladu publikoval v článku Dějiny hrnčířství v České Lípě, Jaroslav Panáček. Zní takto: „Za mostem v jiném předměstí, které je se svým vlastním rychtářem jako oddělené město, a nazývá se Hrnčířská ulice, je vidět proboštství, které přísluší plaským opatům řádu cisterciáků, od nichž uvádí ve svém znaku druhou berlu. V této Hrnčířské

⁵⁷ PANÁČEK - VOJTÍŠKOVÁ - SMEJKAL. pozn. 2, s. 75.

⁵⁸ PANÁČEK - VOJTÍŠKOVÁ - SMEJKAL. pozn. 2, s. 77.

⁵⁹ Jméno Mauritiuz je jménem řeholním, původně se Vogt jmenoval Johann Georg Vogt.

ulici je tak velké a proslulé hrnčířské dílo, že takové se nikdy v Čechách nenalezne a které je vyváženo mimo zemi také do Saska a Šestiměstí"⁶⁰ Hübsch, F. L.: Versuch einer Geschichte des böhmischen Handels.⁶¹

V roce 1849 byla v Praze vydána kniha, ve které se Hübsch snažil zmapovat historii českého obchodu. Celý název knihy zní: Versuch einer Geschichte des böhmischen Handels, in besonderer Beziehung auf die Fluss-Schiffahrt und das Commercial-Strassenwesen, ferner der Manufakturen und der so innig damit verbundenen Wissenschaften und Künste, so wie des Berg-, Münz-, Finanz- und Zollwesens aus der Periode der Přemysliden, dem Interregnum und den nachfolgenden Lützelburgern.

Na straně 179 je jeden odstavec zabývající se českolipskými a pražskými hrnčíři. V této části vychvaluje jak hrnčíře pražské, tak českolipské. Uvádí, že kachle českolipských hrnčířů určené na stavbu kamen patřily ve své době k těm nejkrásnějším a nejtrvanlivějším.⁶² Díky tomu byly podle Hübsche roku 1346 dodány kachle pro stavbu kamen na hradě Házmburk⁶³ zhotovené v dílně nejmenovaného českolipského hrnčíře.⁶⁴ Bohužel se autor o českolipských hrnčířích nezmiňuje více a tato zmínka je spíše marginální.

MNEC – Mitteilungen des Nordböhmisches Excursions-Clubs

Dne 24. července 1877 vznikla na výletě k ruinám hradu Ostrý, který leží u Benešova nad Ploučnicí, myšlenka na založení spolku, který by vycházel z výzkumu okolí České Lípy ve smyslu historickém, topografickém, přírodovědeckém, jazykovém

⁶⁰ Celý text zní takto: „Über der Brucken in der andern Vorstadt, welche gleichsa mit ihren eigenen Richtern eine absonderliche Stadt ist, die Töpffers-Gassen genannt, siehet man eine Probstey, dem Abten von Plaß Cistercienser-Ordens zuständig, von welcher er in seinem Wappen den zweyten Pastoral-Stab führet. In diesen Töpffers-Gassen ist ein so grosse und berühmte Hafnete Arbeit, dergleichen nie in Böhmen gefunden wird, welche auch ausser Land in Sachsen und Sechsstädten geführt wird“, in: VOGT, Johann, Georg: Das jetzt lebende Königreich Böhmen in Steiner historisch- und geographischen Beschreibung vorgestellt, 1712, s. 81.

⁶¹ HÜBSCH, F. L. Versuch einer Geschichte des böhmischen Handels, in besonderer Beziehung auf die Fluss-Schiffahrt und das Commercial-Strassenwesen ferner der Manufakturen und der so innig damit verbundenen Wissenschaften und Künste, so wie des Berg-, Münz-, Finanz- und Zollwesens aus der Periode der Přemysliden, dem Interregnum und den nachfolgenden, Praha 1849. 11, 292 s.

⁶² HÜBSCH, F. L., pozn. 61, s. 179.

⁶³ Házmburk je zřícenina gotického hradu nedaleko vsi Klapý, severozápadně od města Libochovice.

⁶⁴ J. Panáček v článku Dějiny hrnčířství v České Lípě v Bezdězu 2000 uvádí, že tato zpráva je nespolehlivě nedoložená, přestože prohlédl nejstarší pražskou městskou knihu, kterou Hübsch ve své práci cituje nejčastěji. Pramen, ve kterém tuto informaci získal, se najít nepodařilo. (Gabriel, Panáček: Dějiny hrnčířství v České Lípě in: Bezděz 2000, č. 9, S. 24.)

a kulturně historickém.⁶⁵ Průzkum měl čerpat ze studia archiválií a knih.⁶⁶ Největším vzorem pro rozpracování cílů spolku se stal Verein für Geschichte der Deutschen in Böhmen⁶⁷, podle jehož stanov si Excursions-Club vypracoval své vlastní.⁶⁸ Hlavním posláním tohoto spolku bylo naučit se milovat a poznávat své okolí. Toho mělo být dosaženo prostřednictvím výletů a exkurzí.⁶⁹ Spolek byl pojmenován Nordböhmischer Excursions-Club. Hned při vzniku spolku bylo rozhodnuto, že se bude čtvrtletně vydávat časopis „Mitteilungen“. Mezi zakladatele Excursions-Clubu patřil profesor českolipského gymnázia Amand Anton Paudler

(8. 10. 1844 až 10. 11. 1905, kněz, pedagog, vlastivědný pracovník a redaktor), který se stal vedoucím redaktorem a určující osobností tvůrčího kolektivu časopisu v letech 1878–1905.⁷⁰ Čtvrtletník přinášel recenze knih s vlastivědnou tematikou, též prací českých autorů, recenzovány byly knihy s příbuznou obsahovou problematikou, velkou pozornost věnoval turistickým průvodcům a vlastivědné literatuře a mimo jiné byla recenzována i díla autorů, svým původem či studiem svázaných se severními Čechami (Josef Ludwig Haase či Josef Bendel).⁷¹ Excursions-Club byl rozdělen do několika sekcí, a to do jazykové, technické, která navazovala na přírodovědeckou, později začala působit školská a turistická sekce a posledním oddělením bylo historické, jež svou pozornost zaměřovalo na památky všeho druhu: Archiválie, historické budovy, hmotné předměty a na nápisy na nich.⁷² Pokoušela se vytvořit sbírku knih, které vyšly na území spolku, zabývala se dějinami domácího průmyslu a životopisy významných lidí narozených v oblasti působnosti spolku.⁷³ Excursions-Club si získal neobyčejně velký počet aktivních členů a přispěvatelů (v roce 1878 činil jejich počet 582 a v roce 1887 jejich počet stoupl na 1309).⁷⁴ Celkem spolek vydal 61 ročníků časopisu Mitteilungen a čtvrtletník vycházel až roku 1938, kdy po mnichovském diktátu došlo k násilnému utlumení spolkového života a Excursions-Club zanikl.

⁶⁵ ČELKO, Vojtěch. Podíl spolku Excursion Club na vlastivědném bádání, vytvoření regionálních sbírek a muzeí. In Bezděz 1999, 1999, 8, 119-149.

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ Čeští Němci si v roce 1862 založili vlastní historickou badatelskou instituci, která se jmenovala Verein für Geschichte der Deutschen in Böhmen (Spolek pro dějiny Němců v Čechách).

⁶⁸ ČELKO, Vojtěch, pozn. 65, s. 123.

⁶⁹ ČELKO, Vojtěch, pozn. 65, s. 123.

⁷⁰ ČELKO, Vojtěch, pozn. 65, s. 124.

⁷¹ Josef Bendel byl rakouským a českým pedagogem, spisovatelem a politikem německé národnosti, na přelomu 19. a 20. století poslancem Českého zemského sněmu a Říšské rady. Josef Ludwig Haase byl českým pedagogem, básníkem a spisovatelem.

⁷² ČELKO, Vojtěch, pozn. 65, s. 127.

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ ČELKO, Vojtěch, pozn. 65, s. 147.

Nyní se zmíním o vybraných člancích z „Mitteilungen“.

Paudler, A. : Sterbechronik⁷⁵

V „Mitteilungen“ z roku 1903 se objevila rubrika s názvem Sterbechronik, tedy úmrtní kronika. Tento článek napsal již zmiňovaný profesor a redaktor Amand A. Paudler. Příspěvek pojednává o pěti Českolipanech Karlu Klimptovi, Juliovi Kahlovi, Karlu Luttnovi, Josefu Gertlerovi a Antonu Michelovi. Hrnčířinou se však zabýval pouze jeden z nich, a to Julius Kahl ze starobylého hrnčířského rodu.

Dozvídáme se, že Julius Kahl zemřel 1. března 1903 v České Lípě jako vlastník nemovitosti a mistr hrnčíř.⁷⁶ Kahl se narodil 13. února 1839, dožil se 64 let. Hrnčířskou výrobu převzal po svém otci a dlouhou dobu ji provozoval s . Hellerem.⁷⁷ Byl členem spolku Nordböhmisches Excursions-Club. Autor si vzpomíná, že uspořádal v roce 1894 při Bartolomějském trhu slavnostní vjezd Albrechta z Valdštejna.⁷⁸ Kahlovi měli ve středověku své vlastní pravomoci, které to byly však autor nezmiňuje. Navíc u sebe uchovávali Soudní knihu.⁷⁹

Článek je psán v německém jazyce a je doplněn o poznámkový aparát.

Bienert, K. J.: Die ältesten B. Leipaer Zunftordnungen⁸⁰

Dalším autorem, který zasahuje mezi hrnčíře, je Karl J. Bienert, a to v 53. čísle „Mitteilungen“ z roku 1930. Článek se jmenuje Die ältesten B. Leipaer Zunftordnungen (Nejstarší českolipská cechovní nařízení).

Autor popisuje, jak prosperujícím městem byla Česká Lípa v době držení Berků z Dubé ve 14. století. Bohužel nepokoje v katolické církvi, ze které vzešel reformní proud, kterým byli husité, se staly příčinou toho, že Česká Lípa byla 19. května 1426

⁷⁵ PAUDLER, Anton Amand. Sterbechronik. In MNEC 26, s. 276.

⁷⁶ PAUDLER, Amand, pozn. 75, s. 276.

⁷⁷ PAUDLER, Amand, pozn. 75, s. 277.

⁷⁸ Tamtéž.

⁷⁹ PAUDLER, Amand, pozn. 75, s. 277.

⁸⁰ BIENERT, K. J. Die ältesten B. Leipaer Zunftordnungen. In: MNEC 69.

dobyta a kvůli tomu bylo zničeno toto prosperující město.⁸¹ Po této události trvalo mnoho let, než bylo město úspěšně obnoveno. Článek je zajímavý především proto, že autor zmiňuje nejstarší dochovaná cechovní pravidla v Čechách, jež pocházejí z České Lípy a dotýkají se mimo jiné právě i hrnčířů. Článek doplňuje poznámkový aparát.

Vojtíšek, B.: Hrnčířství v České Lípě⁸²

Břetislav Vojtíšek v textu o hrnčířství v České Lípě zhodnocuje jak hmotné, tak písemné prameny. Ovšem pramenům písemné povahy se věnuje v daleko větším měřítku než pramenům hmotným. Ke své práci použil písemné záznamy uložené ve Statním okresním archivu v České Lípě.

Z počátku autor zmiňuje slávu a význam českolipského hrnčířství v novověku. Zařazuje Českou Lípou mezi nejvýznamnější města středověku a raného novověku na severu Čech. Se svou hrnčířskou výrobou patřila mezi nejdůležitější hrnčířská centra v severních Čechách.⁸³

Jako první pramen se pro počátky českolipského hrnčířství uvádí pamětnice města České Lípy z let 1461 až 1720. Ta mimo jiné zmiňuje artikule nejstarších českolipských cechů.⁸⁴ Dle Vojtíška jsou jedním z nejdůležitějších listin uložených ve Státním okresním archivu především pořádky schválené Zikmundem Berkou z Dubé a z Lipé, jako majitelem jedné čtvrtiny města, a Kateřinou z Hungerkoštu, vdovou po Václavovi z Vartembergu, z roku 1560.⁸⁵ Ve století sedmnáctém až devatenáctém můžeme podrobněji sledovat množství dílen, jména hrnčířů, tovaryšů i učňů, jejich pohyb, původ, majetkové a právní poměry v cechu i sociální situaci hrnčířů.⁸⁶ Následně se autor rozepisuje o díle již citovaného Johanna Mauritia Vogta a jeho historicko-geografickém popisu Českého království.⁸⁷

O počátcích českolipského hrnčířství se i přes výzkum v letech 1977 až 1979 nedá mnoho spolehlivého říci.⁸⁸ Nálezy z okolí České Lípy jako například z Mimoně,

⁸¹ BIENERT, K. J., pozn. 80, s. 67.

⁸² VOJTÍŠEK, B.: Hrnčířství v České Lípě in: *Archaeologia historica*, 1983, č. 8.

⁸³ VOJTÍŠEK, Břetislav, pozn. 1, s. 139.

⁸⁴ VOJTÍŠEK, Břetislav, pozn. 1, s. 139.

⁸⁵ Tamtéž.

⁸⁶ Tamtéž.

⁸⁷ VOJTÍŠEK, Břetislav, pozn. 1, s. 140.

⁸⁸ Tamtéž.

Starých Splavů a dalších míst⁸⁹ dokazují, že hrnčířská výroba na Českolipsku probíhala již v počátcích městského života i v době předchozí. Jde však o nesoustředěnou produkci do výrobního centra, která by zásobovala širší okolí, jak tomu bylo v České Lípě později během vyvinutého městského řemesla.⁹⁰ Autor se také rozepisuje o pověsti o založení města Česká Lípa, ve které se traduje, že hrnčířská osada na levém břehu Ploučnice byla známá již v roce 1059, kdy její zatopení rozvodněnou řekou dalo podnět k založení města na vyšším břehu pravém.⁹¹ Pověst má však několik verzí, z nichž ta nejstarší byla zapsána v šestnáctém století.⁹² Je zajímavé, že Břetislav Vojtíšek je jediným z autorů uvedených v této práci, který se o pověsti zmiňuje.

„První historická, avšak spolehlivě nedoložená zpráva o existenci českolipského hrnčířství pochází z roku 1346, kdy si údajně purkrabí pro svůj hrad Hazmburk objednal u českolipského hrnčíře zhotovení několika kamen“. Tak uvádí Vojtíšek záznam F. L. Hübsche o českolipských hrnčířích v díle napsaném v roce 1849.⁹³ Pro následující století písemné prameny o hrnčířích mlčí. Dne 6. května 1462 předstoupili hrnčíři z České Lípy před městskou radu a nechali si schválit a do městské knihy zapsat svá statuta, kterými do pěti bodů shrnuli chování místních hrnčířů.⁹⁴ Ta zněla takto:

1. Kdo se chtěl stát hrnčířským mistrem nebo pokud již mistrem byl – chtěl se usadit v České Lípě, musel si ustanovit ručitele a do jednoho roku zaplatit příspěvek, jehož výše se však neuvádí.
2. Hrnčířští mistři si nesmějí vzájemně odlákávat tovaryše a učně, tovaryš nesmí odejít bez souhlasu dosavadního mistra.
3. Smlouva mezi mistrem a tovaryšem se uzavírá na takovou dobu, jaká se jeví nejvhodnější jak mistrovi, tak tovaryšovi.⁹⁵
4. O uvolněných místech se rozhoduje v cechu při kvartálních schůzích. Pokud tovaryš místo nepřijme, zůstane volné až do příštího kvartálu.
5. Mistři si nesmějí odcizovat hlínu. Kopat musejí alespoň tři délky násady od sebe.⁹⁶

⁸⁹ Nález mladohradištní a raně středověké keramiky byly objeveny ještě ve Svěbořicích (Svěbořice jsou nyní zaniklá obec ležící mezi Mimoní a Stráží pod Ralskem), Rozprechticích (Rozprechtice jsou dnes jen zbytkem malé obce v lesích na Kokořinsku u silnice II/259 z Dubé do Mšena na okraji CHKO Kokořinsko), Dubnice, Blíževedel a dalších míst.

⁹⁰ VOJTÍŠEK, Břetislav, pozn. 1, s. 140.

⁹¹ VOJTÍŠEK, Břetislav, pozn. 1, s. 141.

⁹² Tamtéž.

⁹³ Tamtéž.

⁹⁴ VOJTÍŠEK, Břetislav, pozn. 1, s. 141.

⁹⁵ Jak víme ze záznamů mistrovských knih, tovaryš byl u mistra ve většině případů po dobu tří let.

⁹⁶ VOJTÍŠEK, Břetislav, pozn. 1, s. 141.

Další artikuly pocházejí z roku 1488, kdy si českolipští hrnčíři vyžádali a nechali schválit městskou radou opis artikulí hrnčířského cechu Nového Města pražského, vydaných téhož roku novoměstskými konšely a potvrzených králem Vladislavem Jagellonským.⁹⁷ Originál cechovního listu se však nezachoval, přestože se cechovní písemnosti hrnčířů během třicetileté války uschovávaly, ale některé písemnosti utrpěly vlhkostí takovým způsobem, že se pátý až devátý artikul stal skoro nečitelným.⁹⁸ Proto si roku 1655 nechali hrnčíři potvrdit artikuly městskou radou znovu. Artikuly však byly poměrně pozměněny, především ty, které se poničily nejvíce.⁹⁹ Místo požadavku srovnávat se ve víře s kompaktáty nařizuje vyznávání katolické víry, dále příjemné do cechu, činící v roce 1488 patnáct bílých grošů a dvě libry vosku, je zvýšeno v opisu z roku 1655 na dvacet kop grošů, u mistrova syna na čtyři kopy grošů. Pokuta za nesvěcení svátků se zvýšila na dvě kopy grošů místo jedné libry vosku. Podle pražských artikulí platí učení za přijetí do učení jednu kopu grošů a jednu libru vosku, v českolipských dvě kopy grošů a dvě libry vosku. Po vyučení požadují Českolipští oproti Pražanům dva roky vandru, u mistrova syna jeden rok.¹⁰⁰ Vojtíšek však upozorňuje, že vzhledem k dobovým úpravám, jimiž se liší přepis od původního cechovního pražského listu a vzhledem k tomu, že při pořizování opisu pravděpodobně došlo k chybnému zapsání data předávání artikulí z Prahy do České Lípy, není možno zaručit, že všechny údaje platí. Přesto jde o velice závažný dokument, který dosvědčuje význam a pokročilost českolipského hrnčířského cechu, jenž ani svými artikuly nechtěl zůstat za cechem pražským a následné odchylky v opisu dokládají sociální a hospodářský vývoj v uvedeném mezidobí a také vzestup sebevědomí představitelů cechu.¹⁰¹

Následující odstavec seznamuje s jednotlivými českolipskými hrnčíři. Jako první je uveden jistý hrnčíř Janko. Ten je již v šedesátých letech patnáctého století jmenován mezi členy představenstva kostela svaté Máří Magdaleny a v roce 1465 označen za ručitele nového měšťana Petra Holefelta.¹⁰² Dalším obyvatelem, který získal měšťanství v roce 1498, byl hrnčíř Mikuláš, zapsaný v městské knize jako Nicolasch hentschir.¹⁰³ Následně zmiňuje autor například Gurgeho Tscheppela, městského radního v letech

⁹⁷ Tamtéž.

⁹⁸ VOJTÍŠEK, Břetislav, pozn. 1, s. 142.

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ VOJTÍŠEK, Břetislav, pozn. 1, s. 142.

¹⁰¹ VOJTÍŠEK, Břetislav, pozn. 1, s. 142.

¹⁰² Tamtéž.

¹⁰³ Tamtéž.

1539, 1540, 1543 a 1544. Ve druhé polovině šestnáctého století počet mladších hrnčírů v písemných pramenech rychle stoupal.¹⁰⁴ V písemných záznamech byla hrnčířská profese označována v podobě toepfer, toeper, tepper a figula.¹⁰⁵

V období mezi šestnáctým až osmnáctým stoletím pracovalo mezi českolipskými hrnčíři průměrně třináct až šestnáct mistrů hrnčírů, a proto se cech snažil o omezení dalšího přijímání mistrů do cechu. To dokazuje i listina z roku 1560.¹⁰⁶ Ze sporů, které hrnčíři vedli, uvádí autor pouze zlomek. Ze soudního jednání v roce 1646 například vyplývá, že podle zvyklostí platných od roku 1577 nebylo dovoleno hrnčírům pálit více než v jedné peci a že mistr směl držet jen jednoho tovaryše a jednoho učně.¹⁰⁷ V roce 1758 podali českolipští hrnčíři stížnost na hrnčíře levínské,¹⁰⁸ protože protiprávně přivezli na výroční trh do České Lípy více než jednu řadu hrnců.¹⁰⁹

Přes vysokou úroveň a oblibu českolipských hrnčířských výrobků, doložených pro sedmnácté a osmnácté století písemnými prameny, ve století devatenáctém zažili hrnčíři úpadek v souvislosti se všeobecnou industrializací. Avšak českolipští hrnčíři si svou tradici hrnčířských trhů v parčíku se sochou Antonína Paduánského, patrona františkánů a rodin,¹¹⁰ dokázali udržet až do dvacátého století.¹¹¹ Proto se také nazýval Hrnčířský trh. V sedmdesátých letech devatenáctého století pracovalo v České Lípě pět hrnčířských mistrů, dvacet jedna tovaryšů a sedm učňů.¹¹² Zároveň ustupuje hrnčířská výroba do pozadí a nastupuje výroba kamnářská.¹¹³

Prameny hmotné povahy, které vypoví víc o českolipských hrnčířích, jsou uloženy v českolipském muzeu. V padesátých a šedesátých letech dvacátého století, při stavebních pracích na sídlišti Střed II., bylo objeveno velké množství střepového materiálu, několik vertikálních a horizontálních pecí různých vývojových stupňů a keramiky převážně ze třináctého až šestnáctého století.¹¹⁴

¹⁰⁴ Tamtéž.

¹⁰⁵ Tamtéž.

¹⁰⁶ VOJTÍŠEK, Břetislav, pozn. 1, s. 143.

¹⁰⁷ Tamtéž.

¹⁰⁸ Městys Levín leží 6 km severozápadně od Úštěka a 31 km jihozápadně od České Lípy. Cech hrnčírů v Levíně vznikl již v roce 1402.

¹⁰⁹ VOJTÍŠEK, Břetislav, pozn. 1, s. 143.

¹¹⁰ Sv. Antonín z Padovy je patronem františkánů, cestujících, horníků a pekařů, snoubenců, manželů a rodin, vzýván je za šťastný porod i proti neplodnosti, horečce, při hledání ztracených věcí, proti dobytčímu moru, pekelným mocnostem i katastrofám a jako pomocník v nouzi.

¹¹¹ Hrnčířský trh leží v dnešní Moskevské ulici vedle tzv. Kirchbergova domu č.p. 82.

¹¹² VOJTÍŠEK, Břetislav, pozn. 1, s. 143.

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ VOJTÍŠEK, Břetislav, pozn. 1, s. 140.

V závěru článku autor konstatuje, že výzkum o českolipském hrnčířství není zdaleka ukončen a že spojením písemných a hmotných pramenů lze v případě českolipského hrnčířství poznatky podstatně rozšířit.¹¹⁵

Článek je doplněn poznámkovým aparátem a seznamem použité literatury.

Panáček, J.: Jména ulic v České Lípě.¹¹⁶

V této knize o rozsahu 57 stran získáváme povědomí o historii ulic České Lípy, dozvídáme se o jejich původních (německých) názvech, důvodech jejich označení včetně dalších doplňujících informací k topografii města.¹¹⁷ V první části Panáčkova soupisu jsou uvedeny zaniklé ulice a náměstí, anebo ty, které ztratily své pojmenování. Tato kapitola je zajímavá pro práci proto, že se mezi nimi nachází i již zmiňovaný Hrnčířský trh.

Co se týče topografie středověké České Lípy a označení českolipských ulic, byla poloha městských hradeb určena prvotní východozápadní komunikací a později i ve směru severojižním.¹¹⁸ Těmito čtyřmi světovými stranami byly určeny polohy městských bran a ulic, do kterých se otevíraly.¹¹⁹ Byly to ulice Křížová, Mariánská, Zádušní a Dlouhá, kde, jak už víme, se na předměstí za Dlouhou branou, mezi oběma toky řeky Ploučnice, nacházela Hrnčířská ulice (Töpfergasse). Ta nesla své označení proto, že na jednom místě soustřed'ovala řemeslníky stejného povolání (dalšími byly například ulice Barvířská, Lazebnická či Ševcovská). Následně se autor zmiňuje o osídlení hrnčířů, které dává do souvislosti s kolonizační činností mnichovohradišťských cisterciáků, jež je doložena na přelomu třináctého a čtrnáctého století.¹²⁰ Následně uvádí, že prameny narativní povahy dokládají samosprávnou čtvrť, která se řídila vlastním soudnictvím.¹²¹ Na tuto ulici navazovala ve směru na západ ves Víška (Dörfel), jejíž označení se nachází v názvu ulice směřující k ní od kostela sv. Máří Magdaleny.

¹¹⁵ 22. února 2011 byla otevřena pobočka českolipského vlastivědného muzea, Archeologické muzeum Šatlava, kde se nachází expozice místní středověké a raně novověké hrnčířské výroby včetně modelů pecí rekonstruovaných na základě výzkumů v prostoru českolipské Hrnčířské čtvrti.

¹¹⁶ PANÁČEK, Jaroslav. Jména ulic v České Lípě: Pramen poznání vývoje města. Historická topografie České Lípy. 1. vyd. Česká Lípa: Město Česká Lípa, 1996.

¹¹⁷ PANÁČEK, Jaroslav, pozn. 116, s. 18.

¹¹⁸ PANÁČEK, Jaroslav, pozn. 116, s. 9.

¹¹⁹ Tamtéž.

¹²⁰ PANÁČEK, Jaroslav, pozn. 116, s. 10.

¹²¹ PANÁČEK, Jaroslav, pozn. 116, s. 11.

Z východní strany s hrnčíři sousedily dílny barvířů.¹²² Během devatenáctého století docházelo k přejmenování mnoha ulic zcela výjimečně, a to většinou v souvislosti s výstavbou nových objektů v bezprostředním okolí ulice.¹²³ Přestože se na přelomu devatenáctého a dvacátého století stalo novým trendem v pojmenování ulic používání jmen osobností kulturních a politických dějin, Hrnčířské ulici se takového přejmenování vyhnulo.¹²⁴ K posledním změnám v označení ulic došlo po změně politického systému v roce 1989, kdy byly z České Lípy odstraněny nevhodné názvy, které připomínaly éru komunistické vlády.¹²⁵ K obnovení původních historických názvů došlo v roce 1990 u Hrnčířské ulice, která se dříve nazývala třída Klementa Gottwalda (od mostu přes Ploučnici k železničnímu přejezdu) a v roce 1994 byl pozměněn název u Barvířské ulice, jež po roce 1945 nesla mylné označení Hrnčířská ulice.¹²⁶

Přestože město Česká Lípa nese ryze český název, zůstalo až do dvacátého století zcela městem německým jako Böhmishe Leipa. V té době tu žila pouze nepočetná česká menšina.¹²⁷ Až po vzniku železničních tratí vedoucích do České Lípy v devatenáctém století přicházeli do města Češi z vnitrozemí, především jako železniční dělníci.¹²⁸ V roce 1836 došlo ve městě k přecíslování domů a při té příležitosti se v roce 1848 objevily na hlavních ulicích vedle německých názvů ulic i české.¹²⁹ Avšak po odsunu Němců v roce 1945 obývali Českou Lípu již pouze Češi, a proto tabulky s uličními názvy od té doby nesou pouze česká označení.¹³⁰

Töpfermarkt neboli Hrnčířský trh je původem snad starší, než ze kdy pochází nejstarší zpráva, nemá však na starých plánech České Lípy své pojmenování.¹³¹ Tento prostor zdobil od roku 1898 pomník padlým vojákům z války v roce 1866, který byl však v roce 1945 odstraněn a bezejmenné prostranství bylo pojmenováno Lidické náměstí.¹³² Název se však mezi místními obyvateli nevžil a prostor mezi domy č p. 81 a 82 v Moskevské ulici dodnes nenese žádné oficiální označení.¹³³ Z knihy se dozvídáme,

¹²² Tamtéž.

¹²³ PANÁČEK, Jaroslav, pozn. 116, s. 13.

¹²⁴ PANÁČEK, Jaroslav, pozn. 116, s. 14.

¹²⁵ PANÁČEK, Jaroslav, pozn. 116, s. 16.

¹²⁶ Tamtéž.

¹²⁷ PANÁČEK, Jaroslav, pozn. 116, s. 8.

¹²⁸ Tamtéž.

¹²⁹ PANÁČEK, Jaroslav, pozn. 116, s. 13.

¹³⁰ PANÁČEK, Jaroslav, pozn. 116, s. 8.

¹³¹ PANÁČEK, Jaroslav, pozn. 116, s. 30.

¹³² Tamtéž.

¹³³ Tamtéž.

že Hrnčířský trh byl označován jako Töpfer Marcktplatz, Töpfermarkt, Töpfmarkt či Hrnčířské náměstí a již zmiňované Lidické náměstí.¹³⁴

Hrnčířská ulice nesla během vývoje České Lípy také několik označení. Töpfergasse; Töpfergasse Brehm; Töpfergasse; po roce 1843 Töpfer Gasse; v roce 1877 Töpfergasse; v r. 1880 Töpferstrasse; Töpferstraße v r. 1899; r. 1900 Töpfer Strasse; Töpferstraße; Töpfer-Straße; Töpfergasse, Hrnčířská ulice; po roce 1945 Pražská třída (dolní); od roku 1946 Třída Klementa Gottwalda až do roku 1990, kdy byla přejmenována zpět na Hrnčířskou ulici.¹³⁵ Původně byla tato ulice součástí hlavní komunikace, která městem procházela od severu k jihu cestou ku Praze. Osídlení se očividně soustředilo především po obou stranách Hrnčířské ulice, která tak pravděpodobně bude jednou z nejstarších komunikací v České Lípě.¹³⁶ Součástí městského opevnění však z důvodů obavy z požárů od hrnčířských pecí nebyla. Díky archeologickým nálezům je jisté, že ulice byla osídlena již ve třináctém století, a i když se jedná o jednu z nejstarších ulic České Lípy, k jejímu rozsáhlému rozšiřování nedošlo.¹³⁷ Domy v Hrnčířské ulici byly rozmístěny pouze podél „pražské cesty“ a při břehu Ploučnice směrem na Svárov a do Dubice. Ovšem situace se začala měnit ve druhé polovině devatenáctého století, kdy se z České Lípy začali vytrácet hrnčíři a kamnáři zde zůstali jen o něco déle. Avšak jak dlouho zde žili, přesně zjistit nelze.

Kniha je doplněna obrazovými přílohami (např. plány České Lípy, schémata uliční sítě, nejstarší vedutou České Lípy od M. Vogta), zkratkami, použitou literaturou a prameny. Prolog ke knize napsal Zdeněk Pokorný.

Panáček, Vojtíšková, Smejkal: Z dějin České Lípy.¹³⁸

V roce 1999 vydal kolektiv autorů publikaci o dějinách České Lípy. Tato bezmála dvoustředstránková kniha se zabývá dějinami města Česká Lípa od jeho osídlení ve třináctém století až po rok 1945.

V knize se objevuje první zmínka o hrnčířích již ze třináctého století, totiž že se souběžně s pravobřežním osídlením rozvíjelo na levém břehu řeky Ploučnice specializované výrobní středisko hrnčířů v těsné blízkosti špitálu hradišťských

¹³⁴ Tamtéž.

¹³⁵ PANÁČEK, Jaroslav, pozn. 116, s. 36.

¹³⁶ PANÁČEK, Jaroslav, pozn. 116, s. 37.

¹³⁷ V okolí Hrnčířské ulice byly pouze podmaččené louky a kvůli řece Ploučnici docházelo k častým záplavám této oblasti.

¹³⁸ PANÁČEK, Jaroslav, SMEJKAL, Ladislav a VOJTÍŠKOVÁ, Marie: Z dějin České Lípy. Česká Lípa: Magdalena Sobotová, 1999. 186 s.

cisterciáků. To už brzy svými výrobky zásobovalo nově vznikající okolní vsi.¹³⁹ Po celé čtrnácté století pokračovalo okolo hradeb proslavené výrobní hrnčířské středisko, které dodalo roku 1346 kachle na výrobu kamen na hrad Hazmburk. Hrnčířům patřila ve městě jistá míra právní samostatnosti. Řídili se statuty patřícími mezi nejstarší v Čechách. Hrnčířský cech patřil k nejpřednějším a nejčastěji se vyskytujícím. Obyvatelé Hrnčířské ulice měli vlastního rychtáře, který řešil jejich sporné záležitosti.¹⁴⁰ Rychtáře si českolipští hrnčíři udrželi až do zániku lenní vázanosti v devatenáctém století.¹⁴¹ Další zmínka o hrnčířích patří Zikmundu Berkovi a Kateřině z Hungerkoštu, kteří v roce 1560 vydali statuta pro dvanáct hlavních českolipských cechů, mezi nimiž byli také hrnčíři.¹⁴² To už však víme z článku Břetislava Vojtíška. Z dějin České Lípy se oproti ostatním publikacím dozvídáme o katastrofálním požáru České Lípy, který postihl celé město v roce 1820 a proměnil ho během pár hodin v popel.¹⁴³ Uchránit se podařilo pouze starobyitou hrnčířskou čtvrt', která osidlovala celé předměstí za řekou Ploučnicí a díky tomu ji řeka ochránila. To působí poněkud paradoxně, jelikož kvůli poměrně velkému nebezpečí požárů od hrnčířských pecí v dobách celodřevěných stavení byla hrnčířská čtvrt' umístěna mimo městské centrum. To Hrnčířskou ulici zachránilo a díky tomu se v ní po dlouhá léta dochovaly celodřevěné domy.

Co se týče poplatků církevní vrchnosti a těch, které museli řemeslníci hradit městu, jsou zde zmíněny zpravidla pro všechny cechy obecně. Platit se muselo mimo jiné za krámy a stolice, kde řemeslníci prodávali. Hrnčíři měli předepsáno platit i za vytěženou hlínu.¹⁴⁴ Pro pořádek bylo stanoveno, kde budou cechy prodávat na proslulých českolipských trzích, které se staly zdrojem bohatství všech tamních obchodníků a překupníků.¹⁴⁵

Církevní zbožnost se nejvíce projevovala na pohřbech, jež se konaly za předepsané účasti cechů. S těmi také souvisely zádušní mše.¹⁴⁶ Poslední zmínka o českolipských hrnčířích patří přidružování k ostatním cechům. Méně početné dílny se připojovaly k početnějším. Takovým případem jsou kamnáři, kteří se přičlenili k českolipským hrnčířům.¹⁴⁷ Kniha Z dějin České Lípy však neobsahuje jen text, ale i

¹³⁹ PANÁČEK - VOJTÍŠKOVÁ - SMEJKAL, pozn. 2, s. 13.

¹⁴⁰ PANÁČEK - VOJTÍŠKOVÁ - SMEJKAL, pozn. 2, s. 35.

¹⁴¹ PANÁČEK - VOJTÍŠKOVÁ - SMEJKAL, pozn. 2, s. 103.

¹⁴² PANÁČEK - VOJTÍŠKOVÁ - SMEJKAL, pozn. 2, s. 54.

¹⁴³ PANÁČEK - VOJTÍŠKOVÁ - SMEJKAL, pozn. 2, s. 109.

¹⁴⁴ PANÁČEK - VOJTÍŠKOVÁ - SMEJKAL, pozn. 2, s. 51.

¹⁴⁵ PANÁČEK - VOJTÍŠKOVÁ - SMEJKAL, pozn. 2, s. 103.

¹⁴⁶ Tamtéž.

¹⁴⁷ PANÁČEK - VOJTÍŠKOVÁ - SMEJKAL, pozn. 2, s. 101.

mnoho maleb, vedut a fotografií. Mezi nimi najdeme několik týkajících se hrnčírů. Hned na začátku publikace je vyobrazen červeně malovaný džbán z dílny místních hrnčírů. Dalším vypočtením je renesanční krbové kachle a pečetidlo českolipského cechu hrnčírů, na kterém jsou vyobrazeni Adam a Eva. Mezi nimi stojí džbán, ze kterého vyrůstá jablko obdařené plody. Kolem obíhá nápis: SIGILLUM * D * HANTWERCKS * D * TOEPFER * I * D * STAT * B. LEIPPA.¹⁴⁸ Poslední fotografie zachycují dům se soškou hrnčíře z osmnáctého století v někdejší hrnčířské ulici a sošku samotného hrnčíře, který je však kopií původního díla.

Publikace Z dějin České Lípy se zabývá obecnými dějinami tohoto města a na detailnější rozepsání o jednotlivých českolipských ceších nebyl na necelých dvou stech stranách prostor. Přesto, že je cech zmiňován poněkud okrajově, dozvídáme se vzhledem k rozsahu knihy poměrně mnoho informací.

Gabriel, Panáček : Dějiny hrnčířství v České Lípě.¹⁴⁹

V roce 2000 se v 9. čísle sborníku Bezděz objevil článek Dějiny hrnčířství v České Lípě. Autory jsou Jaroslav Panáček a František Gabriel. Text je rozdělen do dvou částí. První se zabývá hmotnými prameny českolipského hrnčířství, druhá část tamním hrnčířstvím v pramenech písemných. Nejprve se okrajově zmíním o první části, tedy o hmotných pramenech. Okrajově z toho důvodu, že tato práce zkoumá především prameny písemné.

Kvůli výstavbě sídliště Střed II v České Lípě v sedmdesátých a osmdesátých letech 20. století byl proveden záchranný archeologický výzkum jižně a západně od křižovatky dnešní Hrnčířské ulice a nábřeží Bedřicha Smetany.¹⁵⁰ Vedle množství funkčně neurčených objektů byly objeveny relikty pecí na pálení keramiky, jámy na ukládání hrnčířské hlíny, podlahy a podsklepení domů.¹⁵¹ Nelze dokázat, že všechny objevené relikty patří hrnčírům. Otázka, která se v Bezdězu otevírá, se týká přesného vymezení areálu, na kterém českolipští hrnčíři žili. Ví se, že nejpozději od roku 1503 ležela v blízkosti České Lípy vesnice Dörfel, avšak hranici mezi vesnicí a sídlištěm

¹⁴⁸ Originál pečetidla je vystaven v Okresním vlastivědném muzeu a galerii v České Lípě.

¹⁴⁹ GABRIEL, František - PANÁČEK, Jaroslav. Dějiny hrnčířství v České Lípě. In Bezděz 2000, 2000, 9, 5-41s.

¹⁵⁰ PANÁČEK - GABRIEL, pozn. 149, s. 6.

¹⁵¹ PANÁČEK - GABRIEL, pozn. 149, s. 7.

hrnčírů nedokážeme přesně vymežit.¹⁵² Do problému se vkládá i předměstí před Dlouhou branou s druhým špitálem, ležícím v okolí dnešního obchodního domu Andy¹⁵³ a také význam ramen Ploučnice při stanovení hranic.¹⁵⁴ V článku je tabulka s přehledem nálezů reliktnů při archeologickém výzkumu.¹⁵⁵ Z něj vyplývá, že mezi lety 1977 a 1989 bylo objeveno celkem 15 hrnčírských pecí.¹⁵⁶ Dále výzkum odkryl objekty s výplní šedého jílu, prostoupeného keramickými střepy, nebo s výplní obsahující pouze střepy.¹⁵⁷ Ty zřejmě sloužily k úpravě materiálu. Blíže to opět představuje tabulka (s. 12) zachycující počet jam, rok výzkumu, sondu, označení objektu, dataci, výplň jámy a případný obrázek (s. 35). Posledními odkrytými objekty jsou relikty obydlí, které nemusely náležet jen českolipským hrnčírům, ale i jiným obyvatelům města.¹⁵⁸ Pro mou práci není důležité tuto část článku dále komentovat.

Písemnými prameny se zabýval Jaroslav Panáček. Ten se věnuje počátkům hrnčírství v českých zemích, které sahají až do jedenáctého století, kdy se hrnčírí začali usazovat na klášterních panstvích. Ve století následujícím se již usidlují i v podhradí významných hradisek a s rozmachem měst ve třináctém věku přibývalo řemeslníků, mezi kterými byli i hrnčírí.¹⁵⁹ Českolipští hrnčírí spolu s konkurenty v Levíně, Ústí nad Labem a Žitavě zásobovali po celý středověk veškerou oblast severních Čech.¹⁶⁰ Českolipští hrnčírí si však mezi konkurencí udržovali prioritní postavení. Autor se také zabývá vývojem místního hrnčírství. Zmiňuje, jak už víme z knihy *Z dějin České Lípy*, že zde existovaly hrnčírské dílny již ve třináctém století, založené pravděpodobně mnichovohradišťskými cisterciáky. Následně uvádí, že jediná, avšak spolehlivě nedoložená zpráva z té doby pochází od F. L. Hübsche, kdy byly na hrad Házmburk dodány kachle pro stavbu kamen z dílny jednoho českolipského hrnčíře. To už bylo zmíněno jak v publikaci *Z dějin České Lípy*, tak v textu *Hrnčírství v České Lípě*. Až do roku 1462 chybějí písemné prameny o hrnčírích. Dozvídáme se, že hrnčírí nechali zapsat svá statuta do nové městské knihy právě v roce 1462, přestože cech hrnčírů existoval

¹⁵² PANÁČEK - GABRIEL, pozn. 149, s. 8.

¹⁵³ OD Andy leží v dnešní ulici Erbenova č.p. 2906.

¹⁵⁴ PANÁČEK - GABRIEL, pozn. 149, s. 8.

¹⁵⁵ PANÁČEK - GABRIEL, pozn. 149, s. 9.

¹⁵⁶ Jejich obrazové znázornění je otištěno v rozpětí stran 29 až 34.

¹⁵⁷ PANÁČEK - GABRIEL, pozn. 149, s. 12.

¹⁵⁸ PANÁČEK - GABRIEL, pozn. 149, s. 13.

¹⁵⁹ PANÁČEK - GABRIEL, pozn. 149, s. 16.

¹⁶⁰ Tamtéž.

v České Lípě již ve čtrnáctém století.¹⁶¹ I tak jsou to nejstarší dochovaná statuta hrnčířského cechu v českých zemích.¹⁶² Ta obsahují pouze pět článků týkajících se vstupování mistrů do cechu, najímání tovaryšů, jejich „přetahování“, uvolněných míst tovaryšů a vzájemné polohy jam na hlínu.¹⁶³ Dalším tématem jsou záležitosti týkající se hrnčířů zmíněných v městské knize, jako byl například Petrus Figula žádající povolení stavby domu, dále Janke Toeppfer, ručitel při udělení měšťanského práva Peteru Holefeltovi, Macz Topper, žadatel Paul Grilmaier a jiní.¹⁶⁴ Hrnčíři jsou zmíněni i v zápisech v misálu kostela sv. Máří Magdaleny ležícího na dnešním Smetanově nábřeží. Následuje informace o schválení pořádků Kateřiny z Hungerkoštu a Zikmunda Berky z Dubé z roku 1560.¹⁶⁵ Následně se dozvídáme, že v roce 1577 si založil hrnčířský cech knihu mistrů, tzv. Meisterbuch, do které byli zapisováni všichni do cechu přijatí mistři. Dále mistr nesměl podle zvyklostí pálit více než v jedné peci a směl využívat služeb jen jednoho tovaryše a jednoho učně.¹⁶⁶ Zajímavější zmínka patří samotným hrnčířům. Díky nejstarší pamětnici města se podařilo před Dlouhou branou identifikovat devět hrnčířů.¹⁶⁷ Mezi nimi byli rychtář Hrnčířské ulice Jan Leypolt a především hrnčířská rodina Kahlů. Byli jimi snad Macz Kalle, jmenovaný v knize mistrů k roku 1596, či Jakob Khallo v roce 1622, nebo Jocuf Keyl zmíněný v urbáři z roku 1579 a Heinrich Kahle v roce 1651 jako jeden ze starších hrnčířského cechu.¹⁶⁸ Hrnčířskou rodinu Kahlů, jmenovitě Heinricha, jeho syna Heinricha a pak Julia uvádí josefínský katastr z let 1785 až 1787 a také seznam domů podle majitelů z roku 1836.¹⁶⁹ Pro českolipské hrnčířství významná rodina Kahlů žila v České Lípě ještě v devatenáctém století. Již zmíněný Julius Kahl byl v padesátých a šedesátých letech 19. století představeným hrnčířského cechu a buď on, nebo jeho syn vedl hrnčířskou dílnu až do počátku dvacátého století v roubeném domě č. p. 881 v Hrnčířské ulici, zbořeném v roce 1947.¹⁷⁰ Jeho synové Friedrich a Julius již v otcových šlépějích nešli. Posledním členem rodiny Kahlovi byla

¹⁶¹ Nová městská kniha České Lípy byla založena v roce 1461 a obsahuje zápisy až do roku 1720. Její předchůdkyně, nejstarší českolipská městská kniha, tzv. Verschlossenes Stadtbuch, se ztratila za nevyjasněných okolností.

¹⁶² PANÁČEK - GABRIEL. pozn. 149, s. 17.

¹⁶³ Tamtéž.

¹⁶⁴ Tamtéž.

¹⁶⁵ PANÁČEK - GABRIEL. pozn. 149, s. 18.

¹⁶⁶ PANÁČEK - GABRIEL. pozn. 149, s. 18.

¹⁶⁷ Pamětnice udává u velké části žadatelů o udělení měšťanského práva jejich povolání.

¹⁶⁸ PANÁČEK - GABRIEL. pozn. 149, s. 18.

¹⁶⁹ PANÁČEK - GABRIEL. pozn. 149, s. 19.

¹⁷⁰ Tamtéž.

vdova po zemřelém Juliovi a matky Friedricha a Julie, Marie Kahlová, která žila v České Lípě až do druhé světové války.¹⁷¹

Druhou častěji zmiňovanou rodinou jsou Pohlovi, kteří se věnovali výrobě kachlů. Rod Pohlů, respektive Anton Pohl, žil ještě v roce 1924, ale řemeslu se již nevěnoval.¹⁷² O Hrnčířské ulici víme, že tvořila s osadou Dörfel jednu správní jednotku a zapisovala nálezy rychtářského práva do vlastní knihy.¹⁷³ Víme také, že hrnčíři žili a pracovali jak v ulici Hrnčířské, tak v předměstí před Dlouhou branou a podle josefinského katastru jsou k Hrnčířské ulici počítány i domy ležící v pozdější ulici Moskevské. V roce 1701 se „sídliště“ nazývalo „Töpffer gaser Gemeinde“, což znamená Obec Hrnčířské ulice.¹⁷⁴ Další text studie se zabývá povinnostmi a právy českolipských hrnčířů. Ti museli jako majitelé domů v předměstí před Dlouhou branou odvádět pravidelné platy vrchnosti na sv. Jiří a sv. Havla. V den trhu a následující museli hlídat u Dlouhé brány; odváděli poplatek za kopání hlíny zvaný Thon-Zünß“, dále „ryndrkauff“¹⁷⁵ a roboty. Navíc se dozvídáme o výši některých poplatků, jakým byl například finanční odvod za hlínu těženou v Robči. Roboty dle Panáčka, který odkazuje na urbář, museli odpracovat „ti z Hrnčířské ulice i ti v „Dörfli““ při sekání ledu na haltýřích¹⁷⁶, vozením ryb a násad do haltýřů, odvozem obilí z pole do panské stodoly a vozením tenat neboli trojdílné lovecké sítě na lovy.¹⁷⁷

Hrnčíři se scházeli jednou za rok. Ze zápisů ze zasedání zjišťujeme, že projednávali otázky předkládání mistrovských kusů, přijímání za mistry, tovaryše a starší tovaryše. Přijímali do cechu nově přichozí hrnčíře odjinud, jak tomu bylo například roku 1627 z Děčína či v letech 1695 až 1696 tři tovaryše z Levína.¹⁷⁸ Panáček se následovně zmiňuje o proslulosti českolipských hrnčířů v souvislosti s dílem zmíněného M. Vogta o Českém království (1712).

Hrnčířský trh ležel na jižní straně dnešní Moskevské ulice na místě parčíku mezi domy čp. 81 a 82, které nyní připomíná jen malá pamětní deska na jednom z těchto domů. Navíc měli hrnčíři jako jediní svoje vlastní tržiště, na kterém prodávali buď na pravidelných týdenních trzích, nebo na dvou osmidenních výročních trzích, které se konaly na sv. Markétu, tj. 13. července, a na sv. Martina, tj. 11. listopadu.

¹⁷¹ Tamtéž.

¹⁷² PANÁČEK - GABRIEL, pozn. 149, s. 23.

¹⁷³ PANÁČEK - GABRIEL, pozn. 149, s. 19.

¹⁷⁴ Tamtéž.

¹⁷⁵ Ryndrkauff = snad jakýsi poplatek za prodej dobytka.

¹⁷⁶ Haltýř = dočasná sádka na ryby ponořená na proudící vodě.

¹⁷⁷ PANÁČEK - GABRIEL, pozn. 149, s. 20.

¹⁷⁸ PANÁČEK - GABRIEL, pozn. 149, s. 21.

S narůstající konkurencí si však místní hrnčíři poradit neuměli. V roce 1820 se postavili proti povolení novozámecké vrchnosti k výrobě kameniny v Popelově a zejména se stavěli mezi lety 1825 až 1839 proti prodeji hnědého saského a hornolužického nádobí na zdejších trzích.¹⁷⁹ Marně. Výroba v Popelově zavedena byla a na českolipských trzích přibývalo konkurenčních výrobků.¹⁸⁰ Dokonce v roce 1835 zazněl návrh na spojení českolipských hrnčířů s mnichovohradišťskými.¹⁸¹ Po zrušení cechů v roce 1859 byly cechy nahrazeny živnostenskými společenstvy, která sdružila českolipské hrnčíře se soukeníky, krejčími, soustružníky, punčocháři a cínaři.¹⁸² Poslední odstavec článku se věnuje především počtům. Uvádí se, kolik mistrů (5) provozovalo v roce 1870 řemeslo, ti měli 18 pomocníků a 3 učedníky, jejichž počet po dvou letech stoupl na 21 pomocníků a sedm učedníků.¹⁸³ V roce 1877 počet mistrů zůstal stejný a tímto řemeslem se zabývalo celkem dvanáct osob.¹⁸⁴

Jako jediný ze zmíněných publikací uvádí Panáček, že se v České Lípě konaly průmyslové a živnostenské výstavy, a to v letech 1875, 1879 a 1890. Zúčastňovali se jich místní hrnčíři, respektive výrobci kachlových kamen. V roce 1879 Josef Förster a Julius Kahl získali první cenu (stříbrnou medaili) a Stefan Michel a Anton Pohl druhou cenu za vystavená kachlová kamna.¹⁸⁵

Poslední památkou na českolipské hrnčíře bývala na domě posledního z nich, Antona Pohla na dnešním nábřeží Bedřicha Smetany, soška hrnčíře zhotovujícího hrnec na kruhu poháněném nohou.¹⁸⁶ Dům byl však zbořen v roce 1977 a sošku, jak už víme, uchovává Okresní vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě.

V článku samozřejmě nechybí poznámkový aparát a seznam použitých pramenů a literatury. Na stranách 29 až 41 je řada názorných obrázků pecí, jam, reliktnů, ale i fotografie nejstarších dochovaných statut v českých zemích, otisk pečetidla a reklama hrnčířského mistra Antona Pohla z roku 1880.

¹⁷⁹

Tamtéž.

¹⁸⁰

PANÁČEK - GABRIEL, pozn. 149, s. 22.

¹⁸¹

Tamtéž.

¹⁸²

Tamtéž.

¹⁸³

Tamtéž.

¹⁸⁴

Tamtéž.

¹⁸⁵

PANÁČEK - GABRIEL, pozn. 149, s. 22.

¹⁸⁶

PANÁČEK - GABRIEL, pozn. 149, s. 23.

Panáček, J.: Hrnčířská rodina Machsgut v České Lípě.¹⁸⁷

V následující publikaci pojednává Jaroslav Panáček o českolipské hrnčířské rodině Machsgut.¹⁸⁸ Tato rodina nežila pouze v České Lípě, ale zároveň někteří její členové obývali Horažďovice pod českou podobou příjmení Dobředělej.¹⁸⁹

V první kapitole Machsgut alias Dobředělej autor zmiňuje, že impulsem pro sepsání tohoto článku se stala v roce 1998 publikovaná stručná historie hrnčířského rodu Dobředělejů z Horažďovic, jejímž autorem byl Josef Smitka. Ten uvádí, že se na konci sedmnáctého století odstěhovala do České Lípy manželka a dcera Jana Dobředěleje k jednomu ze šesti Janových synů.¹⁹⁰ Z výzkumu o českolipském hrnčířství víme, že příjmení Dobředělej mezi českolipskými hrnčíři nefigurovalo, avšak v hrnčířském cechu se v mnoha variantách a nesčetně fonetických prepisech vyskytovalo příjmení Machsgut.¹⁹¹ Machsgut lze do českého jazyka přeložit jako „dělej (to) dobře“, neboli Dobředělej, je tedy více než pravděpodobné, že v případě rodiny Machsgut a Dobředělej se jedná o jednu a též rodinu.¹⁹²

Kdy a odkud přišli Machsgutové do České Lípy, nevíme. Nejstarším nositelem příjmení Machsgut byl Lorentz, jenž v roce 1577 zaplatil do městské pokladny jednu kopu grošů za vystavení rodného listu.¹⁹³ Více zpráv se o Lorentzi nedochovalo a tudíž ani nevíme, jaký vztah ho pojil k dalšímu z rodu Machsgutů, Veitu Machsgutovi. Další zmínka o Machsgutech je zapsána v urbáři novozámeckého a českolipského panství z roku 1579, kde je uvedeno celkem devět hrnčířů, mezi nimi i Veit (Veix, Weitz) Machsgut (Machßgutt, Macheguett), který na sv. Jiří a na sv. Havla odváděl jeden groš platu vrchnosti.¹⁹⁴ Z toho vyplývá, že Veit nebyl příliš movitý, přestože je uváděn jako starší a mistr hrnčířského cechu.¹⁹⁵ V roce 1619 se objevuje ve druhém urbáři novozámeckého a českolipského panství naposledy. Je proto pravděpodobné, že se během třicetileté války Machsgutové z České Lípy odstěhovali.¹⁹⁶

¹⁸⁷ PANÁČEK, J. Hrnčířská rodina Machsgut (Dobředělej) v České Lípě in: Bezděz 2003, 12.

¹⁸⁸ PANÁČEK, Jaroslav, pozn. 187, s. 92-96.

¹⁸⁹ Horažďovice jsou město v západních Čechách. Leží mezi Strakonice a Klatovy v nadmořské výšce 427 m.n.m. na levém břehu řeky Otavy, žije zde okolo 5 tisíc obyvatel.

¹⁹⁰ PANÁČEK, Jaroslav, pozn. 187, s. 92.

¹⁹¹ Tamtéž.

¹⁹² Tamtéž.

¹⁹³ PANÁČEK, Jaroslav, pozn. 187, s. 92.

¹⁹⁴ Tamtéž.

¹⁹⁵ Tamtéž.

¹⁹⁶ PANÁČEK, Jaroslav, pozn. 187, s. 93.

V kapitole nazvané Dobředělejové v Horažďovicích po třicetileté válce autor píše o rodině Jana Dobředěleje z Horažďovic. To však pro naše bádání není příliš důležité. Návrat Machsgutů do České Lípy sleduje autor v následující kapitole. Zmiňuje se o jistém Johannu Machguettovi, který v roce 1677 nechal vystavit svému synu Frantzovi rodný a zhostný list. Neví se, zda Frantz věděl, kam z rodného města budou směřovat jeho kroky. Otec mu pravděpodobně nemohl dát na cestu mnoho prostředků, jelikož rodina nebyla příliš zámožná.¹⁹⁷ Frantz Machsgut alias Dobředělej po odchodu z Horažďovic patrně využil nadcházející tři roky k tomu, aby současně se získáváním nových zkušeností vydělal i peníze.¹⁹⁸ Dne 22. července 1680 se Frantz Machsgut poprvé objevuje v záznamech českolipské knihy rychtářského práva Hrnčířské ulice, a to v souvislosti s koupí domu se dvorem v Hrnčířské ulici, postaveného mezi domy Hannse Wündtsche a Wenzela Gropolta za 130 kop míšeňských grošů od Jermba Luße.¹⁹⁹ Tento dům mu však zřejmě nevyhovoval, protože je doloženo, že si v roce 1685 koupil za 205 kop míšeňských grošů od Johanna Hiebscheho mladšího dům v Hrnčířské ulici, ležící mezi staveními jiných českolipských hrnčířských mistrů, a to Sigmunda Leuppoldta a Georga Hasse. Sto kop zaplatil hotově a zbylou částku měl podle smlouvy splácet po pěti kopách na sv. Jiří a na sv. Michala každý rok. Pět dní nato pak Georgu Kaulerovi prodal svůj dosavadní příbytek za 110 kop.²⁰⁰

V městské Pamětnici z let 1461 až 1720 je zaznamenáno, že 29. května 1682 předložil Franz Machsgut na radnici svůj rodný i zhostný list z rodné obce a za poplatek osm kop grošů obdržel měšťanské právo.²⁰¹ A taktéž v roce 1682 je uveden i v knize mistrů hrnčířského cechu spolu se svými dvěma dětmi, Sabinou a Josefem.²⁰²

Přesnou polohu Machsgutových domů se nepodařilo lokalizovat s naprostou přesností kvůli nedostatečným zprávám o změnách majitelů nemovitostí v okolí, z nichž by se dala jejich posloupnost vysledovat.²⁰³ Veškeré prodeje domů v Hrnčířské ulici byly zapisovány jak do knihy rychtářského práva Hrnčířské ulice v letech 1639 až 1704, tak i do takzvaných Liber fundatorum neboli městských trhových knih.²⁰⁴ Z nich je vysledováno, že oba Machsgutovy domy ležely pravděpodobně na západní straně Hrnčířské ulice vedle domu čp. 869, které byly asanovány v roce 1977 před výstavbou

¹⁹⁷ PANÁČEK, Jaroslav, pozn. 187, s. 94.

¹⁹⁸ Tamtéž.

¹⁹⁹ Tamtéž.

²⁰⁰ Tamtéž.

²⁰¹ PANÁČEK, Jaroslav, pozn. 187, s. 94.

²⁰² Tamtéž.

²⁰³ Tamtéž.

²⁰⁴ Tamtéž.

sídlíště Střed II.²⁰⁵ Dnes na tomto místě stojí dva bloky souvislá zástavba s přestavěným podloubím naproti budově České spořitelny až po objekt bývalé Union Banky.²⁰⁶

Z výhostních a zachovacích listů k přijímání měšťanů je doloženo, že Franz Machsgut v roce 1692 zakoupil od svého souseda Sigmunda Leypoldta za 12 kop míšeňských grošů volný průchod ke studni, jež je potřebná k výkonu hrnčířského povolání.²⁰⁷ Studna se nalézala za objektem nazývajícím se „bren stibul“²⁰⁸ a byla oddělená od zahrady. Navíc z Trhové knihy vyplývá, že ještě téhož roku přikoupil za sto zlatých od Wenzela Hantbla v Hrnčířské ulici kus zahrady. Poslední doloženou obchodní transakcí tohoto muže je koupě domku dne 27. března 1694 od Georga Hasseho v Hrnčířské ulici, sousedícího s domkem Wenzela Hantschela.²⁰⁹ Tato koupě stále Frantze Machsguta 70 kop míšeňských grošů. Jaroslav Panáček konstatuje, že Frantz Machsgut touto cestou mohl řešit svou bytovou otázku, jelikož se k němu z neznámých důvodů před rokem 1694 přistěhovala jeho nevlastní matka Magdalena a jeho zřejmě nevlastní sestra Alžběta.²¹⁰ Současně toho roku prodal domek, tzv. Häussel, jistému Christianu, jehož příjmení se bohužel od autora nedozvídáme, a to za 50 kop míšeňských grošů. Dům byl situovaný mezi domy Simona Gausse a Wenzela Manschela, o kterém nevíme, za jakých podmínek a kdy jej získal.²¹¹ Z těchto transakcí lze předpokládat, že Frantz Machsgut vlastnil v České Lípě několik nemovitostí najednou, a proto si nevedl špatně na rozdíl od svého otce, který zemřel zadlužený a svého bratra Josefa, kterého na sklonku svého života nepřijali ani do městského špitálu.²¹² Mezi lety 1699 až 1703 byl Frantz každoročně jmenován mezi „Eltisten und Geschworne“ neboli patřil mezi starší a přísežné cechu hrnčířského.²¹³

Poslední zprávou zmiňující Frantze Machsguta je kniha mistrů z roku 1706, kam nechal zapsat svého syna Antona, který byl tři roky v učení u Andreama Jonächse, hrnčířského mistra a staršího cechu.²¹⁴

Podle dochovaných pramenů měl Frantz tři potomky. Syny Josefa a Antona a dceru Sabinu. S Josefem se můžeme pravidelně setkávat v zápisech z knihy mistrů,

²⁰⁵ PANÁČEK, Jaroslav, pozn. 187, s. 95.

²⁰⁶ Tamtéž.

²⁰⁷ Tamtéž.

²⁰⁸ Bren stibul = vypalovací pec.

²⁰⁹ PANÁČEK, Jaroslav, pozn. 187, s. 95.

²¹⁰ Tamtéž.

²¹¹ PANÁČEK, Jaroslav, pozn. 187, s. 95.

²¹² Tamtéž.

²¹³ Tamtéž.

²¹⁴ PANÁČEK, Jaroslav, pozn. 187, s. 96.

nejprve jako s řádně vyučeným, v roce 1707 již jako s mistrem a od roku 1709 patřil mezi starší cechu až do roku 1722.²¹⁵ Další zpráva o Josefu Machsgutovi je z roku 1719 v souvislosti s poplatkem novozámecké vrchnosti, tzv. „Thon-Zünß“²¹⁶, kdy se Josef počítal mezi 13 mistrů, kteří museli tento poplatek odvádět.²¹⁷

Posledním členem Machsgutovy rodiny v České Lípě, o kterém prameny uchovaly zmínku, byla Josefova dcera Marie Magdalena. Té roku 1702 její otec koupil od svého švagra Gottfrida Reinolda pozemek ve „starém okrsku“ u libchavské silnice za 200 kop míšeňských grošů.²¹⁸ Zřejmě tentýž pozemek však o dvacet let později odkoupil za 230 zlatých rýnských od Magdaleny, provdané Millerové, potomek nebo příbuzný původních majitelů Gottfried Renel.²¹⁹ Tímto prodejem veškeré zprávy o členech hrnčířského rodu Machsgut v České Lípě končí.

Článek o rodině Machsgutů ve sborníku Bezděz je doplněn o poznámkový aparát, seznam literatury a fotografie rodného a zhostného listu Frantze Machsguta, vydaného purkmistrem a městskou radou v Horažďovicích 7. dubna 1677.

Písemnosti uložené v SOKA Česká Lípa

Ve druhé části této práce jsem svou pozornost zaměřila na písemnosti uložené ve Státním okresním archivu v České Lípě. Fond nese název Cech hrnčířů Česká Lípa 1577 – 1903 a jeho původcem je Cech hrnčířů Česká Lípa. Celkem 13 inventárních jednotek obsahuje 4 listiny, 5 knih, 1,5 kartonu spisů a pečeti, které není uloženo v SOKA Česká Lípa, ale nachází se v expozici v Okresním vlastivědném muzeu a galerii v České Lípě.

V práci jsem použila mistrovské knihy a knihu, již psali tovaryši. V těchto pramenech jsem se soustředila především na jména hrnčířských mistrů a tovaryšů.

Charakteristika mistrovských knih

Jak již víme, charakterizujeme jednu tovaryšskou a čtyři mistrovské knihy. Vzhledem k tomu, že se v těchto knihách vedla v podstatě totožná evidence, můžeme

²¹⁵ Tamtéž.

²¹⁶ Thon-Zünß = poplatek za hlinu, která se vytěžila v Robči na úpatí Mnišské hory.

²¹⁷ PANÁČEK, Jaroslav, pozn. 187, s. 96.

²¹⁸ Tamtéž.

²¹⁹ Tamtéž.

řící, že je struktura jejich zápisů v základu stejná. Na začátku knihy bývá jakýsi úvod k mistrovské knize (záměrně píše mistrovské, jelikož tovaryšské knize tento úvod chybí), kde je v horní části listu velkými číslicemi nadepsaný rok založení této knihy. Následuje krátký zápis, který tuto knihu a českolipské hrnčíře určuje. Oznamuje, že zde, v České Lípě, má hrnčíř početné řemeslo a tyto mistrovské knihy nás mají poučovat o všech věcech, které se uvedeného řemesla týkají. Říkají, že to, co řemeslu předchází a jak se má vykonávat je popořadě napsáno a zaznamenáno. Přestože jsou tyto zápisy poměrně krátké, zabírají vždy celou stranu knihy. Podepsáno dvěma staršími hrnčíři v závěru. Na další straně již vidíme soupis českolipských mistrů žijících v dané době. Záznamy, jimiž jsou knihy popsány vypadají přibližně takto: nejdříve je uveden rok, den a měsíc, název čtvrtletí a nakonec je v zápise zaneseno, kdo se stal mistrem. Pod zápisem jsou podepsáni dva starší mistři a v některých případech i cechovní komisař. Jiné záznamy se také například zmiňují o učnících, kteří šli do učení. Dozvídáme se, který mistr za ně odpovídá a jak dlouho bude tato služba trvat, ale také, jaký trest je postihne, pokud z učení utečou. Samozřejmě v některých případech je struktura záznamů odlišná. Zajisté je to dané písařem, který do knihy záznam zapisoval, a také skoro třemi sty lety, po které se v knihách tento přehled událostí vedl. Nejjednodušší záznamy jsou vedené v tovaryšské knize, kdy je v zápisu pouze jméno a příjmení tovaryše, místo, odkud pochází, v některých případech pouze datum, v jiných je zápis doplněn o to, že dotyčný například zaplatil nějaký poplatek, nebo dal cechu dar.²²⁰

Pokud se zaměříme na dataci jednotlivých zápisů, zjistíme, že většina se zaznamenávala za předchozí čtvrtletí. Tato čtvrtletní jsou značena nejčastěji jako Pfingsten, Weihnachten, Haupt, Mittfasten a v některých případech pouze označena jako Quartal. Z těchto zápisů se tedy dozvídáme, že se záznamy nejčastěji zapisovaly v období vánočních svátků dále okolo Letnic, tedy 50 dnů po Velikonocích, a například „haupt Quartal“ určuje jakési hlavní čtvrtletí. Avšak neobjevují se pouze čtvrtletí jako zachytné body, ale velmi často jsou v zápisech zachyceny konkrétní dny, a to především ty, na které připadal svátek určitého světce. Na podzim je nejvíce uváděn svatý Michal, o vánočním čtvrtletí svatý Štěpán, ale také jsou uváděni svatý Jan, Šimon a Havel, dále svatá Trojice nebo oslava dne apoštolů svatého Petra a Pavla. Na tyto světce narážíme v zápisech nejčastěji. V níže uvedené tabulce jsem vypracovala přehled nejpočetnějších záznamů jednotlivých knih. V tabulce záměrně vynechávám údaje z Tovaryšské knihy,

²²⁰ SOKA Česká Lípa, fond Cech hrnčířů, karton 29, Kniha hrnčířských tovaryšů 1800-1861, inv. č. 53/9. nefol.

jelikož její údaje pro tento přehled nejsou zajímavé. Tovaryšská kniha totiž neobsahuje informace opírající se o názvy čtvrtletí (popř. dny oslavující světců), ale jsou v ní zanesené pouze údaje s přesnou datací, tedy den, měsíc a rok.

	Kniha mistrů 1577–1692	Kniha mistrů 1693–1769	Kniha mistrů 1791–1876
S. Johann	2	16	1
S. Michel	23	65	4
S. Steffan	14	14	-
Pfingsten Q.	9	51	-
Weihnachten Q.	10	41	2
Mitt fasten Q.	39	35	-
Dreifaltigkeit Q.	14	1	-

V tabulce nejsou úmyslně uváděny hodnoty spojené pouze s přesnou datací. Těch je ve všech knihách rozhodně nejvíce. Z tabulky je na první pohled patrné, že v nejmladší knize mistrů vidíme minimálně zápisy spojené s čtvrtletím nebo den oslav svatých. Avšak je zajímavé, že jak zápisy na svatého Jana, tak i svatého Michala jsou uváděny jako kvartály, tedy čtvrtletí, přestože v ostatních knihách jsou označené jako dny. Zatímco v knize mistrů z let 1693–1769 je opět po zápisech spojených pouze s daty nejvíce záznamů zapsaných na den oslav svatého Michala, následují je Letnice a Vánoce. Obdobné je to i v nejstarší knize mistrů. V té je nejvíce záznamů za postní čtvrtletí následováno dnem svatého Michala. O pomyslnou třetí příčku se dělí záznamy na den svatého Štěpána a také na den, který připadá na oslavy Nejsvětější Trojice. Tento den, oslavovaný první nedělí po Letnicích je zajímavý především proto, že – jak můžeme vidět – kniha mistrů z let 1693–1769 má záznam z tohoto dne pouze jeden a nejmladší mistrovská kniha ho dokonce ani nikde neuvádí. Můžeme říci, že nejvíce záznamů je uvedených na den oslav svatého Michala a za postní čtvrtletí. Z tabulky také jasně vyplývá, že pokud v zápisech fungovala určitá hierarchie tak po roce 1791, respektive 1778,²²¹ kdy je uveden poslední záznam spojený se čtvrtletím, poté se od ní zřejmě upustilo.

Samozřejmě ne všechny záznamy jsou zapsané v den, který připadá na oslavy světců nebo za předešlé čtvrtletí. V poměrně mnoha případech je zapsán pouze přesný datum ve tvaru den, měsíc, rok, v jiných případech jim v zápisu postačil pouze rok.

²²¹

Přestože je mistrovská kniha založeno roku 1791, první záznam je v ní datován na rok 1749.

Všechny knihy jsou vedeny v německém jazyce. Český jazyk v nich můžeme spatřit zcela výjimečně.

Je důležité zdůraznit, že opravdu velké množství záznamů je psáno z dnešního pohledu s gramatickými chybami. Někteří z písařů záznamy zapisovali foneticky, u jiných je znát, že si s nimi dotyční očividně nevěděli rady a zapsali je tak, jak se jim to zřejmě zdálo nepravděpodobnější. Rozdíly mezi záznamy psanými vzdělanými písaři a ostatními cechovními písaři jsou očividné na první pohled po pouhém prolistování jednotlivých knih.

Kniha mistrů 1577–1692

Nejstarší dochovaná mistrovská kniha má rozměry 16 cm na 19 cm. Její vzhled je velice zajímavý. Přesto, že je označována jako kniha, její vazba je velice měkká a ohebná. Desky knihy tvoří pergamen, který je z velké části popsáný. Na knize se však podepsal čas a text na deskách knihy je velice špatně znatelný. Pouze pár modrých a červených písmen je čitelných bez obtíží. Kniha je svázána na dvou místech.

Na této knize se bezesporu podílelo několik cechovních písařů. Vzhledem k tomu, že je psána více než jedno století, je to i pochopitelné. Některé záznamy jsou velice úhledné, psané s pečlivostí, jsou velice přehledné bez přeškrtnutých slov a hrubek a je vidět, že si na nich cechovní písaři dali opravdu záležet. Oproti tomu jsou jiné zápisy velice špatně čitelné. Slova jsou nahuštěná na sobě nebo naopak daleko od sebe a celé záznamy jsou poměrně roztáhlé. Některá slova jsou do záznamů dopisována do volných míst, tam, kam se nejspíš v dané chvíli vešla. V mnoha z nich jsou přeškrtnutá slova nebo dokonce celé zápisy. Nemluvě o jazykových chybách, jež kniha obsahuje ve velice hojném počtu a rozdíly ve velikosti malých a velkých písmen jsou občas minimální. Navíc většina těchto zápisů je napsaná směrem zespoda nahoru. Dokonce, na rozdíl od ostatních mistrovských knih, je v této knize poslední záznam zachycen až na zadním příděščí knize.²²²

²²²

SOKA Česká Lípa, fond Cech hrnčírů, karton 28, Kniha mistrů 1577-1692, inv. č. 6. nefol.

Kniha mistrů 1693–1769

Mistrovská kniha zachycující záznamy z více než sedmdesáti let je svými rozměry 20 cm na 39 cm, tou největší knihou mistrů hrnčířského cechu. Ve srovnání s ostatními mistrovskými knihami a tovaryšskou knihou je to opravdu velká, objemná kniha, avšak je v ní velké množství nepopsaných listů. Více než polovina knihy nezachycuje žádné záznamy. Kromě toho je popsána tím stylem, že obsahuje několik stran záznamů, následuje velké množství prázdných stran a poté opět několik stran záznamů. Navíc je oproti ostatním mistrovským knihám rozdělena do několika částí. Každý z těchto úseků začíná krátkým souvětím, které mistry a učně určuje, například jim říká, co mají mistři ctít.²²³ Pod těmito zápisy následují obvyklé záznamy o mistrech. Co je však důležité podotknout: Přibližně v polovině knihy jsou spisy vedené opět od roku 1692. Tedy od doby, kdy tato kniha vznikla. V tomto duchu se nese celá kniha. Kromě toho je třeba zdůraznit, že kniha působí poněkud neuspořádaně až chaoticky. A to proto, že je sice do jisté míry seřazena chronologicky, jelikož se řada zápisů vedla tak, jak šly záznamy za sebou, ale následně se mezi nimi objevují zápisy, které mezi sebou dělí např. i několik desítek let. Tyto záznamy jsou na první pohled odlišné od předchozích, jejich inkoust je ve většině případů mnohem tmavší a styl písma je také jednoznačně odlišný. Lze se tedy domnívat, že se písař neobtěžoval najít poslední zápis, na který měl navázat, ale zaznamenal ho tam, kde právě našel místo.

Desky knihy jsou kožené, zdobené zřejmě reliéfním slepotiskem.²²⁴ Kniha je opatřena na dvou místech tkanicemi.

Každý, kdo si knihu mistrů prohlédne, na první pohled zjistí, že záznamy v ní nepsal pouze jeden písař. Styl písma je v této knize opravdu mnoho. Opět je vidět, jako v první mistrovské knize, komu na vzhledu a úpravě zápisů záleželo, a naopak, pro koho to byla výhradně nutnost zapsat dění, které se u mistrů hrnčířů událo. Písaři, kterému úhledné psaní nedělalo problém, napsal na jednu stranu knihy většinou dva až tři záznamy. Oproti tomu neúhledných zápisů najdeme na jedné straně čtyři až pět. Avšak v knize nalezneme i několik výjimek, kdy přestože psal písař neúhledně, na jednu stranu vměstnal pouze zápisy dva. Toto písmo je totiž mnohem větší než běžný úzus. U jiných zápisů je inkoust značně vybledlý, tudíž jsou velmi obtížně čitelné. Špatně čitelné jsou i

²²³ Zde je pro ilustraci jeden ze zápisů: "hier nach sollen die lehr Jungen Wan einer auffgenomen Wird ordentlicher Weiße eingeschrieben soll werden"

²²⁴ Reliéfní slepotisk se provádí tiskovou formou nebo razicí formou zpravidla do kvalitního papíru a do kožených či jiných desek.

záznamy, na které prosvítají údaje napsané na opačně straně listu. Opět nechybí chyby ve slovech a přeškrtnutých zápisů zde nalézáme jednoznačně nejvíce ze všech knih.²²⁵

Kniha mistrů 1791–1876

22 cm na 36 cm, to jsou rozměry knihy mistrů z let 1791 až 1876. Co se týče barevného provedení knižní vazby, je zbarvená do červenohněda. V horní polovině přední strany vazby je úhledným písmem napsáno Meister Buch. Hřbet a rohy jsou kožené, ve vrchní i spodní polovině se dá kniha svázat provázkem. Zadní stranu vazby zdobí ornament.

Přestože byla tato mistrovská kniha založena v roce 1791, zápisy jsou v ní uváděny již od roku 1749. Tyto záznamy by tedy měly spadat do předchozí mistrovské knihy. Oproti ostatním knihám je napsaná nejúhlednějším písmem. Zápisy jsou bez potíží čitelné. Některé záznamy sice nejsou tak úhledné jako jiné, ale přesto se dají přečíst bez sebemenších problémů. Na jedné straně jsou napsané tři až čtyři zápisy. Škrtnutých slov je v knize minimálně. Avšak v této nejmladší mistrovské knize je popsáno pouze šestnáct stran.²²⁶ Jde o nejméně početnou knihu zápisů z pramenů využitých v této práci. Možná z toho důvodu, že jsou v ní vytrhané listy.

Tovaryšská kniha 1800–1861

Rozměry tovaryšské knihy činí 18 cm na 22 cm. Vazba je barevně zdobená a v době založení musela být její vazba opravdu krásná. Zdobí ji různé červené, bílé, modré a černé ornamenty, s nápisem uprostřed: „Geselen Buch, Der Ersamen Töpfer Bruderschaft in Böhmisch-Leippa A:s: R 1800.“²²⁷ Po straně je nahoře i dole opatřena tkanicemi. Kniha je z velké části prázdná.

Ačkoli je vazba knihy opravdu hezká, styl písma uvnitř knihy se v tomto duchu nenese. Některé záznamy jsou nahuštěné na sobě, jiné jsou několikrát větší než zápis nad ním. Záznamů se na jednu stranu vejde šest až osm. V některých případech, kdy jsou zápisy opravdu natěsnané na sobě, je špatně rozeznatelné, kdy jeden zápis končí a kdy začíná záznam další. Jiné zápisy jsou od sebe oddělené čarou. Na rozdíl od zde

²²⁵ SOkA Česká Lípa, fond Cech hrnčírů, karton 28, Kniha mistrů 1693-1769, inv. č. 51/7. nefol.

²²⁶ SOkA Česká Lípa, fond Cech hrnčírů, karton 28, Kniha mistrů 1791-1876, inv. č. 52/8. nefol.

²²⁷ SOkA Česká Lípa, fond Cech hrnčírů, karton 29, Kniha hrnčírských tovaryšů 1800-1861, inv. č. 53/9. nefol.

použitých knih nalezneme v Tovaryšské knize i záznamy psané v českém jazyce. Ovšem je jich opravdu minimálně.²²⁸

Hrnčířské rodiny

Za čtyři sta let, po které se písemné prameny v podobě mistrovských knih dochovaly, se setkáváme s opravdu velkým množstvím jmen, které jsou součástí života českolipského hrnčířského cechu. Bylo by zbytečné je zde všechny vypisovat, jelikož by to byl seznam nic neříkajících jmen. Ovšem existuje několik rodin, které v této práci nesmíme opomenout. Ať už proto, že inspirovaly jiné autory pro sepsání článku (rodina Machsgutů) či zmínce o nich (rodina Kahlů), ale především proto, že tato jména vídáme v mistrovských knihách velmi často, a to ve všech. Tyto rodiny jsou podstatně spojené s českolipskými hrnčíři. Avšak vybrala jsem do této práce pouze zlomek z dlouhého seznamu rodin, které jsou podle mistrovských knih neodmyslitelně spojené s českolipským cechem hrnčířů. V této práci používám originální podoby přídomků.

Rodina „Kahlo“

Rodina Kahlova patří bezesporu mezi jedna z nejstarších a nejvýznamnějších hrnčířských rodin v České Lípě. Jaroslav Panáček v článku Dějiny hrnčířství v České Lípě uvádí, že podle Franze Hantschela²²⁹ byl představeným cechu hrnčířů nějaký Kal a v té době pokládali Pražané jejich zboží za to nejlepší v zemi.²³⁰ Podle Panáčka by jím snad měl být Macz Kalle jmenovaný v mistrovské knize k roku 1592, a nebo Jakob Keyl, jenž je uveden v urbáři z roku 1579.²³¹ S Maczem Kallem se v této mistrovské knize setkáváme opravdu hojně. Již od roku 1593, tedy pouze rok poté, co se stal mistrem, řadu záznamů podepisoval právě Macz Kall jako jeden ze dvou starších mistrů hrnčířského cechu.²³² Tento rod je spjat s hrnčířskou výrobou České Lípy opravdu po celou dobu evidence v mistrovských knihách. Poslední záznam v nejmladší mistrovské

²²⁸ SOkA Česká Lípa, fond Cech hrnčířů, karton 29, Kniha hrnčířských tovaryšů 1800-1861, inv. č. 53/9, nefol.

²²⁹ HANTSCHER, F. Heimatkunde des politischen Bezirkes B. Leipa. B. Leipa 1911, s. 188.

²³⁰ PANÁČEK - GABRIEL. pozn. 149, s. 18.

²³¹ Tamtéž.

²³² SOkA Česká Lípa, fond Cech hrnčířů, karton 28, Kniha mistrů 1577-1692, inv. č. 6, nefol.

knize datovaný k 1. lednu 1876, je podepsán také Kahlem, jmenovitě Juliem. Zapisovatel sděluje, že Anton Pohl podléhá jistým poplatkům ve společenství hrnčírů.²³³

Samozřejmě jako i jiná jména, tak se také přízvisko „Kahlo“ vlivem času vyvíjelo a měnilo. Zajisté nemůžeme všechny jeho podoby přikládat vývoji pravopisu, ale je dosti pravděpodobné, že v některých případech je chyba na straně cechovního písaře. Po roce 1791, tedy od vzniku nejmladší knihy mistrů, zůstává podoba příjmení ve všech zápisech stejná, a to ve tvaru Kahl. V této knize se setkáváme s Kahlem Franzem, Franzem juniorem, Heinrichem, Antonem, Adalbertem, Johanem Heinrichem a s již zde zmíněným Juliem.²³⁴ Kniha tovaryšská již také uvádí pouze podobu přízviska Kahl.²³⁵ Avšak ve dvou nejstarších knihách mistrů se setkáváme s mnoha podobami přízvisek Kahlo. Těmi nejčastějšími jsou tvary Kahle, Kalle, Khalle, Khale, Kahlo, Khalo a Kallo.

Poslední členkou rodiny Kahlů, jež žila v České Lípě, byla Marie Kahlová, vdova po hrnčíři Juliovi. V České Lípě žila až do druhé světové války.²³⁶

Rodina „Leypold“

Leypoldovi se také řadili mezi nejdůležitější českolipské hrnčířské rodiny především proto, že Jan Leypolt byl v letech 1579 až 1619 zřejmě vůbec prvním rychtářem českolipských hrnčírů.²³⁷ Na toto povolání navázal zřejmě jeho vnuk Georg, který zastával funkci rychtáře v letech 1641 až 1649.²³⁸ Ovšem příjmení Leypold nás opět provází všemi mistrovskými knihami. Vůbec posledním členem, se kterým se v pramenech zde použitých můžeme setkat, je Johann Michael Leypolt. Ten je jako starší mistr podepsán pod záznamem k 30. září 1749. Zde se dozvídáme, že Johan Joseph Palme byl jmenován mistrem hrnčířem.²³⁹ Tímto zápisem zprávy o hrnčířích z rodiny Leypoldů v mistrovských knihách končí.

Tvar přízviska Leypolt se časem příliš neměnil. Odlišnosti vidáme v psaní měkkého „i“ a tvrdého „y“, tedy tvary Leipolt – Leypolt, a v některých případech vložením písmene „d“ nebo „b“, tedy Leypoldt, nebo Leyboldt. Zajímavostí je, že někdy

²³³ SOKA Česká Lípa, fond Cech hrnčírů, karton 28, Kniha mistrů 1791-1876, inv. č. 52/8. nefol.

²³⁴ SOKA Česká Lípa, fond Cech hrnčírů, karton 28, Kniha mistrů 1791-1876, inv. č. 52/8. nefol.

²³⁵ SOKA Česká Lípa, fond Cech hrnčírů, karton 29, Kniha hrnčířských tovaryšů 1800-1861, inv. č. 53/9. nefol.

²³⁶ PANÁČEK - GABRIEL, pozn. 149, s. 19.

²³⁷ PANÁČEK - GABRIEL, pozn. 149, s. 19.

²³⁸ Tamtéž.

²³⁹ SOKA Česká Lípa, fond Cech hrnčírů, karton 29, Kniha mistrů 1693-1769, inv. č. 51/7. nefol.

jsou na jedné straně knihy napsané pouze dva zápisy a v obou dvou v nich figuruje Leypolt, a přes to není toto přízvisko napsané stejně.²⁴⁰ Čitelnost však bývá u těchto záznamů bezchybná a proto je na první pohled rozdíl patrný. Jde o to, že v jednom případě je pod zápisem podepsán jako jeden ze starších mistrů Johan Michael Leýboldt, ale ihned v následujícím záznamu jako jeden ze dvou starších mistrů vystupuje Johan Michael Leýbolt. Tedy jeden má vložené do jména písmeno „d“ nehledě na to, že je navíc písmeno „y“ jakoby přehláskované.²⁴¹ Ze vzhledu těchto záznamů je patrné, že jsou napsané různými cechovními písaři, kteří byli zřejmě přesvědčeni o rozdílném pravopisu tohoto přízviska.

Rodina „Langer“

Již od roku 1633 se v knihách objevuje přízvisko Langer.²⁴² Ovšem podoba tohoto příjmení se liší. Již na třetí straně nejstarší mistrovské knihy se objevuje jistý Tobias Lang, který se stal mistrem hrnčířem právě onoho roku 1633. Následován Dauiettem (tj. Davidem) Langem, mistrem z roku 1643. Lange je absolutně nejvíce se objevující podoba jejich přízviska v knize mistrů z let 1577–1692. Můžeme v ní sice vidět i jisté Langery, ale těchto případů je opravdu minimálně. Mezi lety 1692 a 1769 se stále objevuje tvar Lange, ale již v hojném počtu i Langer. Navíc v některých případech jak v první formě, tak ve druhé, s přehláskovaným písmenem „a“.²⁴³ V tovaryšské knize již narážíme pouze na příjmení ve tvaru Langer, stejně tak i v nejmladší knize mistrů. V té také zápisem z 27. prosince 1825, v němž je zaznamenáno, že se Anton Langer stal mistrem,²⁴⁴ končí zprávy o rodině Langerových v mistrovských knihách.

Rodina „Pohl“

Rodina Pohlů nemá v České Lípě takovou historii jako ostatní hrnčířské rody. Pohl se objevuje až v posledním zápise nejmladší knihy mistrů, a to v roce 1876.²⁴⁵ V něm je zaznamenáno, že Anton Pohl je zavázán českolipským hrnčířům odvádět jisté

²⁴⁰ Tamtéž.

²⁴¹ Tamtéž.

²⁴² SOkA Česká Lípa, fond Cech hrnčířů, karton 29, Kniha mistrů 1577-1692, inv. č. 6. nefol.

²⁴³ SOkA Česká Lípa, fond Cech hrnčířů, karton 29, Kniha mistrů 1693-1769, inv. č. 51/7. nefol.

²⁴⁴ SOkA Česká Lípa, fond Cech hrnčířů, karton 28, Kniha mistrů 1791-1876, inv. č. 52/8. nefol.

²⁴⁵ SOkA Česká Lípa, fond Cech hrnčířů, karton 28, Kniha mistrů 1791-1876, inv. č. 52/8. nefol.

poplatky. Avšak Anton Pohl je zajímavý především proto, že ho Jaroslav Panáček označuje za vůbec posledního českolipského hrnčíře.²⁴⁶ Ten podle Panáčka, s odkazem na adresář z roku 1924,²⁴⁷ žil právě ještě v roce 1924. Hrnčířské řemeslo však neprovozoval. Navíc dům, na kterém se nachází soška hrnčíře zhotovujícího hrnec na hrnčířském kruhu (zmíněná již v knize *Z dějin České Lípy*), patřil právě Antonu Pohlovi.²⁴⁸

Lingvistický exkurz:

Česká příjmení v německých pramenech

Pokud si přečteme mistrovské knihy a porovnáme je s tovaryšskou knihou, zjistíme, že tovaryšská kniha je, na rozdíl od mistrovských, plná českých příjmení. S těmito příjmeními se mezi českolipskými hrnčíři v jejich knihách mistrů nesetkáme. Zajisté patří k hlavním důvodům to, že všichni tovaryši nebyli rozenými Českolipany, ale přicházeli sem z jiných krajů na vandr z míst, kde převažoval český jazyk. Jako například níže uvedený Adalbert Kratoquil (tj. Kratochvíl), jenž pocházel až ze středočeské Čáslavi.

Po jazykové stránce věci je vidět, že se mezi hrnčíři vedla evidence v německém jazyce a mnoho z nich česky zřejmě ani neumělo. Samozřejmě německé podoby příjmení jsou opět v převaze, ale těch českých vidíme velký počet. Jsou mezi nimi např. Skokan, Strakaty, Růžiczka, Karasek, Svoboda, Kral, Brozek a jiní. To jsou příjmení, která zřejmě nebyla pro člověka znalého pouze německého jazyka těžká na přepis, ale jsou tady i poměrně zkomolená, např. Herschmankovi, tedy zřejmě Heřmánkovi, Schaffran, tovaryš, kterého bychom nejspíše pojmenovali Šafrán, Kratochvíl, přepsaný jako Kratoquil, nebo můžeme vidět Vyskočila přepsaného na Wiskotschilla.²⁴⁹

Po lingvistické stránce je tovaryšská kniha tou nejzajímavější. Nemá pochyb, že českolipským německým písařům dělal přepis českých příjmení potíže. V České Lípě, totiž až do konce druhé světové války, žila zcela nepočetná česká menšina a je tedy velmi pravděpodobné, že cechovní písaři a většina hrnčířů byli Němci.

²⁴⁶ PANÁČEK - GABRIEL, pozn. 149, s. 23.

²⁴⁷ Adresář 1924: Adreßbuch für die politischen Bezirke B.-Leipa und Niemes in PANÁČEK, Jaroslav, *Dějiny hrnčířství v České Lípě*, in *Bezděz 2000*.

²⁴⁸ PANÁČEK - GABRIEL, pozn. 149, s. 23.

²⁴⁹ SOKA Česká Lípa, fond Cech hrnčířů, karton 29, *Knihy hrnčířských tovaryšů 1800-1861*, inv. č. 53/9, nefol.

Závěr

Tato práce měla za úkol vytvořit přehled vývoje cechovní výroby hrnčírů působících v České Lípě, jejich vliv na městský život, náboženské a kulturní postavení cechu, hospodářskosociální analýzu cechu a vývoje hrnčírských rodin v České Lípě.

Významnou částí bakalářské práce je kapitola, která se zabývá bibliografií. Z té můžeme zjistit, že Česká Lípa patřila mezi nejvýznamnější města Českého království středověku a raného novověku. Výrobky místních hrnčírů se vyvážely do zahraničí a mezi konkurencí si hrnčíři udržovali prioritní postavení. Není tedy pochyb o tom, že zdejší hrnčíři byli jednou z příčin vysoké ekonomické úrovně České Lípy. Co se týče poplatků, z vydané literatury víme, že hrnčíři jako majitelé domů odváděli na sv. Jiří a sv. Havla vrchnosti poplatky, což bylo běžné i v jiných krajích Království českého.

Velikost a důležitost cechu hrnčírů také dosvědčuje fakt, kdy se malé dílny řemeslníků přidružovali k větším dílnám. Tak se také stalo u hrnčírů ke kterým se přidružili kamnáři.

Českolipští hrnčíři měli jistou míru samostatnosti. V cechu fungovala vlastní samospráva s rychtářem, který se udržel až do devatenáctého století, a také s vlastním soudnictvím.

Společenstvo českolipských hrnčírů mělo důležité poslání nejen hospodářské, ale také náboženské a kulturní. Hrnčíři se každoročně účastnili pašijových her, které mají v České Lípě dlouhou tradici. Co se týče náboženství víme, že za nesvěcení svátků připadla hrnčírům pokuta a církevní zbožnost se nejvíce projevovala na pohřbech, jež se konaly za předepsané účasti cechu a následně se za hrnčíře konala zádušní mše.

Edice pramenů, která je součástí této práce, nám bohužel na otázky položené v úvodu práce příliš neodpovídá. Vztahy k vrchnosti či náboženské otázky v nich zahrnuté v podstatě nejsou. Můžeme odpovědět na otázky, které se týkají například časového horizontu tovaryšství či poplatků a pokut s nimi spojených. Víme, že se mistři rozdělovali na starší mistry a že u hrnčírů působili cechovní komisaři. Nejlépe je z knih vidět, že se řemeslo dědilo z otce na syna a že českolipští hrnčíři byli uzavřenou komunitou, ve které se příliš nových lidí neobjevovalo. Přestože Českou Lípou prošlo mnoho tovaryšů, mezi mistry hrnčírů je v mnoha případech nevidíme. Je tedy pravděpodobné, že se vrátili zpět tam, odkud pocházeli. Zápisy by tedy mohly dále posloužit k demografickým výzkumům a k sestavení jistého vývoje českolipských hrnčírských rodin. Dále je zde velmi zajímavé lingvistické téma v souvislosti přepisu

českých příjmení německy hovořícími písaři. Také lze zjistit, kdy byly veškeré záznamy zapisovány, či například populárnost vlastních jmen.

Z literatury a pramenů lze vysledovat, že českolipský cech byl konzistentní a konzervativní společností, svázanou vlastními pravidly.

Seznam použitých pramenů a literatury

1. Prameny

Statní okresní archiv Česká Lípa, Fond Cech hrnčířů, karton 29, Kniha hrnčířských tovaryšů 1800- 1861.

Statní okresní archiv Česká Lípa, Fond Cech hrnčířů, karton 29, Kniha mistrů 1693-1769.

Statní okresní archiv Česká Lípa, Fond Cech hrnčířů, karton 28, Kniha mistrů 1791-1876.

Statní okresní archiv Česká Lípa, Fond Cech hrnčířů, karton 28, Kniha mistrů 1577-1692.

2. Literatura

BIENERT, K. J.: *Die ältesten B. Leipaer Zunftordnungen*, In: MNEC 53, s. 67 -70.

ČELKO, V.: *Podíl spolku Excursion Club na vlastivědném bádání, vytvoření regionálních sbírek a muzeí*, In: Bezděz 1999, 1999, 8, s. 119-149.

EBELOVÁ, I.: *Pražská a venkovská stavební řemesla v době renesance a baroka*, Praha 2001.

GABRIEL, F. - PANÁČEK, J.: *Dějiny hrnčířství v České Lípě*, In: Bezděz 2000, 2000, 9, s. 5-41.

HANTSCH, F.: *Heimatkunde des politischen Bezirkes B. Leipa*, B. Leipa 1911.

HÜBSCH, F. L.: *Versuch einer Geschichte des böhmischen Handels*, Praha 1849.

JANÁČEK, J.: *Přehled vývoje řemeslné výroby v českých zemích za feudalismu*, Praha 1963.

PANÁČEK, J.: *Hrnčířská rodina Machsgut (Dobředělej) v České Lípě*, In: Bezděz 2003, 2003, 12, s. 91-100.

PANÁČEK, J.: *Jména ulic v České Lípě*, Česká Lípa 1996.

PANÁČEK, J. - VOJTÍŠKOVÁ, M. - SMEJKAL, L.: *Z dějin České Lípy*, Česká Lípa 1999.

PAUDLER, A.: *Sterbechronik*, In: MNEC 26, s. 276 - 277.

PODHORSKÝ, M.: *Liberecký kraj*, Praha 2002.

SOVADINA, M.: *Cechy a řemeslná výroba v České Lípě*, In: Zpravodaj Česká Lípa, 1990, 1990, 7-8, s.11-14.

VOJTÍŠEK, B.: *Hrnčířství v České Lípě*, In: Archaeologia historica, 1983, 8, s. 139-144.

Seznam příloh

Příloha č. 1

Přepis knihy mistrů 1577 - 1692

Příloha č. 2

Přepis knihy mistrů 1693 - 1769

Příloha č. 3

Přepis knihy mistrů 1791 - 1876

Příloha č. 4

Přepis tovaryšské knihy 1800 - 1861

Příloha č. 1

Kniha mistrů z let 1577 - 1692

(SOkA Česká Lípa, fond Cech hrnčírů, karton 29, Kniha mistrů 1577-1692, inv. č. 6. nefol.)

Text je transliterován, v originálu chybí foliace, kterou doplňuji.

[fol. 1a vacat]

[fol. 1b]

Verzeügnuß der meister wie sie sindt nach
ein andter meister wordten

Michel Kÿeselin

Veitz Maschgutt

Valten schiechtze

Wolff Hellerigel

Johannes Heimtze

Girg Kauler

Matz Kahle

Matz Gutsman

Gregorius Hiebner

Jacobuß Zim[m]erman

Peter müller

Jacobus Wolff

Gerg Siechtze

Valten Hellerigel

Lorentz Leipol 1592 Jahr

Wolff Hellerigel des 1595 Jahrs

Baltzer Blockner des .1.5.9.6

Gregorius Siechtze des .1 .5.9.7.

[fol. 2a]

Hans Winsch. des. 1.5.9.7.Jahrs
Siman pfluck. des. 1.5.9.7. Jahrs
Jacobus Kahle des 1.5.9.8. Jahrs
Peter Schubert des 1598 Jahrs
Christof scheffer des 1598 Jahrs
Josafft schmit des 1.6.00. Jahrs
Gerorgius Jordtan des 1601 Jahrs
Adam Weber des 1602 Jahrs
Gerg Kahle des. 1603 Jahrs
Lorentz guttman. des. 1.6.0.4. Jahrs
Siman Lutewich Georgius Koch. des 1609 Jahrs
Petter müller
Baltzer francke
Lorentz schichtze
Christoff Siechtze
Gallus Kauller des 1617 Jahr zum [?] fasten
Hansc letter
Christof Bredtnichtze

[fol. 2b]

Lorentz leipolt
Gallus Wolff
Marten Hentze
Marten acker des 1624 Jahr das quartal nach Pfingsten
Girg leipolt des 1625 Jahrs
Christof Bartz des 1629 Jahr
Jacob Hantze
Mertten Rihl
Tobias Lang des. 1633 [přepsáno z původní číslovky 1634]
Jacob Dorandt des 1637 Jahrs den 26 decem[b]riß
Georgius Winsch ist meister Wordten des 1639 Jahr den 3 Apr
Christof Kahle ist meister Wordten des 1639 Jah[r] den 3 Aprili
Dauiett Lange ist meister Worden
am tage Michael des 1643 Jhare

henerich Khale ist meister worden
Zu mitt Faste des 1645 Jhar
Matz messe ist meister worden auch
zu mitt Faste des 1645 Jhar

[fol. 3a]

Anno 1647 Am tage letahre ist ~~meister~~ Hanss
Kuhittel beÿ ein erbahren Hanßs wercke
meister wordten

Anno 1648 am Weinachten qautember ist
Hanss Krusie meister worden

A[nn]o 1652 am fasten quartal ist Caspar Buntzel
Meister worden.
A[nn]o 1661 am quartal Zu Pfingsten Ist
Meister worden Adam leisake.

A[nn]o 1656 am Michel quartal ist Sigemundt Leipoldt
Meister worden

A[nn]o 1658 ist Hans Hiebsch an Johan quartal
Meister worden

~~Anno 1646 Ist meister wortem~~

~~Letare leichge zu weinnachtsqartal 1661~~

Anna 1616 ist Meister wortem Domaß
strache zu weim machten gbartal [přepisováno]
A[nn]o 1662 am Tage S Steffanÿ ist Meister worden
Mathis Wegel.

[fol. 3b]

Anno 1663 am qartal zu weinachten
Ist Meister worden Wolff Rock Meister
worden

A[nn]o 1663 am quartal Zu weinachten Ist
Meister worden gorge Bartz. abr Seine
Kinder deren 2 Sein haben Kein meistern
Recht zu genissen.

A[nn]o 1664 am quartal Zu pinffsten Ist Meister [pinffsten - zřejmě myšleno "zu
pfingsten"]
worden Jorge Wunsch der Jüngre

A[nn]o 1664 Ist Meister worden andres Kittel
am quartal Zu pinffsten aber Seine 2 Kinder
welche Er In gesellen Stande gezeigett hatt
die haben kein Meister Recht als Eine Tochter
undt Ein Sahn.

Anno 1665 am dag der heillig dreiefaltig
keidt Ist meister wordem Hanß Chrosteff
galle vnd geb zu dem frau vndt Beltem.
1 s [chock] vndt auff Michel zuerlegem

[fol. 4a]

Heutte dato am quartal Mitt Fasten Ist
Meister worden dis 1667 Jahres Wentzel
hanler .

Heutte dato am Tage S Michel
Ist Michel lange Meister worden
das 1668 Jahr.

A[nno] 1670 am qurtal S Trinetatiis Ist Meister
worden Christoff Kresse, aber Sein Sohn welher
Ein gesellen Standt gezeigett hatt Nahmens
Christians hatt kein Meister Rechtt dieser
Zeitt Elsten Caspar Buntzel Wolff Ranke.

A[nno] 1674 am quartal. Mitt fasten Ist Meister
worden Wentzel Lange.

[fol. 4b]

A[nno] 1674 Ist Meister worden am quartal
Mitt fasten Greges Hansche, aber Seine Tochter
genandt Marija. hatt Kein Meister Recht ins
Kunfftige.

A[nno] 1674 Ist Meister worden gorge Richter
Am quartal. Der heillgen dreÿfaltig -
„keitt

A[nno] 1675 Am quartal Mitt fasten Ist Meister
worden Hans herhadtschmidt, aber Seine kinder
als Wentzel Vndt hans henrich Welche Er in Sein
gesellen stande gezeigett hatt haben kein Meister
Recht etc.

A[nno] 1675 Am quartal S Michel Ist Meister
worden Gorge oppitz, aber Seine Kinder Zweij
haben Kein Meister Recht als Antonius undt
Albertus Welche Er ander wertz gezeigett hatt
Welches Er ins kunfftiges Schon Wissenn
wirdt

[fol. 5a]

Er Ist 1678 Inn quartal Mitt fasten
Im handtwercks Zu Samen kunfft Ein
Streidt Entstanden, wegen des fan geldt
Zu geben, das hin fort kein Meisters Tochter
Oder Sohn, Nichtes Schuldig Zu geben Sein
Soll, Sondern wan Ein frembder Meister
wirdt der Sol Schuldig Sein 1 s[chock]

zu geben, diesser Zeitt Elsten
Johans hiebsch
Michel ~~wentzel~~ lange.

[fol. 5b]

Anno 1678 Im quartal. Ist
Meister worden Wentzel ~~lange~~ Wunsch
Zu Mitt fasten, vndt Sein kind,
Anna Catrina. Die hatt kain Meister
Recht, Solches Zu Nah Sicht.

Anno 1682 am quartal der hi dreyfaltig -
„keitt Ist Meister worden Frantz Machs
„gutt Seine Zwey Kinder als Sabina Und
Josepff haben Kein Meister Recht Solches
Zu Nach Richt.

A[nn]o 1689 am quartal S. Michel ist Meister
worden andres Wunsch in Elster ampt
Gregor handtschu Und Wentzel Lange

A[nno] 1690 am quartal Mitt fasten ist Meister
worden Gorge Kaunischcka. Diesser Zeitt
Elsten Michel Lange und Gorge Richter.

[fol. 6a]

Anno 1691 Ist Meister wordenn
Dobiß hisechbes Am qartall S Michal
diesser Zeitt elstten Michal Lange undt
gorge Richter - - - -

A[nno] 1692 am quartal. Mitt fasten ist Meister
worden hans Kittel. Sein Elsten geltig
wolff Stock und Wentzel Wunsch.

[fol. 6b]

Anno 1652 den 1 Aprill hatt Gros[?] Wunsch seiner Schwester er [?] Sohn
Adam lange auff genommen beÿ Erlehen handt auff 3 . Jahr zuer lehren
ein seiendt burgen dar fur gewesten Christoph Bartsch vnd Christoph
orsch vnd wen es ent leutt ohne schuldt, schuldt von ursach so sollen
der burgen einen erbahren handt darnider legen Actum
vt supra

Anno 1653 den 8 Junÿ hatt Jakob Thorandt
des gorges weisheit Sein Sohn auff genommen
beÿ Einen Erbaren handtwerck auff 3 Jahr Zu
Erlernen Vndt Seine bierger Seindt gewesen
Hans Kresse Vndt der Vatter ober birger So
Er Entlaufft ohne Schuldt Vndt ursach So
Sollen die burgen Einen er bahren handt werk
Erlegen 10 ss[chock] :

~~A[anno] 1653 am Tage S Stefanni sindt 2 lehr Jungen
auff genommen worden beÿ Einen Erbaren handt werck
als Erstlich henrich Kalle des Jorge Richters Seinen
Sohn Christoff Richter das handt werck Zu Er lernen
auff 3 Jahr an ein ander Seindt Seine burgen~~

[fol. 7a]

gewesen als Nemblich Sein Vater ober Burge Vndt
Neben ihe Jakob Thorandt Sofern der Junge
Etläufft ohne Vrsach So sollen die burgen den
handtwerck Er legen 10 ss [chock]

Item Es hatt Mertin Acker auff genom-
en beÿ Einen Handt werk des Christoff Pitz
Sohn Adam Pitz auff 3 Jahr auff genommen
das handt weckzulernen Seindt Seine

birgen gewesen Sein stoff vater Jakob freie
undt Adam Zumpe So ferne der Junge Ent-
laufft So sollen die burgen den handt werck
10 ss [chock] Erlegen

Anna 1653 am dage Stefffra hatt Haenrichus Kalle
das gurguß Richter sain som haiß Christoff Richter
bei Einnen Erbarem Hauber auff Drei Jarh daß
Hauberer zu lerrm Undt sindt seiner biram gewessen
sein Vadder Vndt Jacob Thorandt

[fol. 7b]

A[nno] 1654 hatt Davidt lange am haupt quartal
des Jorge oppitz beckers alhie Seinen Sahn
auff genomen das handt werk Zu Erlernen auff
3 Jahr So Seindt Seine burgen gewesenn bej
Einen gantzen handt werk der Töpffer nemblich
Jaakob Torandt undt Sein Vater Jorge Oppitz ober
birge So fern der Junge Jorge Oppitz Endt
laufft So sollen die birgen Einen handtwerk
Er legen 10 ss [chock]

A[nno] 1659 den 1 Sontag Nach der h 3 Könige hatt der
Jakob Thorandt des Mathis Britz Sein Jungen auff
genomen auff 3 Jahr an ein ander das handt werck Zu
lernen Seindt Seine birgen gewessen Wentzel Meltzer
Undt Sein Vater So fern Er Möchte ohne Vrsach Ent-
lauffen Sollen Sie Einen handt werck ver Erlegen
10 ss [chock]

[fol.8a]

A[nno] 1671 am tage S steffanij hatt Göрге Keij
Unser Mitt Meister Zu Nimss Seinen Sohn
Caspar bej Einen Ehrsamen handt werck alhie

auff 3 Jahr auff genomen, diesser Zeitt Elsten
Mathes Tregel Andres Kittel.

A[nno] 1673 hatt Caspar Buntzel Sein lehr Jungen
Henrich Bartz auff 3 Jahr auff genomen
am quartal Mitt fasten Sein burgen Seindt
Gorge Klein Vndt Jakob Thorandt.

A[nno] 1674 am quartal S Michel hatt Michal
Lange des Mathes Tregels Sohn auff 3 Jahr
auffgenomen Nahmens Ferdinand Tregel
Sein kegen gewessen andres Kittel Vndt
Michel Lange

A[nno] 1675 am tage S Simon Jude Ist auff genomen
Henrich bächer auff 3 Jahr der Wentzel Kanber Ist
der lehr Meister, Seine burgen Gorge Schreck
Vndt Gorge starck

[fol. 8b]

Als Man Zeltt. 1601 Jahr haben wir Meister
Jung und alt Von Vnser gnedigen OberKeitt
von der woll gebohren Frauwen Barbara, Frauw
auff Neuw Schloss. So wohl von den Wohl
gebohren herrn Adam Bercke Von der Taube Vndt
Leippa, ein Stucke Zum Thon burgen abr gekauft
Die Zeitt haupt Man Fridrich Rossennosscke. auff
Neuw Schloss. Undt Zu leippa ist hauptman
gewessen Baltzer Keisser Vndt ist das sstucke
Acker geschatz worden Vmb 60 taller So hatt Ein
Erbar handt werck geben 15 Taler Vndt fort an ein
Iden Meister alle Jahr 2 ss [chock] an Ein weissen g[roschen]
die Zeitt, Elste Meister Matz Kahle vndt
Gorge Schitze etc.

[fol.9a]

A[nno] 1678 am quartal Mitt fasten
hatt Caspar Buntzel des Hans lussen
Sein Sohn auff genomen auff 4 Jahr
Jedoch Mitt diesser bedinge, Soferne
ErNanter Sein lehr Meister Vnter diessen
4 Jahren Mitt todt abgehe Solte So Sole
Ihnen nur 3 Jahr gekassirt werden, das
Mitt Ist Solche Zur Nach Richt geschrieben,
Sein Seiner Birgen, Michel Axt Vndt
Caspar Tzörner Nach lautt der
artikel birge vor 10 ss[chock] ut supra.

[fol. 9b]

A[nno] 1662 am quartal weinachten ist beij Ein
gantzen handtwerck beschlossen worden das hinfiro
Idt weder Meister Seine Kinder Sol beij Ein
handt werck loss Sprechen auff 3 Jahr Nach lautt
den Artickel briffe, vndt Sollen die Meister Kinder
Nach Einander alhir auff gezeichnet werden, etc.

A[nno] 1662 Sagt hans Krisse Sein Sohn Christoff
Krisse loss auff 3 Jahr beij Ein gantzen hantwerck

A[nno] 1662 an quartal Mitt fasten Sagt gorge wunsch
Sein Sohn gorge wunsch loss auff 3 Jahr Nach handt-
wercks gewohnheitt

A[nno] 1662 am Oster Montage Saget Caspar Buntzel
Sein Stiff Sohn Wentzel Kauler loss auff 3 Jahr
Nach handt wercks gewonheitt

[fol. 10a]

A[nno] 1662 am tage S Steffanij hatt dauidt lange

Sein Sohn Michel langen beij Einen Er-
Samen handt werck loss gesagt etc auff 3 Jahr

Anno 1664 am S Steffenstag Sagt Caspar Buntzel
Seinen Stiff Son gorge Kauler beij Einen handt-
werck auff 3 Jahr loss.

Anno 1665 am dag der heichgem
drei faltig keitt hatt Hans Kuchtel
sein Som Hanß Kuchtel bein Eim
Erbaren Hamber auff 3 Jahr loss
geßache

Anna 1665 am dag [zamazané slovo] der heichlig
drei faltig Keidt hatt Daidt lane
ßeine Wentzel lane bein Erbarm
Hanber loss geßtache auff 3 Jahr

[fol. 10b]

Anno 1666 den 10 Junij hatt Gorge Wunsch
der Elter Seinen Suhn hans Wunsch beij
Einen Ehrsamen handtwerck loss gesagett
auff 3 Jahr weil breuchlich etc.

Anno 1669 Ist den 2 April hatt gorge Wunsch
Seinen Sohn wentzel loss gesagett auff
3 Jahr beÿ Einen Ehrsamen handt wercks.

A[nno] 1669 hatt Hans Hiebsch Seinen lehr
Jungen Christoff grampe loss gesagett
auff 3 Jahr beÿ Einen Ehrsamen handt werck

A[nno] 1670 am quartal S Mûchel hatt Hans
Kittel Sein Sohn Wentzel beij Einen handt-
werck loß gesagett auff 3 Jahr diesse Zeitt

Elsten Caspar Buntzel wolff Rank.

[fol. 11a]

A[nno] 1674 am quartal Mitt fasten hatt
Hans hiebsch Sein Sohn Hans beij Einen
handt werck loss gesagt auff 3 Jahr.

A[nno] 1677 am quartal S. Michel hatt Michel
Lange Sein lehr Jungen, Ferdinand Tregel loss
gesagt auff 3 Jahr.

A[nn]o 1679 hatt görg winsch Sein Stiff Sohn
Henrich auff 3 Jahr loss gesagt worden
bey Ein Ehrsamen handt werck am quart[al]
der hin dreyfaltigkeitt.

A[nn]o 1681 Am quartal der h dreÿfaltig-
-keitt hatt Wentzel Lange Sein Lehr
Jungen gorge Raumsekÿ, beÿ Ein
Ehrsamen handt werck auff 3 Jahr
loss gesprochen,

[fol. 11b]

Anno 1681 am quartal S. Michel
hatt Johans Hibsches Sein Sohn Tobias
auff Jahr loss gesprochen beÿ Ein
Ehrsamen handtwerck etc.

Anno 1681 am quartal S. Michel
hatt Andres Kittel Sein Sohn
Hans beÿ Ein handt werck auff
3 Jahr loss gesprochen etc.

A[nn]o 1682 am quartal. Mitt fasten hatt
Caspar Buntzel Sein lehr Jungen Gottfridt

Luss auff 3 Jahr loss gesagett beÿ Eine
Ehrsamen. Handtwerck.

A[nn]o 1682 am quartal Mittfasten hatt
göрге Richter Sein Lehr Jungen Mathes
Kittel auff 3 Jahr Loss gesagett beÿ Ein
Ehrsamen handtwerck etc.

[fol. 12a]

Anno 1682 Am Saingt Michael
quartal Ist Maister Worten Johaneß Hibsche
der Jüngere hatt sein Maister Recht ärlegt
10 ss[chock] zweÿ May Und unten an tail
haben

Anno 1682 an S Michal quartal hat sich
Christoph Khrüsche Wieterumb auf daß
Maur Ein erworben den Maistern erlegt
6 ss[chock] und 3 Virl Jhar faul haben
unten an

A[nn]o 1684 hatt Sigmundt Leipoldt Sein Sohn
loss gesagt Mitt Nahmen Gorge auff 3 Jahr
am quartal Mitt fasten.

A[nn]o 1684 hatt Eben am quartal Mitt fasten
Wentzel Winsch Sein lehr Jungen Wentzel
Bartz loss gesagt auff 3 Jahr etc

[fol. 12b]

Anno 1684 Am Tage des Haupt quartal
hatt Christoff Frantz Sein Sohn Hans
Görge frantz auff 3 Jahr loss gesagett
beÿ Ein Ehrsamen handtwerck, Vndt
hatt geben 9 ss[chock] geldt vndt 2 Pfundt

wax.

1685

das Quartal der h. dreÿfaltigkeitt Sagen

Caspar Buntzel Sein lehr Jungen

hans geinberger loss auff 3 Jar

In gleichen gorge winsch Sein lehr

Jungen Wentzel Bartz auff

3 Jahr

In gleichen Wentzel Lange Sein

lehr Jungen Mathes Kaunsche

auff 3 Jahr. Loss gesagett

[fol. 13a]

A[nno] 1685 am quartal S. Stefeans hatt

Michel Lange Sein lehr Jungen beÿ

Ein handtwerck Nahmes Hans Grampe

auff 3 Jahr loss gesagett,

A[nno] 1687 am quartal Mittfasten hatt

hans winsch Sein lehr Jungen Mathes

Messe auff 3 Jahr loss gesagett,.

A[nno] 1687 am quartal der h. dreÿfaltgkeit

hatt gorge Richter Sein lehr Jungen gorge

bartz auff 3 Jahr , beÿ Ein handt werck ~~loss~~

loss gesagett,

Anno 1689 den p 10 Arpril

hatt Caspar Butzel Sein lehr

Jungen wentzel Schneul

Miller loss gesagett beÿ Ein

Ehrsamen handtwerck auff 3 Jahr

[fol. 13b]

A[nno] 1689 am quartal Pfingsten hatt
Sigemundt Leipoldt Sein Sohn
Adam auff 3 Jahr beÿ Ein handtwerck
loss gesagett, Seind Elsten gewissen
Greger handtschu Vnd wentzel Lange.

A[nno] 1689 am quartal S. Michel Sagett
hans heroldt Schmidt Sein Sohn
hans henrich Schmidt auff 3 Jahr
loss beÿ Ein Ehrsamen handtwerck
Sein Elsten gewessen Gregor handtsch
Vnd Wentzel Lange

A[nno] 1689 am quartal S. Michel hatt
Frantz Machsgutt Sein Sohn Joseff
Machsgutt auff 3 Jahr Loss beÿ
Einen Ehrsamen handtwerck Sein
Elsten gewessen gregor handtschu
Vnd Wentzel Lange,

[fol. 14a]

A[nno] 1689 Den quartal Pfingsten hatt
hans winsch Sein Lehr Jungen Hans
bartz auff 3 Jahr auff genomen Sein
Sein birgen wolff Rock Vnd hans
hiebsch vor 10 s[chock] wan Er Entlauffen
Solte Sein Elsten Gregor Handtschu
Vnd Wentzel Lange,

A[nno] 1689 am quartal weinachten Sagett
Christoff Kresse Sein lehr Jungen Wentzel
berg auff 3 Jahr loss beÿ Einen handtwerck
Elsten Michel Lange, Gorge Richter.

A[nno] 1690 am haupt quartal Michel hatt den
Meister Mathes Groman Sein lehr Jungen
(~~Dobias~~) Valtin heller auff 3 Jahr loss gesagett
bey Ein handtwerck, Sein Elsten gewesen
Michel Lange Vnd Girge Richter,

[fol. 14b]

A[nno] 1692 am quartal Pfinsten
hatt Görge winsch Sein lehr
Jungen hans Michel Geissler
auff 3 Jahr Loss gesagett Sein
Elsten Wolff Rock Vnd Wentzel
Winsch.

[fol. 15a]

1690
Heutte dato den 28 Marez ist beÿ Ein
Ehrsamen, handtwerck auff genomen worden
als Neml. Es Nimpt Christoff Krisse Sein
lehr Jungen auff 3 Jahr auff, hans Michel
ber Sein Sein birgen Sein Vater ~~Michel~~
~~ber~~ hans ber, vnd dauidt opitz vor 10 s[chock]
Vnd wan Er aus geleret auch 3 ss[chock] Zu Er
legen Vnd 2 Pfundt wax. dieser Zeitt
Elsten Michel Lange | gorge Richter

Heutte dato den 23 Appril hatt Görge
Kaunische Sein lehr Jungen auffgenom
Nahmens Wentzel bantt. des Gorge
bantt Sein Sohn auff 3 Jahr ist Sein
burge Sein Vatter Vnd frantz Machsgutt
vor 10 ss[chock] Vnd wan Er aus geleret dem
handtwerck 1 s[chock] vnd 2 Pfundt wax.

diesser Zeitt Elster Michel Lange Gorge Richt[e]

[fol. 15b]

1686

Heutte dato am quartal Zu weinacht[en]
hatt Caspar Buntzel Sein lehr Jungen
Wentzel Schmal Miller des Adam
Schmal Millers Sohn alhir, auff 3 Jahr
auff genomen, Sein Sein birgen Sein
Vatter wie abgemeldt Vnd Gorge bärtig
burger Vnd hand als Man alhir in
leippa vor 10 s[chock] wan der bube Möchte
Entlauffen diesser Zeitt Elsten
wolff Rock hans winsch.

Heutte dato wie oben gemeldt hatt
Christoff Kresse des Christoffs beres
Sein Sohn wentzel beres auff 3 Jahr
auff genomen beÿ Einem handtwerck
Sein Seine birgen wentzel harmsch
Vnd Sigemundt Leipoldt vor
10 s[chock] wan Salcher Entlauffen Möchte
Elsten Wolff Rock Vnd hans
Wunsch.

[fol. 16a]

Heutte dato am quartal S.
Michel hatt Matheus groman
Von Sanda drey gorge heller Sein
Sohn beÿ Ein handt Werck Zu Leippe
auff 3 Jahr auff genomen, Sein
Seine burgen hans heroldt schmidt
Vnd hans gorge Albertt wie
breuchlich vor 10 s[chock]. So ferne Er
Entlauffen Möchte,

Heute dato am quartal Mittfasten hatt
Christoff Frantz Vnser Mitt Meister Zu
Kamitz Ein lehr Jungen, auff 3 Jhar
auff genomen, Nahmens, Tobias Schol-
„dan, auch Zu Kamitz, Sein Sein birgen
Sigemundt Leipoldt Vnd der Lehr Meister
frantz ober borge, bey Ein handtwerck
Vor 10 s[chock] birge, wan Er Solte entlauffe

A[nn]o 1688 wie abgemeldt,
[fol. 16b]

A[nn]o 1688 am quartal Mitt fasten
hatt wolff Rock Ein lehr Jungen
auff genomen auff 3 Jahr Nahmens
ferdinandt Losser Sein Seine birgen
Jörge Schitze Vnd der Lehr Meister
Vor 10 s[chock] wan Er Entlauffen Solte

A[nn]o 1689 am Quartal Zu Pfinsten hatt
gorge winsch Sein lehr Jungen hans
Michel geissler, auff 3 Jahr auff
genomen, Sein Seine birgen Tobias
Jakob, Vnd Wentzel Tischer. Vor
10 s[chock] wan Er Entlauffen Solte.
Ein handt werck Zu Er legen.

A[nn]o 1689 am Tage S Galle hatt Caspar Buntz
-el Sein lehr Jungen Gabriel Schiffner
auff 3 Jahr auff genomen Sein Seine
birgen Caspar Buntzel Vnd Christoff
Schlosser Vor 10 s[chock] wan Er Entlauffen
Möchten diesser Zeitt Elsten
Michel Lange gorge Richter

[fol. 17a]

A[nno] 1678 am quartal der H. dreÿ faltigkeitt
hatt Michel lange des Mathes tregels Sohn
auch Mathes genandt auff 3 Jahr auff genom
Sein Seine birgen göрге Rüchter Vndt
göрге winsch.

A[nno] 1678 hatt wentzel lange auch Am quartal
der H. dreÿ faltigkeitt des Jakob Reumesk:
Sein Sohn gorge auff 3 Jahr auff genommen.
Sein Seine burgen Adam leiseck hans
henschel.

A[nno] 1679 am quartal Mittfasten hatt göрге
Richter des hans Kittels Sein Sohn Michel
auff 3 Jahr auff genommen, Sein birgen vor
10 s[chock] als hans hiebsch Vndt wolff Ronk.
[fol. 17b]

A[nno] 1681 am quartal Mitt fasten Ist ~~Meister~~ des
gorge bartz Sein Sohn wentzel auff 3 Jahr
Sein lehr Meister Ist wentzel winsch
die birgen seindt Seindt vatter Vndt
hans hentzel Vor 10 s[chock] diess Zeitt
Elsten Caspar buntzel Jahres winsch.

A[nno] 1686 am fastnacht Sontag hatt Wentzel
Lange Ein lehr Jungen Nahmes Christian
des Mathes Höffner Sein Sohn, auff 3
Jahr das handt werck Zu lehrn, Sein Seine
birgen wentzel lehr, Vnd Sachres Kinel
der Jungen Vor 10 s[chock] Von den Junge
Entlauffen Möchte diesser Zeitt Elsten
Wolff Rock Vnd hans Winsch.

A[nn]o 1690 den 19 Novmber. etc. hatt hans herdtschi[?]
Sein lehr Jungen beÿ Ein handt werck auff 3
Jahr auff genomen wentzel Tregel. Sein Seine
birgen vor 10 s[chock] Johans hiebsch Vnd henrich
Tomas diser Zeitt Elsten Michel Lange gorge Richter. Wax 2s[chock]
[fol. 18a]

A[nno] 1680 den tag S. Michel des heiligen
Ertz Engels. Ist alhir in Vnser stadt Leippa
Vor Einen Ehren Vesten wohl meister Raht
diesse Ewige gelieb nus gestifft Vndt Ver-
ordnett worden, als Nembl: die weil
gott der almechtige vnser stadt Mitt dem
grossen vngelick der pestelentz heimge-
sucht hatt Vndt Eine Zimliche Menge Völck
gestorben. Das also diesse gelieb nus Sol
Von Vns Vndt Vnseren, Kindes Kindern Zu
Ewigen Zeitten Sol gehalten werden.
als Nembl. Zum Ersten. Ist alhir auff
dem platz Eine steinerne Seule oder Capel
auff gericht worden in der Ehre Vnser
lieben frauwen Marija Hilff Vndt Zu
Ehren der H. past patron S. Sebastian
Vndt des h. Roche Vndt S. Rosalija.

[fol. 18b]

Zum Andern Sol Ein Seitten altar
In Vnser lieben frauwen Kirchen gemacht
werden. Zum 3. Sol der Tag Marija
Opffrung welcher gefeldt den 21 Nouemb.
von ieder Meniglich Jung Vndt alt gefeiert
werden, Vndt den tag Zu vor Sol Ein Jeder
Schuldig Sein Zu fasten. Vndt den der
auff beichten Vndt Commeriren. Vndt.
gott den almechtigen vmb ab werden den

Schedlichen Seuche, worbey alle Jahr wirdt
am Selbigen tage Eine pest Vndt bus-
predig gehalten werden Zu Ewigen
Zeitten. Solches Ist in alle Zunfftbücher
Ein Zu Schreiben befahlen worden vnsre
Nach komen zur Nach Richt ut Supra.
Diesser Zeitt Elster
Caspar Buntzel
Johanes Wunsch.

[fol. 19a]

1686

Heutte dato am quartal weinachten
Sagett hans heroldt Schmidt Sein,
Sohn Wentzel bey Ein Ehrsamen
handt werck loss auff 3 Jahr,

In gleichen auch frantz Machsgutt
Sein lehr Jungen hans Ernst Neu-
Man auff 3 Jahr loss.,

In gleichen Sagett Christoff Krisse
Sein Sohn Christians Krisse auff 3
Jahr loss bey Einen handt werck
Diesser Zeitt Elsten
Wolff Rock
hans winsch,

1689 am dage Mitefasten Saget Wentzl
Lange Seinen Ler Jung auff 3 Jar loss [?] loß
diesser Zait Elttisten gregori hantdtshuh
Christianß heffner Wentzl Lange

[fol. 19b]

1687 Am Tage S. Steffan Sagett Michel
Lange Sein Sohn Michel auff 3 Jahr
bey Einen handt werck loss, diesser
Zeitt Elsten gregor handtschu
Wentzel Langer

1691 hatt Michäl lange sein ler Jugen
auffgenum dem sondag Nach der heilligen
dreÿfalttykeitt auff 93 Jahr sein seine
birgene gaberell Elger Vndt sein fatter
adam schmal Miller der Junge adam
schmal miller gibett 2 s[chock] vundt 2 f[enig?]
so fern Er Entt louff 10 s[chock] Elstem
Michal Lange
Görge Richter

[fol. 20a]

Anno 1663 Jahres den 16 December
Ist Ein beschlus Vndt Entlicher willegeschen
bey Einen gantzen handtwerck wie auch In
bey Sein Zweiyer herrn des Rahtes als
Nemblich. H. Johans Reunner Vndt herr
Johans Elger. Sampt aller Meister Jung
Vndt altt: als Nemblich wie folgett etc.

Erstlich wegen der Eissern Knechte Kinder
Das hin hatt Kein Solches Kindt welches
gezeugett Ist worden Ehr Einer Meister worden
Ist Kein Meister Recht Zu geinssen haben sol
Sondarn Sol Solches So Volkomentlich Erwerben
wie Ein frembder was aber anbelangt
was aber anlangt die Meister welche anitzo
Meister Sein Vndt Solche Kinder gezeigett
haben Sollen das halbe Meister Recht

[fol. 20b]

Aus Gnaden in allen Sachen Zu genissen haben
Nemblich wie diese Mitt Nahmen Nach Ein ander
alhir auff gezehret Sein
Erstlich Johans Krisse Einen Sohn Christoff Lisse
Item Adam Leiseke Eine Tochter Anna genandt
Item Johans hiebsh Einen Sohn hans hiebsch genandt
Item Johans Kittel Einen Sohn hans Kittel genandt
Item Mathes Tregel Einen Sohn Ferdinandt Tregel
wir auch seine Tochter amen bubert[?] Tregelin genandt
Diese SPecificirte Kinder Sollen dies ab genete[?]
Zu genissen haben Vndt hin furtt Ins
Kunfftige Zu Ewigen zeitten Keines Nicht
Mehr, Salches Ist Mitt bewilligung diessen
Oben benenten Zweÿen Rahtes ersamen wie
auch Eines gantzen handtwerck Entliche wille
Vndt beschlus etc.

[fol. 21a]

Zum Andere

Das Kein Meister die Trager Sall Mitte Zu
Markte Nahmen waes auff dir Markte fahnen
wir Es anitze Eme Zeitt lang in brauch gewest
Ist Sondere Zu Hausse May Ein ittlichen den
Selbigen Seine wahre Vor baissen, der alten
Vor ordnung Nach wie Salhes Vor her o beschlossen
worden Ist, in gleichen Sol auch Kein Meister
Seine wahren auff die dörffer fihren der mit
Nicht falschmäy daraus Entsthe Nach laut
des zwöbssten artnakels beÿ der selbigen
Straffe e.

Zum dritten

Ist Eine vor ordnung gemacht worden wegen des
Zu Markte fahren auff den Buntzel Undt Sol

also Nach der Reÿ geschen das alle acht Tage

Einen fahren Soll. Mitt 2 Kleine fudere Zu

9 Sichtt geleden Undt Nicht Mehr. Undt

Sall Ein Zeichen gemacht werden welches:

[fol. 21b]

Alle Zeit Ein Meister den andere 8 Tage Zu Vor Soll

Zu gesinkt worden der Mitt sich Ein Indt weder doste

besser den auff Siken Kan wan aber in fahl

Ein Meister oder der ander dies benente Zeichen

Mitt willig beÿ Sich behilte oder ligen lissi der

Mitte Ein ander wegen Seiner Reÿ Vor hinderst

wirde der soll Einen handtwerck Zur Straffe

Er legen. 1 ss[chock]. 1 So feren Es Sich begeben das

die vor Buntzel Etwan her unter Kamer Mäch,

„ten Töpffe Zu Kauffen Sollen die Selbigen

gleich wohl beÿ den Meister genomen worden

an welchen die Reÿ Zu fahren Ist oder der Reÿ

Nach. e.

Zum Virtten

Ist eins gantzen handtwerck beschluss Undt

eigner wille das hi furtt Kein Meister

dem ander Ruhe gefesse leichen Soll.

aber wans Einer den anden Verkauffen

wil Sall Indtwedere freÿ Steher!

[fol. 22a]

Aber Mitt diessen bedinge das Selbigen

Meister welcher dem andere das gefesse Ver kauffe

wil Sol den Vor Kauffen Sich alle Zeitt beÿ

den Elsten Meister an Melden der mitte

Kein Veter Schleiff geschen Mähte werde

aber Einen oder der ander Solch gefesse borge

auff den Schein als wone Er das Kauffe

Undt Solches Er fahren wirdt der Soll

ohne alle gnade den handtwerck Zur

Straffe Erlegen. J .sst.

Diesse 4 ab genante Punckte Sein
Mitt bewillig diessen aber genau“
„tte Zwey he. des Rahtes in beÿ Sein
Eines gantzen handtwerck Vor gutt Er kert
Undt am genomen Undt beschlossen worde
So feren Nun Sich Einer oder den ander
[fol. 22b]

+

Sich gelisten lossen wolte Salche Punkte
Nicht Zu halten der Soll Eines Ehren Veste
Rahtes straffe nicht wissen Undt des handtwerck
Straffe ohne Schaden: Salches Ist Einen
Indt wedere Zur Nach Richt In das Erbare
Meister buch Ein geschrieben worden den
Mitt Sich Ein Jeder Vor Schaden Zu hutten
wins H. Supra diese Zeitt Elste
Meister als. Daudt Lange
Johans Hinbsch

Meister Aker
Jakob Thorandt Adam Leiske
Jorge Winsch Mathes Tregel
Hans Kresse Wolff Rock
Hans Kittel Gorge bartz
Caspar Buntzel diese Meister seindt Zu deiser
Zeitt gewessen.

[fol. 23a]

1691

Heutte dato den qartal Mitifasten
hatt Christoff Frantz Wan Kampt
Sein lehr Jungen Tobias Schöldan

auch Von Kampt auff 3 Jahr loss
gesagett. hatt auch 3 Ss[chock] loss sagnug
Er legett, diesser Zeitt Elsen
Michel Lange
~~Christoff~~
gorge Richter

1691 am quartal Mittfasten Sagett
Christoff frantz Von Kamantz Sein (Ch.F. Z Kamence jecho syn)
Sohn Christians frantz beÿ Einen (Ch.F. Přibližně na 3 roky)
Ehrsamen handtwerck auff 3 Jahr (šel na čestné řemeslo ,)
loss ist in 2 den Jahr Seines alters (nezávazně na 2 roky jecho toho)
diesser Zeitt Elsten
Michel Lange
Jorge Richter

[fol. 23b]
1691 am quartal Mittfasten Saget
wolffs Rock Sein lehr Jungen
Ferdinandt Losse auff 3 Jahr loss
beÿ Ein Ehr samen handtwerck
diesser Zeitt Elsten
Michel Lange
Jorge Richter

Anno 16691 Hors an S shteffanÿ hat
Wentzl Winsch Seinen ler Jung auff genom[m]en
auff 3 Jar saindt seine birgen Martin
handtshu und das jungenß wadter ober
birg Ver 10 Sst[chock] dem handtwerck
verfallen dir gedachtnus daß
Jungenß hanß hasse der Vadter gich-~~hoße~~
hanß hoße

Anno 1692 am quartal Mitt fasten hatt wolff
Rock Sein Lehr Jungen gottfridt der flert auff 3
Jahr auff genomen Sein Seine birgen gewessen
Gottfirdt Zobel Und Michel Lange vor 10 SS[chock]wan
Er Entlauffen Solte, Solches den handt werck
Zu Er legen:

[fol. 24a]

A[nn]o 1692 hatt am quartal Mitt fasten hatt
gorge Richter Sein Lehr Jungen wentzel
Leipoldt auff 3 Jahr auff genomen Sein
Seine birgen görgen Richter als ober birge
Und Michel Lange Vor 10 SS[chock] beÿ Einen
hand werck wan Er Entlauffen Solte
Zu Erlegen.

[fol. 24b]

Dene 7 Julius Anno 1652 Jaher ist Ein
Erlicher Ver Tray geschen Zwischen hans Krisen
Undt Matteus Mesen wegen ihnen wei“
„ber halben das Sie Zu Prage Ein ander
Ve Erliche worte haben Vor geworffen haben
ist Salches beÿ Einen handtwerck Ver glichen
Undt hie geledt worden So fare Sich Ein“
er oder der ander Es Seÿ Meister Oder
geselle Sich Veter stehe Undt Salche worte
wider auff Riren der Soll des gleichen
Meister wiber der Soll Einen handtwerck
Ver fallen haben ohne l alle genade 4 Ssz[chock]
Es hatt Ein Erben handtwerck beschlosen wen Meister
Zu Marcke fahren Undt Einer den andere
die kauff leutte ab halt. Es Seÿ Meister
Oder Meister weiber die Sollen Ver fallen

haben 2 Ssz[chock] ohne alle genade

[fol. 25a vacat]

[fol. 25b]

Eß hatt Ein Er bahr handt Werck Ein
Vor Williüegk Er Sünden Wolches ge shemist
Jen Jar Anno 1577 Andage Noh,
Sandt Steffany Am dag Sancti Johanß
das Apostols _____

Welche stür willung Auff daß Neuer
Von Ein Erbahrren handt werck Vonden
Meisteren Zünck Und Alet ist geshen
wie volgett
Erstlich das Kein Meister sol -- Zwene
Soheck wirker haltten Sondere Nür
Einen Schock wirken Und Ein Wochen Junger
Und Lehr Jungen

[fol. 26a]

Und Welcher Meister die bei willung
Und für Einüng Nicht hielde Oder halden
avoldt Er seÿ Reich Oder Aren der
Sol dem meistry Ohe Alle genade eine
Stein Wars Nieder legen Wieder rüm
Es Kam den Uber lauff Be seindt der
Sol sie sierdere Worde Wirl Undt
einen Idem Meister Wirdt Henrrin nidt
Namen Auff ge shrieben Welche diesse Zeit,
Im handt werck ge wessen sein wir
Volgett
die Zeit Ge shworren Und Elsten geessen
hanß Leh die, Christoff schutz
Und Volgandt die Ander Mit genossen
Und Meister Wie Volgett

[fol. 26b]

Galle Kanller
Martin hanze
George Gordon
Jakob Khalle
Jakob Wohlff
George Shüz
Vallentin Wrestin
Christoff Grossneze
Lorrenz Güttman
hanß Winsh
Galle Wolff
Wolff Hellerigel
George Koh
diesse für wiellüngk ist für Neüert worden
Anno 1.622 Jar

[fol. 27a]

Es hadt Ein Erbahr v hadt werck
Bei willigedt Undt bej shelossen daß Keiner
der sich In Vesser handt wercks ge Woheheit
Ein Lossen Und bei gebben wohlet In seine,
hauß waß daß handt werck bei langet,
wohder Zu bauwen Nach An Zu Richden
Es seÿ den des Er sein meister Rocht ein,
pfhange habbe wo hene Einer g der der
Ander wirder dieß für boht det der
Selbige sol gestrafft worden Nach er
Kondtniß Eines Er bahrren handtwerck

[fol. 27b]

Es had Ein Er bahr handt bei williget
Und bei shlossen Won Ein Meister Zück
Oder altt durch den Zeit lihen Hadt
Von diesser woldh soldt Ab ge fohdert

wer den Sol die selbige Meisterrin Jr
meister Rocht haben Wen ein Er bahren
handt werck 2 Sst[chock] Und 2 pffunt Wachps
Er leget Wirt Sol die selbige Ve für Ziglich
Und Ohne Alle für hinedereis Auff Und
An Ge Nomen worden Und Ein hromb der
Sol Ein Er bahrren handt werck 17 sst[chock]
Und 4 p ss und Wachs Er legen die sse für
williügk ist geschen Anno 1622 Jar
[fol. 28a]

Anno 1614 Am fasten qwartal den
9. Marti hatt ein Erbar hant werck,
jing Und Alt beschlossen, das fort hin, Eines
gesellen wirb, sol Zu gelossen worden, veinel Zu
fusselen, ans seÿ gleich eines Meisters Weib,
Einen andere Meister, oder nÿ Ander wirb,
das Nicht das hant wercks werr, die streffe
2 sebork on Alle genade, dernach sich nÿ Jeder
Zu richten hatt

Auch weitter Sol kein Meister den Andere, Seÿ
gesinde leien, helffen Zu Arnbeittinn, In ein
Ander werckstat, die stroffe Zu geben 2 sst [chock]
on Alle genade, Es Seÿ gleich welcher Es
wolde
[fol. 28b]

Anno Domminy : 1614. Santagbeng Elisabe“
tha hat ein Er behr Handtwergb Junge Und Aldt
sein Erlich Und Sonderlich gantz ein helligh Und ten Wie
der Vusslich be shloßen, Vas nit von Brenens forh
hin Nach folgende Bednung bej An ge tatzfer Sfe affe
vennun brüch lichen ge halten Werden Soll, Als Won
Micheli biß Zu Georgi soll ehr biß nemb 2 Tohr in die
Nacht brenene, Und hernach meister drüber gantz in

der Nacht gantz still halter, Wie Georgi aber biß
wurden Is Micheli soll ein Jedt ander stamb 24 Vohe
der nit be shli sten, Und über en ge satgbe Zeit sichnit
den Binenen nicht be sinder Kasen, da Aber In die“
sen Einer oder Ander tor brüchlichen be fur den Vünde,
soll der solbe einem Er bahre handtwergbe so off ohnes
wor bricht 1 Sst [chock]groshen ohe Alle gende Zu er legen, Unnd
des Raths Sto affe in die sein nicht undt nomen sein,
Zu tohr ster haltunge dißer Ist solche In beÿ stein here
Frantz Helbiges dieser Zeit wor Anderter Stadt richser
heres Adam Milden des Raths Und Balcheser Kuchs
Notary: In das Er bahre Meister Auch ein Vor leibet
worden Aotum of Supra up damit Aber in dieser
Do deungk seinen In ink nach Zule namigb ge here magb solhen
alzeit unte dehen wie Zum stu Meisters, Jhr Jerene papslos sigre
[fol. 29a]

Auff achtungb de aiff geben, Und de Jem andt
straff fall igb en fur den Würde, Solles des
Eltsen **Jungsten** An ge Meldet, Und engst be eners“
des Enur fember bej einen gantzes handt“
wergbe Vor gebnacht worden, of supra e
Extract auß den Natys protocoll der Nas Leippa.
De dato 6 Febru: A[nn]i 1646

Am nach Ein eheb: handwerg der Tepfer Martin
Arebery beschaget, das Er vider Eines gantzen
Ehebe: 5 Handwergß A[nn]i 1577 beshe henen, Und A[nn]i 1622 „enes“
virten Ver einigung wehr gesindel alß sih gebunes
befördere, Und Zu vorderb des gantzen handwergs in
virden ofen bremete:

Ares ber abshilet Ein ehrenbeast: Nath, deß beseage
Ihren rigenen, in dem Ehrbaren Handwerg Bluche
A[nn]o 1577 bestuntlich“ besheohenen bewilligung alleß

ven vor bruchlih worbleibeß, auch ohne Eines gantzen
Eheb handvergs erlaubenß Martin Acker, nach
Jemand anderß, nirgendß alß in seinen eigenen
ofen brenane, weder mohrer ge sindel alß einen er“
ans gesin dolß die mämig befor dere soll, bei straff
Ein Stein wachß dem handwerg, E E Nayß straffe hie“
Mit nihtß benommen Apot sup Volffgang Adalbert hei“
bner Stad Sanda

[fol. 29b]

Anno 1649 Am Sontage Vor Michal“
hatt ein Er bahre, handt werckt bewilligut
vei ein helig wordt beschlostin worden das
Keine wehr befödere sollen den einen
gesellen Vei ein wochen Jungen ohne seine
Kindere Und lehr Jungen So einen veser
gisen nicht er seÿ Alenß oder ein Jungen meister
dar selbige nicht haltten tucht vei woller Uber
lauft das selbig be fördere der sol ohne
Alle genade ein Erbahren handt werck
Eine Stine wach ohne Alle genade
Erlegen Actum ale Supra

[fol. 30a]

Zu diser Zeitt Elstestem meister,
Jacobt Tohrahet,
Christoph bartzsh,
George Jordann, dise meister Alli mitt
ander
George Koch, Einen wi sü mitt
nahmen auff ge Zeihen
Kalle Hänbler, worden Sein de sü mitt
Matten Acker, Und beÿ diser Vör eini“
George Lupolt, jung vei ein ganz
erbar handt Als

George Wunsh, eines Sinnes gewesen

Davidt Langer Ist Solches gishen:

Henrich Kahle Anno 1649 Jahr wie

Mattihus Misse ihr ander blahdt vor

hanse Kichttel meldtet:

hanss Krisse

Chaspar Bünzel ist meister Worten an ni tsastnegbertal

1752 Jar

[fol. 30b]

Heine tage Ist Eim vor drag geschem mitt hanß Krisse Und

Margreta leibiltim daß sie streicht mitt Eim gehadt Undt

beie Eimnen hanwerch verglichem wordem so ver Einner

der andter wass virchwiss der sol ver fallem ham Vmall

gemachte 2 Ssz[chock] Eim hanchber Er legem

[fol. 31a vacat]

[fol. 31b]

Als man Zellet 1597 Jahe isteur Zeiff reuchtigen

vortrag ist geschen, Vonwegen Macz Srichzes, Und Gorge

Kanler Und pitter Mullers das ie Sindt striget wordene

vei Wegen der Tonehalben, Und Sindt vor Tragen worden

durch Gutte lautte Und durch ein Ganez handtwerck Und

dene Marz Suchze gestrafet, Und forthun So einer Oder

wordem Anderer was fur wirfe das selbege der Soll

Auch gestrafet worden nach der Meister erkontuns, die Zeytt

Elste Meister Gorge Suchze Und lorentz leypoldt,

Als man Zelet 1603 Jar is uns Auffnchtiger bertwag geselen

venivegen Jacobus wolffes, Und Marz Suchzes das für sindt

trieget worden, das fur sich Und die Tone gezancket haben So

hatt ein Erbar handt nur Mirttel Trofen das der Marz Suchze die

Jacobus Wolff 8 fider Tene nomen Soll, hasern damit sie Zu frieden,

mit aun Ander sein Sollen Und so einer dene Andere wirdt was for

worfen, der sol den Meyster 5 Sso[chock] ge wurden lege die Zeyt Elste
meister Gorge Kanler Und bartz Leypoldt,

[fol. 32a]

Als Man Zelet Nach der geburt Ursters heren
Johesu Christi, Als Man Zellett 1603 Jare
Isteni Auf Richtiger Vor Trag Jesehen Ver wegen
des Marz Kallles, Und Jacobus Wolff das sie
vei Ander haben Elttwas Zu gesaget, Und Solches
Nicht haben Keinen beweisen, Sandere haben,
Ein Ander uncthes wiesen Zu sagen den liebes Und
gibes fur Meister ---- Solches hatt ein
Erbar hatt werck Vortragen, So ettma einen Oder Meher
Er won Meister Oder gesel Jung Oder Alt der sich
Mitt solchen veinzenen wortten wirdt losen, hören
der sol einen ganzen hadtwerck, 5 Sso[chock] groschen
In alle genaden under legen i Solches ist geschen
die Mittwich Nach der heyligen drey Könige
Im Jare vei Oben gemald:

[fol. 32b]

Anno 1651 Am tage ein Aller heiligen Er hatt sich ein erbahre
handtwerck Jung vei Ale ein, vedung vein einen be“
schlus beschlosten ein Aller Ihre wille : st vor wegely
die gefest der topfe der tragere Zu vor Lauften
Er sol Kein meister den Trägere Kein törfe in
Aller Kauf mehr vor Kauften Sondere in den
einen Kauft wie ein erbar handtwerck beschlosten
vei die Straft draiflige setz 4 Ssz[chock] ohne alle genade Zu
er legen, Erstlich sol ein meister den trägere losten
5 dreÿ hellen vei 6 Kaitzen Here 4 pfeny törfel
vei 3 Keitzen „4“ halb törfel auch vei 3 Kreizer los“
Seÿdel törfel auch em 3 Kreitzen Hene „j weis
pfeng töpf em „2 Kreuzten Hene ein 3 pfong topf
vei „15, phenge widerene Reinel vei Sohn stöleris

die töpfe der genunge wü ver meltett: ist vei solcher
Zu halter wirdt er nur meister Solches mihe
haleny So sol er die straff wie obne gemaltetist
gegeben oher Alle genade Zu diser Zeitt Elsten
George Wunsch George Jordan Christoph Barzsch
Henrich Kahle George Koch Jaro To franzt
hans Krise Martin Acker Davidt lange
Hans Mattehus Mese

[fol. 33a vacat]

[fol. 33b]

dem Nach So Vielfaltigen stenidt Undt Ve enig
Keitt Vester Ein handt werck alhir oft Undt Viel
Mal Vor gelossen ist Vie wegen den weiber wan
Sie auff den Jarmarck Zu Prage Sein das Sie
Ein ander Mitt Ve gebirlichen Worten Ein ander
an giessen haben So hatt Ein Erbar handt werck
le schlossen am Tage .S. Gorge wan die Meister“
weiber Zu Prage auff den JarMarck Eine oder
die ander Mitt Worten wie die Jmnene Namen
haben Möchten Sich gegen Ein ander Vergennesten
worden die Sollen ohne alle gnade den
handt werck ge SS[chock] ohne alle gnade Erlegen

[fol. 34a]

Anno 1683 am dem quartal
S Shteffanÿ hatt Frantze Machßgutt
deß Johaneß Wentzl Naimen Sany sainy
Sam Zum hanß Frenß handwerckh auf Vird an
gemon[n]en auf Traÿ Jar augenom[m]en
Zu Ler nem Saine birgen saint
sigmunt Leibolt Johaniß hantshl
Vor 10 Sst[chock] Wie beÿ Einen hantwerk
der gebeouh Ist

~~Anno 1690 den 15 Jan[n]uary hatt frantz~~

~~Machsgutt Sein lehr Jungen Nahmens~~

~~Adam Schmal Miller auff 3 Jahr auff~~

~~genomeni, Sein Seine birgen, Sein Veter~~

~~Adam Schmal Miller als aber birge Und~~

~~gebinre Elger Vor 10 ss[chock] Und 1 SS[chock] girb dt~~

~~er wendt aus gelehet hatt~~

[fol. 34b]

Anno 1684 am Buartal Zu Mitt“

fasten hatt hans Winsch des thomas

Mestes Sohn Johan Mathes auff 3 Jahr

beÿ Ein handt werck auff genomen

Seim birgen Seindt Caspar Buntzel

Undt Michel lange Und der Vatter

Ist ober birge Vor 10 ss [chock]

Item in gleichen auch dis quartal hat

gorge Richter des gorge bartz Sein

Sohn auff 3 Jahr auff genomen Sein

Seine birgen Wolff Rock Undt

der Vatter Ist abe birge Wor 10 SS[chock]

[fol. 35a]

Anno 1682 am tage .S. shteffani hatt

Michael Lange der hanß Kemm[m]bin

Hrene San hanß Krembe Zum hant werkh auß

genom[m]en Zu lerene auff Traü Her

Sain saine Birge Johanneß Hibsh

Antreaß Wentzl Vor 10 SS[chock] Wie beÿ

Veß der gebrauch Ist

Anno 1683 am Mitt phasten quartall

hatt Wollff Kalke deß Johaneß Kribregr

Saninen sau Gabriel Krynbreger Zim

hant werkh auff Und an genom[m]e

Zu lerene auff 3 Jahr lang Saine
saine birgen Wentzl Kulalff gregor
hantschuh Vor 10 ssz[chock] Wie beÿ Uns der
gebrauch Ist

[fol. 35b]

Anno 1682 am tage hhilipe Jackoby hatt
Caspar Buntzel des Johans geinbergers
Sohn das handt werck Zu lehre auff 3 Jahr
auff genomen Sein Seine birgen hans glantz
Undt hans herold Schmind, Vor 10 SS[chock] wie
beÿ Vesere handt werck gebrauchlich Ist E

Anno 1682 Am tage der heiligen dreÿ faltig
keitt hatt gorge winsch des heinrich bartz
Sein Jun[n]gen[n]gen Wenzel bartz auff 3 Jahr
das handt werck Zu lere auff genomen Sein
Seine birgen hans hinbsch Undt hans hanschel
Vor 10 Sst[chock] wan Er Entlauffen Möchte.

Item den tag wie obgemeldt hatt Wentzel lange
des Jackb Kauniscken Sohn auff genomen
Nahmens Mathes auff 3 Jahr das handt werck
Zu lere Sein Seine birgen Sigemundt leipolt
Undt hans hantzschel Vor 10 SS[chock] wan Er Entlau
ffen Möchten j.

[fol. 36a]

Ers Ist Er schnun für Einen Erbare handtwerck lorentz Leypoldt
Mitt Seinen Schwager Gorge Jordan Je das handtwerck
Zü leren Nach handtwerckes genean heytt, 3 Jar Du
Zeytt Elste Maister Marz Kalle Gorge Suchze Jer
Jar 1592

Ers ist erschnun für Einen Erbare handtwerck Zacrias Weber,
Mitt Seinen Son Adam Weber, Welchen Wolff hellerigel

das handtwerck, zu leren Nach handtwerck genen heyt
3 Jar die Zeytt Elste meister Macz Kalle Gorge Sichze
Jer Jare 1592

Er Ist erschren für Einen Erbare handtwerck Zacrias Weber
Mitt Seinen Son Christof weber das er das hadtwerk
beÿ dem Gregorius hibener aur Jar leren Soll die Zeytt
Elste Meister lorentz leypoldt Marz Kalle Jen Jar 1594

Er ist für einen erbaren handtwerck erschnun Paul Reychelt mit seinen
Son paul Reichelt, das er beÿ dem lorentz leypoldt Soll das hadt
werck leren 3 Jar, die Zeitt Elste Meister Marz Kalle
lorentz leypoldt, Jar Jar 1594
[fol. 36b]

Er ist für einen Erbaren handtwerck erschnun Marcus hutter mitt
Sein Stief Son Caspar fideler das handtwerck Zuleren
beÿ dem Gorge Suchze 3 Jar die Zeytt Elste Meister Marz
Kalle Gorge Suchze, Jer Jare 1593
Es ist für Einen Erbare handtwerck erschnun Marcus hutter
Mitt Seine Son Michel fideler das handtwerck beÿ dem
Jacobus Wolff Zu leren, 3 Jar die Zeytt Elste Meyster
Marz Kalle, lorentz leypoldt, Jer Jare 1594

Als man Zellet 1603 ist ver einen Erbare handtwerck
erschnun Gorge Hambburg, das handtwerck beÿ dem
Marz Kaller das uberem die Zeytt Elste Meyster Marz
Guttman Und Gorge Suchze

Als man Zellet 1604 Jar ist für nur Erbar handtwerck Komen lorentz
Strafe mit seinen Somre beÿ Wolff hellerigele das handtwerck Zu
lerene 3 Jarre
[fol. 37a]

Anno domins 1600 Jare hatt Marz Guttman
des Christof Roches. Rnaben dene Gorge Rochen

für Einen Erbare hattwerk Aus gelaret geben
das er sich für halten hatt wie einen ler Jungen
gebiret die Zeytt Elste Meyster Marz Kalle
Gorge Sichtze : Und hatt 3 Jar gellerent 1 Wie er
Ist Auf genomen worden ist Elste Meyster gewesen Gorge Sichze
Und lorentz leypoldt,
Als man Zellett 1600 Jar Am Tage Maria lichtmeß hatt
Gorge Sichze, der Knaben von Hellen, mitt namen Gorge
welchen palczter pelekner hatt für Einen Erbare handt“
werck Auf genomen, Under mit dem Tage Über Eglet so
hatt er en nicht keine Auß lerene, So hatt Je der Ob
gedachte Gorge Sichze Auß gelerett, Und Abeder gedachten,
Tage Aus geleret geben, Wie mist Auf genomen wurden
Sicht Elste Meyster gewesen Gorge Sichze Und lorentz
leypoldt, Und hatt 3 Jar gellert wie er hatt Auß gelert
Sindt Elste meyster (nečit) Marz Kalle Gorge Sichze
[fol. 37b]

Als man Zelet 1600 Jar hatt Christof Schefer des domas
Hurkeles Son, mitt Namen Michel Hinkel für Einen
Erbare handtwerck Auf genomen, Und soll 3 Jar lernen
die Zeytt Elste Meyster Marz Kalle, Gorge Sichze

Alles Man Zellet 1604 ist für einen Erbare handtwercken
sehnun des zenur hanses Son Vor Schmane das handtwerck Zu
lerene, Beÿ Gorge Jordan 3 Jare

Alles man Zellet 1604 Jar ist für ein Erbar handtwerck er Schmun
Valter Malezeres das handtwerck Zu leren Beÿ Johanes Winsch
3 Jarr :

Alles man Zelet 1604 Jar Ist für eine Erbare handtwerck er Schmun
Christof Herman Von der Gabel des handtwerck Zu leren beÿ
Adam Weber 3 Jarr + hanß Richtel

Anna 1653 An Dage seten demz ist Balneis Miebe
Ein Erbaren auff genonen worten Auff 3 Jar Zu erlernen Undt
Sen die Eltengwes gorgis Winsche undt henrichus kalle
[fol. 38a]

Anno 1652 Jar hatt gorgiß Wenshe seinene Schnoester
son Adam Lanne Auff 3 Jar daß hawerch zu Er leren Undt
Ist auff genonen worten An gulten sonntag Undt sie die Elsten
Meister gewessten gorgis Winsche Undt henrichus Kalle

Anna 1659 Jar hatt Hanß Hiebsche Einem ler Jung
auff genonem auff 3 Jar daß hanwerrch Zu lerem dem
Montag osster Michel lanne Undt sindt seine birem
gewessem Christoff orspe Undt Jacob Horandt
den 17 Jam[m]eny das 1666 Jahres hatt andres Kittel
des Mathes baitzes Sohn auff 3 Jahr auff genomum
Michel das handtwerck Zu leren Seindt Sein birge
als der Vatter Nieben dem Wentzel Maltzer
So für Er möchte Ertlauffen Vor 10 SS[chock] birge
1666 den Sonntag Septingesumea hatt Caspar
buntzel des Nicklaus güssler Schu genadt
hanß Adam auff 4 Jahr das handtwerck
Zu lerene Seindt Seine birgen Samuel lange
hans Seidel Vor 10 SS[chock] lege wan Er Etlau"
ffen Möchte

[fol. 38b]

1666
den 8 Marz hatt hans Hibsche das hans
Grampe Seinen Sohn Christoff das handtwerck
Zu lerene auff auff genomen auff 3 Jahr Sein
Seine birgen Samuel Lange Michel
Senge bart Vor 10 SS[chock] Ver begett.

Am tag Bel fester hatt hanß winsch seinen
bei der Michel Winsh auff 3 Jahr daß

hanner zu lerem Undt Seim birenmatz
terl Undt Aneras Richtel so ver
der Jung Enlauff sollene biren die
Senne Stoch Erlegen 1673 Jahr
diese Zeitt Elstem Meister Aztaelrigp
Undt hanß Weichtel

[fol. 39a]

Anno 1641 den 26 Maÿ
ist beÿ Einen Erbare handtwerck
Eine beÿ verdungeb Undt beÿ schlus
ge Schlossen das sie keinen Ror Kauffler
töpffr vor Kauffen Sollen die fie auff
die Jar marktte Hühren Thun wo sie
Zu marktte pflegen hie fharen undt
der von neren meissen Undt welger sie veder
dem dorche Christof Roppol:ß Undt dein frauchen Zu ver
Kausste der soll verfällem habnen 2 Veistaller Ven Alle
gnate Zu Er legem

A[nno] 1681 am quartal der h. dreÿ faltig keit
Ist den Michel Lange ans gutter Meines
Ein lehr Junge Mathes Trgel auff
Ein Jahr an Nach Zu lehren hatt aber
den handt werck 1 Ssz[chock] gebir geben.

[fol. 39b]

Zur Mach Richt
Ist in das In das Erbare Meister buch
Ein geschriben worden. Das hie fort Kein
Meister Sol keine peison Mitte Zu Marckte
Mehmen welche Er Nicht an Seinen brodte
hatt Es Sey gleich hier oder anders wo
die da Sih Veter stehe werden Töpffe oder
gefesse Zu Ver kauffen welcher Solches Sich
Veter Stehe wurde der Sol Ver fallen haben

einen Er baren handtwerck 2 Ss[chock] ohne ale
gnade,

den 26 Setembe Ist den adam Leisike
aus gutter Meunen Eines Ehnsamen
handt wercks Zu gelossen worden, das Er Sein
lehr Jungen an Nach Ein halb Jahr behalten
May Jeduh hatt Er Ein handt weck 1 SS[chock]
gebir Missen geben Elsten Jahens Hinbsch
Ninfel Lange.

[fol. 40a]

Anno 1666 am Tage der. h. Dreÿ faltig keitt
hatt Sich Thomes Messen Zu Einen Ehr
Samen handt werck Zum begenbuns begeben
Undt hatt geben 4 SS[chock] Undt Ein bar kertzen
diesser Zeitt Elste Meister Adam Leisike
Mathes Tegel

Anna 1672 Jahr ist meister Weketrer
hanß winsch Zu mitt fattz den
gbar dae

A[nno]. 1674 am quartal S Timetates Ist bey
Einen Ehnsamen handt werck, Zum begenbus
Ein genomen worden baltzer leipoldt
hatt geben 4 R Ein Phundt wach
[fol. 40b]

A[nno] 1660 hatt Ein Erbsam handtwerck diese
Zum begebuns Zum handtwerck an genomen
wie falgt Miteham

Er stlch dÿe Zweine beider Von Schware Mittfasten
Nahmen Michel Cm[m]adt Undt Hans Cm[m]adt
bey de Erliche buntte diese haben geben den handt

werck beÿ de in geld 10 SS[chock] Undt 2 Par Kertzen
Undt alle quartal 2 ge auff lege geldt aber
Sonst haben Sie Nichtz beÿ Ein handtwerck
Zu geinsen
Item das Jahr 1661 hatt in gleichen Vesper
Nachbar ander hantze auch in dieser gebin
Sich in Vesper handtwerck geben Zum bege
„nebung als Nemblich 5 SS[chock] Undt Ein Pur
Kertzen Sonst hatt Er auch Nichts Zu gvesen
Undt alle quartal 6 He auff lege geldt. Y
[fol. 41a]
Ver zeigung der Alter Meister
welche fir Uns Jungen Meÿstere
Gewesen Sein

Michel Kyeseling Gorge Suchze, Und Marcz Kalle,
Veit Machsgutt Darnach ist Meyster Worden
Valten Suchze, inr 1592 Jarr
Wolff Hellerigel lorentz leypoldt die Zeyt Nach
Johans Huneze Elsten Meyster Marcz Kalle
Gorgius Kanller Undt gorge Suchze, Zu mite fasten
dar nach ist Meyster Worden
Macz Kalle: der kleine Wolff Hellerigel
Macz Guttman. Die Zeytt Elste Meyster der
Gregorius Huberez. Alte Wolff hellerigel Und peter
Jacobus Zimerman Mieller Am Tage der heyiligen
peter miller. Drey faltig keytt inr Jarr 1595
Jacobus Wolff darnach ist Mexster Worden
Georgius Suchze. palzez polekner die Zett
Valten hallerigell. Elste Meyster Marz Kalle Und
der nach ist meyster lorentz leypoldt inr Jare 1596
worden So sind Elste Am Tage der heyiligen dreig“
Meyster gewesen faltig keytt,
Macz Suchze elsten weden dye Ober gemaldet

[fol. 41b]

Darnach ist Meyster worden Gregorus Heize

Jer Jare 1597 die Zeytt Elste Meyster

Georgus Suchze Und lorentz leypoldt, Zu Mitefasten

Darnach ist Meyster worden Johans Wunsch Jer Jar 1597

die Zeytt Elste Meyster Gorge Suchze Undt lorenz“

leypoldt: Am Tage Micheyles:

Der nach Auch Anr Tage Micheyles Jer 1597 Jar

ist Sunen pfluck Meyster worden deÿ Zeytt

Elste Meyster Genest Georgus Suchze Und

lorentz leypoldt

Als man Zelet 1598 Jar Zu Mittefasten ist Jacobus

Kalle Meyster worden die zeytt Elste Meyster Macz Gutman

Und Valten hellerigel,

Als man Zelet 1598 Jar der Sontag für den

Christage ist Meyster worden peter Schubert die Zeytt

Elste Meyster Valten Suchze Jacobus Zumman,

[fol. 42a]

Als Man zellet 1598 Jarr ist Meyster worden

Chrisof Schefer Am Tage der heylegen drey falti Keytt

die Zeytt Elste Meyster Macz Guttman Und Valten

hellerigell:

Als Man Zellet 1600 heire dorh Jare ist Meÿster worden

Jobst Schmiedt Zu mitte fasten, Du Zeytt ist Elste

Meyster gewest, Marz Kalle, Gorge Suchze

Als Man Zellet 1601* Chundert ist Meyster worden [*přepsáno z původní číslovky
1602]

Gorge Jordan, die Zeytt Elste Meyster Marz Kalle Gorge

Suchze, Zu mitte fasten

Als Man Zellet 1602 Jar ist Meyster worden

Adam Weber, die Zeytt Elste Meyster Wolff hellerigel

Und hanß Winsch, Zu pfingen

Als Man Zellet 1603 Jar ist Meyster worden Gorge Kalle
die Zeytt Elste Meyster Marz Gutt man Und Gorg Suhze
zu weinachten,

[fol. 42b]

Ales Man Zellett 1604 Jar Zu Mitte faste ist Meyster worden
lorentz Guttman die Zeytt Elsten Meyster Gorge Kanler lorentz leypoldt

A[nno] 1658 den 23 January hatt Anders Kittel
Seine beisse alhir ab gehalt beÿ Einen Er baren
handtwerck Undt hatt Neben des lehre beisses gebir
Einen handtwerck Ver Ehet Eine wasser Kane bir
wegen das geburtz beissens welches Zum gedechung
ist Ein geschieben,

Anno 1659 den 12 September ist Ein Erlicher Vertray
geschen Zweschen Mathes Messe Undt Thomas alaster
welche Ein ander Ve Erliche Könen, So hatt Ein Erbar
handwerck Sie Mitt Ein ander Ver glichen Undt hie
geleget ab gebeten das Sie Ein ander Nichts wissen
Nach Zu Sagen als liebes Undt guttes Undt Solchen
Vertrg ist geschen beÿ Einen gantzen hand werck we fere
einen oder der ander mitt mitt Solchen Worten an greiffen
Sollen Sie Ein handtwerck Zur straff Er legen 10 SS[chock] ohne alle
gnade

[fol. 43a]

Anno 1681 am qwartal .S. Michel
hatt Sich In Veser Mittel Undt
handtwercks gewohe heitt Ein gelossen
Mathes Groman Von ~~werk~~ Sanda
Undt hatt Ein handtwerck geben
7.R. als baldt 2.R. Undt 5R bleibt
Schuldig Giebt Von dato alle

quartal. 2.R. Bis Zu Völliger ab
gefüheter 5R. Undt 2 pfundt wachs.
diesser Zeitt Elsten Caspar Buntzel

Johang Wunsch ist Supry:

A[nno] 1692 am quartal. Mitt fasten ist bey Ein
Ehrsamen handtwerck Meister worden der
Hans Christoff Frantz Von Kamitz Und hatt
Ein handtwerck geben 6 SS[chock] 2 pfundt wachs
diesser Zeitt Elsten Wolff Rock
Wentzel Winsch.

[fol. 43b]

A[nno] 1661 am quartal Michel hatt Ein gantz
handtwerck alhir lossen 4 Schilde Machen
Zum leichen Tuche Undt Kosten in allen. 13 R 17t
diesser Zeitt Elsten Mister Caspar Buntzel
Undt hans Krisse e

[fol. 44a]

Heutte dato am quartal lettare
diesses 1666 Jahres Ist Vor Ein Ehrsamen
handtwerck Er schinen Segemundt Leypoldt
Undt hatt Sich auffs Neuwe wider Zu
den handwerck begeben. Vor Einen Volli“
„gen Meyster Ein gelossen, So hatt Ein
handtwerck Ihne aus genden das wider
bewilligett Indah Mitt Einen gendigen
vergleich als Nemblich 4 SS[chock] wie Solches
Zu Vor here ander Meister in der gleichen
auch Er legen haben Missen, Undt 3 fitel
Jahr Veten an feil haben wie breuchlich e.
diesser Zeitt Elste Meyster

Adam leisseke

Mathes Tregel.

[fol. 44b]

heim tade Ist Jorgiß Keich Vor Einem Erbarem hanber

Er sinen Undt gebechten daß Er siebeim Erbaren hanber
Mitt Jinen Eihrbem Undt Zu legem so hatt Eim
hanber besossen daß Eimen haleben sol michter legem
Undt sol Alle gartal auff legem Undt seim geselle
Undt wan Er Einen geinen auff menem sol Er
bei Eim hanbe. Zu damgartal geschem In Jahr 1654

heutt dato am Sontage Tvimtatus A[nno] 1670
hatt Sich Zu Einen Mitt Meister Zu Ves gegeben
Gorge Seidel Von Wartenberg Undt hatt
Einen handt werck gegeben 6 SS Undt 2 Ss[chock] wachs.
Diesser Zeitt Elsten Caspar Buntzel Undt Wolff
Rock e
A[nn]o 1672 am Tage S. Stefani hatt Sich Henrich Messe
Von buntzel. Sich in Vesere zunfft gegeben, Undt
Wirdt also Von Einen gantzen handtwerck Vor einen
Erlichen Meister Er kenentt wie die andere Mitt
Meister Undt hatt einen handt werck geben 7 SS[chock] Undt
Ein bar kertzen auff. Ist ein Jedes Mal 2 SS[chock] Undt das
deitte Mal 3 SS[chock]
Andres Kittel
[fol. 45a vacat]

[fol. 45b]
Bewilung Iren nur ein Gazer handtwerck Ner
weger dis welsnes das er sich gegen neuer
Erbare handtwerck mit Neu Zer Rede hatt nur
Gelasen, So hatt ein Erbar handtwerck beschlossen
das ein Rune Meyster Reune Teppe sol Laden,
Beÿ der Strafe nur Steuer wachße

Příloha č. 2

Kniha mistrů z let 1693 - 1769

(SOkA Česká Lípa, fond Cech hrnčírů, karton 29, Kniha mistrů 1693-1769, inv. č. 51/7.
nefol.)

Text je transliterován, v originálu chybí foliace, kterou doplňuji.

[fol. 1a:]

1692

Am Tage der Heiligsten dreÿfal=
igkeit bott vatter, Sohn, Und
Heiliger Sßeise !

Hatt ein Ehrsamb Handwerckb, der Töp=
ffer allhier im leippa, dießes ehram=
me Maister=buch auff gerichtet Und Con=
formiret in Allen Vorfallenden Sachen
Was beÿ einen Handwercks Vorgeth
oder Vorfallen Thut ordentlicher Wei=
=ße Soll ein geschrieben, Und Ver Zeich=
=net Werden.

Diesser Zeit Eltisten Meister
Wolff Rorks und Wentzel
Winsch.

Wie Hernach alle Meister Welche
Zu dieser Zeit gelebt Haben, ordentl.
Waiße ver zeichnet sein.

[fol. 1b:]

Ist diesser Zeit egievender bürgemeis=
=ter geweßen, Derr Wentzel Sand=
=rich, Halbier all hier in leippa.
Hier folgen die Mäister, die Zu
dießer Zeit Gelebt habe.

Cahspar Buntzel
Sigmundt Leipolt
George Winsch
Johannes Winsh
Greger Handtschuch
Michäel Lange
George Richter
Joannes Heruldt Schmidt
Wentzel Lange
Christopff Krisse
Frantz Machsgutt
Andreas Winsch
George Raunischa
Tobias Hiebsch
Johannes Kittel
Adam Leisckin im Tvithfrau.

[fol. 2a:]

Hier Nach Sollen die Meister Wan
einer Meister wird, Ordentlicher
Weiße eigescriben werden
A[nno] 1694 am quartal S. Michel ist Meister
worden Wentzel binsch Seindt Elsten
gewessen dieser Zeitt Johaness Winsch
Und greger handtschu

A[nno] 1695 am quartal Pfeisten ist Meister worden
Andres genascke Seindt Elsten gewessen dieser
Zeitt Johaness Winsch Und gregor handtschu

A[nno] 1696 am hanpt quartal S. Michel ist Meister
worden Mathes Zehrsay Und Sein Sohnen
aus gestsanden wie Ein ander Meister gethay

hatt diesserZeitt Elsten, Wentzel Winsch
und Frantz Machsgutt

A[nno] 1696 am quartal S.Steffan ist Meister
worden Christian Krisse Und Sein Meister
rocht aus gestenden was aber anlanyt Sein
Zwey Kinder welche Er ein Seinen gesellen und
gezeygett haben ei meister Rocht als Frantz
Krisse Und ainen dus nur das halbö
am aller win es din voher
hab May 9 ss Zeitt Elsten
Wentzel Winsch
Frantz Machsgutt

[fol. 2b:]

A[nno] 1697 am quartal Zu Mittfasten ist Meister
worden Michel Lange diesser Zeitt
Elsten Wentzel Winsch und Frantz Machsgutt

Anno 1700 am quartal S Michael ist Kristian Heffner
Meister worden, alß den Sein dir Eltesten gewessen
Andtreß Winchsh Und Madthias Zerphan

Anno 1701 an den quartal S Michael ist Adtom Laibolt
Meister Wordten als den Sein die Eltisten
gewossen Andreaß Windtsh Madhias Zerphan und
die tocher wie oben adomke Soldt Seine tocher holben
Entlisbebleb gedtem hold dap daß halbe meister rocht

Anno 1701 an dem quartal S Michael ist Ignatzjys Trol
Maister Wordten alß den sein die Eltisten
gewessen Andreas Windtsh Madthiaß Zerphen

Anno 1705 an dem quartal Phinste ist Joseph Machsgutt
Meister worden Un sein Meister Rocht auß gestende wie einder
daß haebe Meister Roht ~~ehelte~~ erleget, Eltisten Sind gevesen Andreas
Wünsch und Wentzel Lange

Anno 1706 an Miette fästen quartal ist Wentzel
Leipöld meister worden und sein meister Kechs aus
gestände vir sein auder das gähe meisereht erlegett
sein elsten gesen andreas Janachb und Gekon
Hand shuch

[fol. 3a:]

Wegenst das Meister Wentel Leipöldt seine Töpfer Welcheb
so hät sin seinygesellen tändte gezeiget hät das sin das
hälb meister Kocht hät in alley wir hb dey Nühmy hät
zu dirster zeit elsten andene Janäha und gegen hand huh

Anno 1706 an dem Weunahte qual ist Cazral elsten
Meister worden vud sein Meister vochte aus geständy
und wir sein änder das gäuke meister vochterleget
zu dieser zeit elsten wenzel Winsch und Ehonstönst
Soische

Anno 1706 an dem Weinacht quantan: S. Stephan Täg
ist Sälnenan Krömbthöotz Meister worden und
sein göntzes meister vocht aus gestgende In als wie
sen uhher zu dirste zeit elisten Wenzel Winsh
und Ehinstönst aus Krirsphele

Anno 1707 an Mitte fasten qual ist Jacöb Shebes
Meister worden und sein gontzes Meister Rocht aus
geständene alst wir sin änder zu das
zeit elisten Wentzel Wunsch aus Ehrinstönst Krinsh

Anno 1707 an Mittefasten gual ist Jacöb Hebes
Meister worden und sein gehes meister recht auch
geständen alst wir sin änder zu diosten zeit
eltisten Wentzel Wunsch und Ehirstänst Kriphe
und Wen wegen seine Jungen Haus Wentzel
Shobes dast meister rochte hät das hälbe meister
Roht erchälben in aller wir es dam nähg
hät

[fol. 3b:]

Anno 1745 am S: Johanne quartal Js.
Meister worden als Nomblich Joseph Wünsch und
sein Meister Kocht erlegt mit 4 fst und gebey
Ss : wacks 35 Kre. 7 Kre Von sin schriby gott giob
Jhey sein gässlichy sengy. Eltisten seindt genbesten

Andreas Schubort Johan Michael Leypoldt
Joseph Pirller Frantz Kahl
Commissarriäs

Anno 1746 den 9 Marz in bey sein enist
ehr sammy handt wercks. Ist Meister Worden als
Nomblich Johan Joseph Leypoldt, Und sein Meister
Kocht erleget Mit 4 st, Und geboy tt: Wackst
45 Kre: 7 Kre: Von ein schreiben: gott giob Jhey
sein gättlichen seegen eltisten seindt damahl genlästy
Und darbey geben zum fahn
Und Lichen Tuch 45 kre:
Andreas Schubort Joseph Tänzich
Commissarius

[fol. 4a:]

Anno 1746 den 9 marz in Bey sein einsen
Ehrsammy handt wercks Ist Meyster Worden als

Nomblich Wentzel Kahl und Sein Meyster Kocht
erleget. Mit 4 Sst? Und geboy SS? Wackst 45 Kre.

7 kre von sin Schreyben, Und den Bey 45 Kre
zum fahn Und, Und Liche Tuch, gott giob Jhey
sein gättlichen seigen

Andreas Schubort Johan Michel Leypoldt

Joseph Pioller Joseph Tantzich

Commissarius der zeit eltisten

Anno 1746 am quartal S: Michael in Boy sein
eines ehrammy handt wercks Ist Meister Worden
als Nomblich Johan Carlle Schebest, Und sein Meister
Kocht erleget, Mit 4 st Und gebey tt Wacks
45 Kre: 7 Kre von ein schreyben, Und den bey 45 Kre
zum fahn, Und Leichen Tuch, gott giob Jhem sein
gättlichen segen

Andreas Schubert Johan Michael Leypoldt

Joseph Piller Joseph Tantzich

Commissarius der zeit eltisten

[fol. 4b:]

Ane 1747 am quartal S: Michal Ist Meister
worden als Nomblich Inginatzen groman, Und sein
Meister Kocht erleget Mit 4 Scheck Und gebey
ss: Wacks Thut 45 Kre: 7 Kre von fin Schreybey
gott girb Then sein gättlichen Srege z.

Joseph Tantzich Andreas Schubert

Johan Henrich Kahl Joseph Piller

der zeit eltisten Commissarius

Anno 1749 dem 30 September am Michaely
quatal ist Meister worden Johan Joseph Balme
und sein Meister Kocht erleget mit 4 ss und
zeiy ss: wachts , Thut 45. kre: sin Thaler aufs fahe

ein Thaler auf Leichen Thuch 7 kre: Won ein Schriben
gott girb ehnen seinen göttlichen Sregen.

Comisari Eltisten Sein gewosen

Andreas Rebeck hant Michael Leipolt

Comisary goseph Tätzig.

Anno 1749. dem 30 September am Michael quathal
ist Meister worden Carl Kahl und hat sein Meister
Kocht erleget 15 ss und 2. ss wacht thut 45 kre
ein Thaler auf leichen Thuch ein Thaler auf fahe
7 kre ein shreibe geldt gott girb ihnen seinen gotlich
Segen

eltisten sein gewosen.

Andreas Rebeck Johan Michael Leipoldt.

Alls

comisary Joseph Tüntzig.

[fol. 5a:]

Anno 1755 Den 17 Augustus unter den haubt
oder Michaeli quathal ist Meister wöden holen
Christast forster sambt seinen sahe damt das
er sein meister Kocht so vohl zu rochte hat als
ein ander mister sohn den er in seinen gasehhey
stande er zagen hat und hat sein mesiter Kocht
erleget mit 20 ss und 2. ss. wach 45 kre
ein thaler auf fahn ein thaler auff leichen
tuch 7 kre won ein pheiben gott giob ihnen
seinen gottlichen svogen.

Eltisten

Barthaser Joseph elstisten Johan Heinrich Kahl

Andreas Schubert Carl Schebes.

Commisary

Anno 1761 Den 15 Septembris bey den haubt

quathal an S. Michaeli ist meister worden Joseph
Langer und hat sein meister Kocht er leget
mit 5.R: einen Thl: auf den Thon berg ein Thl: aus
fahne 3.R: auf leichen Tuch i Thl: wachs gold
gott girb ihnen seinene göttlichen seigen

Gottfried Baunmyrattan

Joseph chantschar Eltisten sein gewose
als Comisary: Carl Schebes.
Joseph Tänzlig.

[fol. 5b:]

Anno 1761 Den 21. Decembris an weinacht
quathal st meister worden Frantz Langer
und hat sein meister Kocht er leet miit
5. R: einen R. 30 kre: ast den Then berg p. R. 30.
auf fahne, 3. R: aust leichen Tuch p.R. 30 kre
wach gold gott girb eihnen seinen göttlich.
Segen.

Gottfrird beungerthy Eltisten zu der Zeit
hasrzechantschel Johan heinrich Kahl
als Comisarÿ Carl Schebes.

Anno 1762 Den 2. Mäÿ ist meister worden
Frantz Joseph Forster und hat sein meister Kocht
erleget nach landt jonevalin als ein hin gachauptt
meister Sohn und hat erleget meister Kocht 5 R:
ein R:30 xre: auf den Thonberg j.R: 30 kre: auf fahne
3. R: auf leichen Tuch j. R: 30. k:re: wacht golet
gott girb ihnen seinen göttlichen sregen.

Johanes Wentzil Barthel eltisten zur zeit
als Komisarÿ Johann Heinrich Kahl

Carl Schebes

Er obbmerche Fosres Förster ist so wunder
Meister beÿ den handwerk zu achten Ex Conhce.
Senatur urb. Hyps: Die 23ten febe. 1763, Conhen
Dem: Wenochlav Gabriele Batlhe
S. 3 brotherelli Joseph Augus.tin Trishey
Rubeti Ligud. Jevati

[fol. 6a:]

Anno 1762 Den 2 Maÿ ist meister worden gierge
Backert und hat sein meister erleget nach land
jeneralien und hat erleget meister Kocht 5:R:
j.R: 30 xre: auf dem Thon berg j. R: 30. xre. Auf fahn
p.R:30. Xre: auf wachs geld 3.R: aufs leichen Tuch
gott girb ihnen seinen göttlichen sergen.
Johenes Wentzil barthil elstisten zur zeit
comisarÿ Johan heinrich Kahl
Carl Schebes

Anno 1763 Den 26. Decembris ist meister worden
Heinrich Kahl und hat sein meister Kocht erleget
nach land jeneralium 5. R: j. R: 30. xrl: auf wachs
3. R: auf leichen Tuch der beÿ geb gott ihnen
seinen göttlichen sergen.
Johann heinich gyrostenau zur zeith eltisten
gott hrind Carl Schebes
Comishary Joseph Bahler

A[nn]o: 1766 Den 28. Septembris ist Meister worden Frantz
Kahl und hat sein mesiter wocht erleget nach Thro.
Mäÿistät jeneralien 5.R: meister Kocht 7. 30.kre aust
dir jausen j R: 30 xre: aust sahn, i R 30 xre ŠKRt 3.R: als
leichen Tuch auf den Then berg reil erer bauf auf

neur ist also er Kauss er in mit allen meister der
beÿ hab ihnen seinen göttlichen sergen
Michjäel schvartz zur zeith elstisten
Komisari Joseph Balhme
Joseph Langer

[fol. 6b:]

Anno 1732 an michal qattal hat
Gottfred Langer em an larjongen
auf genohnem auf 3 Jap nahmlich
gebhrl: Beryphah Gottfrid
Langer und Joseph subry auf 1o ss
ehten Wentzel Winsch und Johan
Michal Phuh

Anno 1732 am Michal qattal
hat Franz Kvol ein exr Juny auf
genohmeng nohmlich Jocko langer
eingshes denhel langer und
Johan görg phuler auf i o ssteylne??
Johan michal bery und Johan michal
michal phuh der beÿ ist gedech
eten hat michal auf geharet hat so
er den mist den R und 3 +
aberluntt oder bezlder

[fol. 7a:]

Anno 1733 am Johan quattal hat
Joseph tantzig einen exr Jungen auf
genohmen auf 3 Jar nohmlich Joseph
Fröster brigshast wentzel winsch und
Joseph Wezich aus 10 ss elsten
Johan Michal Berr und Johan
Michal thuh

Anno 1734 am Johan qattal hat
Johan Michal thuh ein ler jungmaus
genohmen auf 3 Jar nohmlich wenzel
Kahl birgshast grisman Korlebund
görga Thiler auf 10 ss elsten Johan
Michal berr und Johan michal Thuh

Anno 1735 an weännach rvudlahl had Joseph Tantzig
señnen lohe Jungen auff genomen auff 3 Jahr burge
Joseff Tantzzy Josseff sorigern ausf 10 : hh Komýsary
hi Wentzel Piler S Michal Seinen elsten Kasbeleska
wentzel winsch

[fol. 7b:]

Ae: 1745 de 14 Novembe: hat der Meýster
Joseph Täntzich. Einen Lähr Luben auf 3 Jahr
auff genemmy, als Nomblich Johan friedrich
Müntz Berg, dir Birgen Seid He: Wentzel
Pirleke, Und der Meýster Joseph Täntzich
ver 10 Scheck. Gott girb Beyder seitz sein
gättlichen sregen ,
Johan Michel Leybolt Andreas Schubert
Johan Frantz Kahl Joseph Birller
der zeit eltisten Commissarrius

Ae. 1746: am quartal Remminsere hat
der Meýster Joseph Winsch einen Bähr Büben
auff 3 Jahr auff genemmey, als Nomblich Wentzel
Hältzel, dir Biergen seind Frantz Hschirnich, Und
Wentzel Hschirinig, ver 10 Scheck, god dirb Beyde
seýtz sein gättliche srege
Johan Michel Leýpold Andreas Schubert

Johan Frantz Kahl. Joseph Pirller
der zeit eltisten Commissarius

[fol. 8a:]

Anno 1746 den 15 Marÿ. Ist der Johan
gregre Sommer von Pollitz auf genommy Worde
Und auf 3 Jahr sein Bähr gold erLeget
dir Bürgen Seind Johan Henrich Kahl
Johan Wentzel Brätschneider god
den gättlichen srege der zu j.

Johan Michael Leÿpold Andreas Schubert
Joseph Tantzich. Joseph Pirller
der zeit eltisten Commissarius

Anno 1747 am quartal S: Michel hat dir
Meÿster Wentzel Kahl einen Bähr Büben
auff 3 Jahr auff genemen, als Nomblich
Wentzel grämpe, der Bürgen Seind Johan
Henrich Klind, Und Joseph Winsch, Ver Birge,
sich, ver 10 Schoek, god girb Beÿder seÿtz sein
gättlichen srege,
Joseph Tantzich Andreas Schubert
Johan Henrich Kahl Joseph Pirller
der zeit eltisten Commissarius

[fol. 8b:]

Anno 1750 am Johani quatahl hat der
meister Carl Kahl einen lehr jungen
auf genohmen auf 2 jahr als nohmlich
Frantz Wunsch der bürgen sein gewost
larventze hüsher und Carl Kocht der
Bürgen sich auf 10 ss gott girb brider
sed glirb und sregen

Wentzel Hann Tan Eltisten sein gewosen
hans Michael Leipolt
er veit Seit Comisarie Joseph Tüntzig.
Andreas Schebn
Als comisary

die veil heut Dato im Johani quatal der
Frantz Wunsch als ein meister Sohn auf gr=
nommen worden ist und Sonst ein meister
sohn biem hand werd hat missen i R. 30 xre
er legen so soll ein jeder meyster sohn
im leppa dirsen frey sein nur auf einen
ricevacion dem hand werd nach belirben
frane eine Pinter wein Anno 1750
Den 21. juni.

[fol. 9a:]

Anno 1755. hat meister Johann heinrich
Kahl einen lehr buben auf genom[m]en
als Nohmbdlirch Johann wilsders mit
8 ss 4 ss von er auf genom[m]en und
4 ss wann er frey geseget vird worde
und 45. xre auf wachs goldt bürge
seind gewosen Joseph Wentzel und
Heinrich Kahl. Dir wer büügen sich
bey einen Ehr sam[m]en handwerck. pe
py st
Eltisten zu der zeit
Andreas Schubert Johan Heinrich Kahl
Commissary Carl Schebes.

Anno 1758 hat Meister Carl Schebes einen
lehr buben auf genom[m]en als Nohmbblich Ignatzius

Klement mit 6.R: 3.R: wann er auf genom[m]en
virtdt und 3.R: wann er freÿ gesezt vird
bürge Seindt gewosen Joseph Bahlme und Carl
Schebes dir wor bürge Sich beÿ einen ehram[m]en
handwerck pe: 10 ss
Eltisten Wentzl Pileke
Carl Schebes Anton Leibez
Joseph Täntzig p. t. Als Com[m]isary

[fol. 9b:]

Anno 1758. am Michaeli Weinachten quatahl hat meister
Carl Kahl ein lehr buben auf dreÿ Jahr
auf genom[m]en als Nohmbtlich Anton Gresch
mit 6. R: 3. R: vann er auf genom[m]en und 3. R:
vann er freÿ gesagt virtdt bürger seindt
Carl Schebs und Carl Kahl dir Wor bür
ge sich beÿ einen ehram[m]en handwerck
pe: 10 : ss

Eltisten Wentzl Pileke
Carl Schebes Anton Beiberz
Joseph Täntzig p. t. Com[m]isary

Anno 1753 am Michaeli quathal hat Meister
Anton Klein einen lehr buben, auf 3 Jahr
auf genommen als Nohmblichen Joseph Marschal
mit 6. R: dir heostte vann er auf genom[m]en ist die
andere helste wann er freÿ gesagt virtdt bärge
seindt gewosen Joseph Täntzig Carl Schebes
dir wer bürge sich pe 10 ss
Carl Schebes Wentzl Pileke
Heinrich Kahl
als eltisten p.t. Com[m]isary

Anno 1736 hat meister Christest greman[n] von Sandeu
seinen Sohn auf 3. Jahr auf genom[m] als nohmblich
Anton gromene mit j. R. 15 xre.gott geb ihnen Sein
göttlichen Sregen
der zeit eltisten
Michael Schwartz Joseph Bohlme
com[m]ishar Joseph Langer

[fol. 10a:]

De ehrbahren Meistere von Sandau
wir sir sein meister worden

Anno 1732. din mit hasten quathal ist
meister worden Johann Christest gromane von
Sandau hat sein meister
Kocht er leget mit 4 ss
2. ss wachs gott girb ihnen seinen göttlichen sregy
zu der zeit. Als
Comisarÿ zu der zeit eltisten.
Johane heinrich Kahl.
Carl Schebes.

Anno 1740. Den Johani quathal ist Meister worden
Annton Heller won Sandau hat sein meister Kocht
er leget mit 4 ss. 2. ss wachs gott girb
ihnen seinen göttlichen sregen.
Zu der zeit als zu der zeit eltisten
com[m]isary. Caspar Leistka.
Michel Bahr.

Anno 1740. den Johani quathal ist meister worden
Frantz gremann won Sandau und hat sein
meister Kocht er leget mit 4. ss. 2ss wachs
gott girb ihnen seinen göttlichen Sregen

Zu der zeit als zu der zeit eltisten

Com[m]isarÿ Caspar Leistka

Michael Bahr

[fol. 10b:]

Anno 1747 an Michaelÿ quarhal ist meister
worden Ignatzius gromann von Sandau und
hat sein meister vocht er leget mit 4 ss 2ss
vachs gott girb ihnen seinen göttlichen Sregen.

Zu der zeit als zu der zeit Eltisten

Commisarÿ Heinrich Kahl

H Wentzel Michal Joseph Tüntzig

Anno 1761 am Johani quathal ist meister worden

Christos Kochth won hanshbech und hat sein
meister Kocht er leget mit 4. ss: 2.ss: wachs
gelet gott giob ihnen Seinen göttlichen Sregen

Gottfwiedt baumcharten Zu der Zeit Eltisten

Als Komissahri Carl Schebes

Joseph Tüntzig

[fol. 11a:]

der Ehrbahwen Meister von Sandau vie sie
Sein meister worden

[fol. 11b:]

Hier nach sollen die lehr. Jungen
welihe aust gelehrt bekom[m]en, auch
ordentlich eingeschrieben werden.

A 1692 am quatal den hi greÿ heltiy Kriss

hatt der eger handtschu sein sahn Wentzel

aufs 3 Jahr hass gesechett beÿ einen ehr
samen handt wensz, Seindt Elsten dirsen
Zeiss welss Kock Ved Wentzel.
Wensch.

A 1692 am quartal S. Stephan hass Ceschar
Vuntzel sein Behr Jungen Gabriel
Schissen auff 3 Jahr Lest gesagen sein
wesen zeiss ehsten welss Koch
Wentzel winsch.

A[nno] 1692 am quartal. S Michal hatt
Hans Winsch sein lehr zen[n]gen hans
butz auf 3 Jahr huss gesagz Seindt
Geissen zeit elsten Welser Koch
Wentzel winsch.

A[nno] 1693 am quartal zu Winsten hass ehrihtess
Krisse beÿ einen handt werck auss 3 Jahr dest
Hans Wichel bahne
winsen zeiss elsten welse Kock. Wentzel Winsch

A[nno] 1693 am quartal zu eltisten hass junde wisch
sein lehr zen[n]gen Wentzel bast beÿ ein handt
„werck auss 3. Jahr lass gesagess 9 enssez zeiss
Elsten wols Stantz, Wentzel Winsch,

[fol. 12a:]

Anno 1693 am quartal win auhsen hatt hans
hevichdt Schudt Sein lahr Jum[m]gen Wentzel Wezel
auss 3 Jahr last gesagess dirssen zeitt elsten hans
Winsch ved gregen hantschu

Anno 1693 am quartal weinachte hass Wentzel

Lange Sein Sahn Wentzel auss 3 Jahr Bass gesege
beg ein handt werck, dissien geiss elsten hans
Wunsch Und grege handSchu.

A[nno]: 1695 am quartal Mitt hasten Sagess Meister
Wolss Kock Seinen bahr gem[m]en zess hindt worssel
Auff 3 Jahr Last diessen zeitt elsten hans wunsch
und greger hand schus.

A[nn]o 1695 am quartal Mitt hasten Sagess Lasser
Wuntzel Seinen lehr Jungen als Wentzel
Wizaldt aff 3 Jahr hass dirsen zeitt
elsten hans Wunsch und tzreger handschu.

A[nno] 1695 ein wehrander Krack heist des gott
gelligen Michal Langer hatt er zu Sich da
Walligen elsten als Jehanus wunsch Und
ehregen handtschu berussen Lesen Und seinen
zwey Saher als nahes Wentzel Langer
Und daniel Lange Beÿ einen ehrsamen
handtwerck auss zvey Jahr hass gesagess
ist zun gedeheins sein geschrinbey

[fol. 12b:]

tatem Anno 1718 den 11 Nohemer hat
Hans Michal Schuch sonen ber hungen Joseph
Tantzig aust Wins sin Jar frey und sol gesag
zu dirsen zeit sand elsen gesetes
Christod Winsh und Wentzel Lebodt

Tatum Anno 1719 den 26 dehamer zwey
on S. Stehen tag hat odem lebold senolir
Jungen Joseph chaz undt antoni hanchelauf
dveÿ har hreÿ und los gesog der zätt

elsten gegesen ehrstest winsh und,
Wenzel lebeld

Anno 1719 hat christof us nish sein dreÿ
Jungen hreÿ und los geseches brey weine
zwey elsten und ein ander mitstes wenen
er seg sevonsh und vhwey ist gewesen nohmlich
Wentzel Winsh und Michal Winsch gobhil
Winsh elsten Michal Lang Wenzel Leipodt

Anno 1719 hat Hans Winsh Losen be Rishen
zwaÿ elstern und einen onder mehtas wich
er sech shwoch und Kroh ist gewosen
so shas er seinen Juny frey und los gesegt
Joseph Wnsch elsten sund gewusen Wenzel Leipodt

[fol. 13a:]

Anno 1720 den 12 febris hat honsmichal
berr seinen lerjungen Joseph Shiler auf 3 Jar
freÿ und los gesoget zu dieser zeitt seind
elsen gen zusen Michel Langer und Wentzel
Lepoldt

Anno 1720 am Weinach Qatal hat
segssin halbr won sonda sein sohen
Antton Helms auf dreÿ Jar auf
genohmen und auf dreÿ Jar hof
gaseget elsten sin gewesen Joseph
Machgutt und Hans Casper Lenska

Anno 1721 am S Michelel Qatal hat
Wenzel lepoldt sein her Jungen freÿ und
los gesaget nahmlich (nečitelné) gerg hetel elsten
Joseph Machgut und heons Kaszen Leiska

Anno 1721 am S. Michehel Qatal hat
Christoph Franz sein Sahen freÿ geseget
als nohmlich Christian Franz (nečitelné) Elsten
Joseph Machgutt und hans Casper Leiska

[fol. 13b:]

Anno 1725 den 30 December hat
Hans Michel berr seinen lezjung eh rijgatz
auf dreÿ Jer und ein Ventazl Jor der
ver geschench hat nohmlich hans henrich kahl
sein thon Farrz Kaak elsten Wen lepolt
Johan Caspar Leiska

Anno 1726 am mit hat Qattal am 31 Marz
hat michel Longes seinen lehr jung freÿ geseg
nohmlich henrich meise elstern Wem Lepolt
Johan Caspar leiska

Anno 1726 am mit has watal hat matses
Böhm won belz sein selen auf genohez auf
3 Jar Johan Joseph böhm zu gleich freÿ
geseg auf 3 Jar elsten Wen Lepoldt
Johan Caspor leiska

Anno 1726 am sinn ist qattal hat
hans Michal phuh seinen er jungen
freÿ geseg nohmlich Henrich Kal
leston Wor Luypld und -- Johan
Caspar Leiska

[fol. 14a:]

Anno 1733 am Mit Rotre qattal
hat mathas grohenen sein sohn

hreÿ gesey als numlich Johan
Christof grohman elsten Johan michal
Zonrr. Johan Michal Shuch

Anno 1733 am mit fasten qattal
hat Wenzel winsh seinen her Jungen
freÿ und los gesag e ir folgmo
zu gaben den Johan michal Berr
zu hreÿ gesaget als nehmbüh Joseff
bem meler elsten Johan michal berr
und Johan Michal Shuch

[fol. 14b:]

Anno 1737 hadt haeß Michal leiboldt
seÿnen lehr buben freÿ gosegedt nomlich Joseph
sedt Non wetten gerg: elsten godt fridt Langer
hans Michal behr hren Kon[n]eserÿ wenßel bilge
und h Michal Siämen

Anno 1738 hadt Franß Kahl seÿnen
son wenzel Kahl freÿge seget zu
Michahl goadt vet elsten goodt frud lannyn
hoeß Michal bohr had Madliß gre Non von sande
Freÿge seget nochmlich Igenach grassen
sem gottlid lanyrs hanß Michal (nečitelné)

[fol. 15a:]

Anno 1739 had gott seid lannger seÿnen
lohr beben freÿge seget nochmlich Josechtt Schöbeß
elsten Hanß Michal Leybolt Wenßel Winsch

Anno: 1743 hat Johan Michael Leyboldt
seinen Lehr Buben freÿ geseget Namblich, Joseph
Palme, eltisten Johan Michael Leyboldt

Frantz Kahl herr Commisarÿ Andreaß Schübert
Anno 1745 den 28 Martÿ hat Joseph Tantzih
seiny Lähr Buben freÿ geseget als Nomblich Johan
Geistest Knechtel. Dir eltistey seindt damaheß gelesir
Johan Michael Leÿpoldt Und Frantz Kahl:
hhe: Commissarÿ Andreas Schübert
Joseph Pieller

Anno 1746 am quartal. Reminissere hat Johan
Henrich Kahl sein sohn Julliuß Kahl freÿ geseget
die Eltisten seind damaheß gewesen
Johan Michael Leÿpoldt
Frantz kahl hhe: Commissariuß
Andreas Schübert
Joseph Pieller

[fol. 15b:]

Anno 1746 am quartal Reminissere hat
zu Meÿster Frantz Kahl seiny sohn Frantz Kahl
dreÿ geseget die Eltisten seind geweseÿ
Johan Michael Leÿpold
Frantz Kahl Andreas Schübert
Joseph Pirller
Commissarius

Anno 1746 den 15 Marÿ, Ist der Meÿster
Johan Henrich Kahl. Von gestandey, Und dem
Johan giorge Semmer freÿ gesagt.
Johan Michael Leÿpold Andreas Schübert
Joseph Tantzich Joseph Pirler
der Zeit Eltistey Commissarius

[fol. 16a:]

An[n]o 1748 Den 23. Junÿ am quatal johani hat

Cherl Leipoldt seinen Lehr buben frey gesezt Joseph
Heler zu der zeit sein eltesten grerst
Joseph Töntzig Comisarius
Henrich Kahl Johanes Kellner
Johan Wentzeslaees Michal

Anno 1748 Den 22 September. Am quatal Mich =
aeli hat Joseph Töntzig seinen Lehr buben frey
gesezt Fridrich Minichberger zu der zeit sein
eltysten gewesen.
Joseph Töntzig. Comisarius.
Heinerich Kahl. Johanes Kellner.
Johan Wentzeslaees Michal.

Anno 1749 Den 16. Martÿ an Mittfasten
quatal hat Joseph Wunsch seinen Lehr Buber
frey gesezt Wentzel heltzel zu der zeit
sein eltesten gewosen.
Johan Michael Leipolt.
Joseph Wunsch. Comisarius.
Johann Paul Wentzel
Andreas Robeck

[fol. 16b:]

Anno 1750 am Michaeli quatahl hat
Meÿstr Johann Heinerich Kahl seinen lehr buber
frey gesezt henrich barph gott girb
ihnen seinen gottlichen sergen zu der Zeit
sein Eltysten gesezen
J: Michael Leipolt
als Comisarius Joseph Töntzogene
Andreas Schübert

Anno 1750 am Michaeli quatal hat

meister Wentzel Kahl seinen lehr buben
frey gesegt nombtlich Wentzel grembe
gott girb ehnen seinen göttlichen Sergen
als Comisarius als eltisten
Andreas Schübert J: Michael Leipolt.
Joseph Tüntzig.

Anno 1751 an Michaeli quatal hat
meister Johan Henrich Kahl seine zvey
söher frey gesagt als nombdlich
Heinrich Kahl und Frantz Kahl
gott girb ihnen seinen göttlichen Sregen
zu der zeit eltisten
Andreas Schübert
Joseph Lydynhich Heinrich Kahl
Commisarÿ Carl Schebes

[fol. 17a:]

An[n]o 1752 am Mitfasten quathal hat meister
Carl Schebes seinen lehr buben frey gesegt
Nomblich henrich Zarich gott girbt ihnen
senen göttlichen Sregen.
Als Comisarius. Zu der zeit eltisten.
Comisarÿ Johan henrich Kahl.
Joan Michal Kellner Carl Schebes.
Wentzel Michel

Anno 1752 am quartal S: Michael.
Hat der Meÿster Johan Henrich Kahl seinen
Sohn frey gesagt alß Nomblich. Johaneß
Nepumuck Kahl: gott girb Ihey sein gättliche
srege.
Andreas Schübert als eltististen
Carlle Stwohbach Johan Henrich Kahl

Commissarij Carl Schebes

Anno 1754 am quartal S Michael
hat der Meÿster Joham Wenchel Kahl seine
zweÿ Sohn (nečitelné) als Nomblich Wentzel Kahl
und Frantz Kahl gott girb Ihnen sren gottge. Sregen
Andreas Schübert Als eltysten
Carle Stroh Bach Joseph Bants
Commissarij Wentzel Kahl

[fol. 17b:]

Anno 1761 am Johanÿ quatahl hat meister Terl
phebes einen Lehr buben freÿ geseget als nohmblich
Ignatz Klimech Wolcher seine dweÿ Jahr Ihreÿ
und ehrlich eeß gestanden hat wolches einen Lehr
buben zu stendig ist und etrehtet hat vas ein
ender gegeben hat mit C.R. 45. xre wachs goltd
7. xrl: an phrebe golt gott girb ihnen seine
göttlichen sregen. Eltisten
gott frind baumyarlteÿ Carl Schebes
Aall hanstachre Joseph Täntzig.

Anno 1762 am Mit hasten quatal hat meister Joseph
Täntzig seinen lehr buben freÿ und sei er geseget
als Nohmblichen Frantz Grast wolcher seir dreÿ
ehmlich und Threÿ aus gestanden hat volches
einen lehr buben zu ständeg ist und entrichtet
hat was ein onderer gegeben hat zur freÿ sagueg
Mit 3. R: 35. xrl: ein phreibe gold gott geb ihry
seine göttlichen srege
Balthaser Elsner
Comisarius eltisten
Johane Heinrich Kahl
Carl Schebes.

A[nn]o 1764. am Wÿnacht quartal hat meister Henrich Kahl eines alhir seyen
bungers Sohr Joseph Schüber auf 4. Jahr in dir lehr auf nohmen unter
Veburyuny dei Frantz Ratzet und Semes lehr Meister

P: Srygisaget worden d 21 Septemby 1768

[fol. 18a:]

A[nn]o: 1766 Den 22. junius ist freÿ gesezt vorden Joseph Batzelt
wolcher Threu fleistig und gehersam gelehret hat und nus
gestanden hat worches einen lehr buben gugstandig hat ist
und endt richteh hat was ein endirer geben und gehehlet haben,
zut freÿ sagung 3. R: 45. xrl: und ein phreibe gold 45. xrl:
Sum[m]. 3. R. Sox gott girb ihnen seinen göttlichen sregen.
Eltisten.
Joseph Bahlme.
Joseph Langer.

A[nn]o: 1766. Den 22. junius hat freÿ gesezt Meister Joseph Hanphel
sein lehr buben Cristast hanphel wolcher seine dreÿ Jahr x aus
gesenden hat, was ihnen zu ständig gewosen ist und ontwicher
hat zu

An[n]o 1766 d: 22 Juni degest auf Meister Jos: Hanschel
seinen lehr buben Ehrstehh hanschel auf dreÿ Jahr
nach proderhen Taust sohein und ambt Consesn Von
Schleckenau erleget er S R: 40 Xr: wa beÿ ihen gelück
und segen anerwenphen wird, Burgphestt lister
lehrmrester und Meister Carlschebes
Wentzel Gabriel Lorbhel
Comissarius

[fol. 18b:]

Anno 1768. den 21 Septembe ist in brÿsrÿn des fhren Resten und
WolhSrÿsen herre zun xstt Com[m]issarÿ Wentzel Gabriel Banthel das

haubt Wantale gehalten gehalten worden, und hinbrÿ holgenchs hur ge.

Gengen, als eninble

§: 1. wurden dir qvartal gelcher ein cahsuntxe.

§: 2. wurde dir rys unhfrage gesaeten, und hirbeÿ vichts Prryegang

§: 3. Tis wunde der Joseph dam[m]in aus dem drÿon Bery stadlre Neustadt

so herits Ao: 1766. zu den Meister Ehrstas Deuchsre zu haushan

augenchene, auch beÿ astenen laachen zur lehr genelchet

worke, abdir weilan abe erkutze lehr Meister Jhen Erhrliny

ab Mauglune der arbith srelsten von Sich = und den hinsegin

Meister Joseph Kakoun zur helh ubrynhru, wolche leht zeit

disen lehr bey ab A[nn]o 766. zu guttre Pem[m]et, buryshastt

leÿstat lehr meister Joseph Kallen und Carl Schöbes

Item deiget auf 3 Jahr auf Meister Frantz Kahl eine

lehr Jungen Joseph Winden nach eingebvachten leyiti.

Mations Schein und Hochebrigkeite. Conhens unter Verbur.

gm[m]ey des grory bachvit und und gehet dir

lehr: zeit au von S. Ivanni 768.

§4 20 Wurde der florian Ringel haun aus Begeus derss durh

seinen H: lehr Meister freÿ geseget, zu wolchen seine

fry sagen Ihne Sine glÿch, hrÿl und Seigen gewunshen

wunk.

§520. der Strittige gesell hrindrich Krepa?, weihen din Koÿhe durch Vosch

ubestessany- den Henrich Kahl unter brechen , worden, solle nach

Verphristt dren emanicten Kaÿl: und Könige: General.Antirulen

den Meister Henrich Kahl adjudiritat, in zulustt abe es

Brÿ che Koÿhr sein un abän dreluchrs Verbleiben haben sollo

§6 20 wunchenzenter Raller als auch Joseph Schüller brÿd als burges

Kruder nach ein gewachten Chrise leht astehtat freÿ gesaget.

§7 20 Nach dene dir 2 Jähri ge Kochnungen Zeiritet und avidirat

worden, als auch der Joseph Kellen zu einen ober = und Joseph

Förster als auch Selh auf gefallen vota wochreste

stätti get worden.

[fol. 19a:]

Anno 1760. den 23 ten April. Ist in awworecheit drene

M: zunstt= Com[m]issarien benaundte: ss : Wentzel Gabriel

Banthel und he: Frantz Grosmann an ausworde,
denten Zvantale folgendes seinr gegangen.

§.1-

-

[fol. 19b:]

Anno 1741 hodt ein löbeches handtwörg
ein schulch gestecht wögen des hend wörg
gönge sehed ein hend wörg den elsten den elsten
aus ge werffen haben ein Jahr ein Jeden
elsten 45 X als beÿ fuser gott frid
beim gorten elsten Chrber leistke Wentzel
Winsch

[fol. 20a:]

Hiernach Soll alles eingeschrieben
Werden, Was in hanst. Werckes Sach=
=en Viel mahe Vorgest oder Vorlauf-
=fen Thut. Zum Vedächtnus nach im
ande Ver zeichnet werden.

Anno 1693, den 5 Octobris.

Ich Carol Ferdinand deszi herl: Köm: Reichs
was won weldstein erhhemr ders herrschasste, Tahwagen
hautphin, Neychles. Böhmibe Leÿppa Trobcih wend Enitzka
tiller das guldenny flused, ders dömischy Krÿe: Maÿe:
wünckluher geheniber dash wend abrister Cam[m]erer

haby wie Töesder obgrmeldy dato won benanter

güatiyy obrigsbeit, wesary Tenberg erdausset,
prod ss Meisriph Kares gold bezahlet, ist weto
abginent wordy dy zo Julius ibgby. Won he hauptmen
zu Ninschlost. Georg. Antoni Tinrbir, beÿvobens 4 Kihtery
von der herrpher St Noychlese, ist ves ver, Burd: 0.
briy seit, Schrihlis Wergebe wordy, wetri chrer sand,
Send Sigalli,

[fol. 20b:]

Welches Orginalia ein gantz Ersami handwerck
einy ehrent westy valh alhrisnyer dad Leÿppa in Stadt
vorwahr einy au das alathans ein geleget nendt
bergeby habby, vonwelhy wir veon dameligy he dad
phreiben eir abphristt zu wuck behalty habby, wesach
wegg seins gefahr, das wir folehes beÿ was nicht
habygotianet zu von wehret diser zeit Vogrenser
Berger meister he Johan Augustin elger wend Stadt
schreiber he Martinus Leÿpold, handtwercks Eltisty
Wentzel Wunsch
Frantz Machsgutt.

Anno 1696, Am quartal S. Micheli
hat ein ehram handwercks ein helliglich beschlos
sy wan ein hender alhir Meister wendy will oder selte
der soll phüldiy sein, zu weser neu neke uhty Zhonberg
Nobius dem Meister Kocht 4 fe eing handwerck zu erlegy
ohe reizige entschuldym[m]y aber dir Meisters kinder
Sohn oder ToEster solly, alcher 4 k befreit sein, deiser
zeit eltisty Meister Wentzel Wunsch, wend
Frantz Machsgutt. Sambt aller Meister Juny Undt
alt.

[fol. 21a:]

Ein Ersames hantwerrkh hat eimey Beshlos gemach

bashlus gephlessen wortten das won got der allmerhtinger
Einen Meister atter Meisterten von dirsser wolt
abesdtert das ein ersames handtwerkh szun godechtus
ein he : mes owellen holten hessen vor dir srele
das ob gephterbanre welluhas itz unt und ollazeit duveh
uns und alle Wochkhem[m]enten fast zu allen zeiten solle
gehelten worden dirsser zeitt Ellteste Meister
Johanes Winttsh Dobias Hibsh

Vor beÿ gewessen ain die auderen Meister
Jung und alt alls Nom[m]blich Mit Na[m]en :S:

Caspar Buntzler Siguß Mundtuß
Gregorÿ Handshuh Leibolt Bolt
Wentzl Langr Wols Rockhin
Wentzl Wintsh
hans : heroltsmit Michalÿ Lengin
Kristof Hhrishe
Frantz Machsgut
Andreas Wintsh
george Kounitzge
Andreas Jgnetzge
Matdhias Tzershen
Andreas Khitl
Khristian Kreishe
Mihölej Langr

[fol. 21b:]

Anno 1746: den 15 Marÿ in Beÿ seim
eines ehr semmy hand wercks, hat der Johan
George semmer von Politz sein Meÿster
Kocht er logt. Als Nomblich 4 SS. Und
2 Tt Vacks von Bleibet Kos Bies zu
S: Michael: gott girb Ihe sein gättlichey

sregey

Johan Michael Leypold Andreas Schubert

Joseph Tantzich Joseph Pirller

der Zeit Eltisten Commissarius

Anno 1748. Den 23. juny in beÿ sein eins
ehr sam[m]en handt wercks hat der Antonius
Klein von hanschlech sein Meÿster Kocht
erleget als Nohmlich 4 SS: und 2 TT: wechs von
wegen der 4 Söhen Wentzeslauus Klein Anthon Klein
Hantz Klein Joseph Klein welche er in gesellen stant
hat gezviget welche er gleich freÿ gespwechen hat
und sir gas meister L Kocht zu genissen haben wir der
Watter van sir hand meister wenden. Dieser zeit sein
Eltesten

Joseph Tantzig Comisarius

Heinrich Kocht herr Johanes Källner. Sessensinur

herr Johan Wentzel Michal

heisk hocker

[fol. 22a:]

Hiernacher, Wan sich von Anderwerth
ein hants Meister, sich in Unsere zunsst
begeben Wolte, oder solte, sollen hir=
=nach auch ordentlicher Weisse Ver=
zeichnet Werden.

Anno 1699 an dem dage 5 shteffany hat sich der
vellrytin heller beÿ vus hir ssigen Meistery das
ersammey hand werckhs der Thesher ershinry
vud sich zu emry Mit Maister Martey Vus er
Worbey gibt er dem handt werkh 6 SS also gibt
er zum ersher 4 SS auss mit hesten gibt er
iss das letzte SS gibt er zu Shing sten also

sollen dir 6 SS zu semen Miester Kocht betzellet
sein das wer 2 SS Geheret zein Meister
Kocht das 3 Stu It ist en shlet der shstress das
er zu ver grebvitet hat der Meister ist von
Sandtau

Anno 1700 am quartal S Michaely ist Meister Worden
der Kasper Khele gibt er zu seinen Meister Kocht 4 SS und
zway wer 2 SS gibt er zum enferg und 2 SS auss
termin den erstan heranun auss weynechten ist den
Andtony Hermin auss Mitfesten des 1701 Wider ist
also ist des Meister Knoht Erzelt eltisten Andreas Winch
und Mathias Zenshen

[fol. 22b:]

tatem Anno 1711 den 11 nohemer hat
Hans Michel Shuch sonen ber jungen Joseph
Tantzig auf wich Vir Jer frey und sol gesag
zu 9 enser zeit sond elsen gesehes
Christof winsh und Wenzel Lebold

tatum Anno 1719 den 26 gehamer
on S Stefen tag hat odem lebold saneler
Jungen Joseph Shaz und Antoni Hamchelauf
dwey her frey und Hes gesay der zätt
elsten gegesen Christoph Winsh und
Wenzel Lebold

Anno 1719 hat Christph Winsh sein dreÿ
Jungen frey und les geseget bey wisen
zervy elsten und ein onder Misten welen
er sen Kvoch und ehwey ist gewesen nohmlich
Wenzel Winsh und Michal Winsh gobhel
Winsh elsten Michal Lang Wenzel Lepod

Anno 1719 hat Hans Winsh losen be Rishen
zwey elsten und eigen ondey mustes wich
er ses shwech und Kvoh ist gewesen
sephat er seinen Jung erey und les gesey
Joseph Winsh elsten Sund gewesen Wenzel Lepold

[fol. 23a:]

heude datum än mitte fasten qual hat der
Miester Mätias Grämän seiny bunder war einy
leheungen aus deÿ Jähr eit Vuhey heneich guiy
sein abe burge der lehr Meister aust 10 ss.
Und wene der Inüge Möcht en len[n]st sösöl
dir Multer dir 10 Ss: abgezöger Werdy der
änder burger ist der stetter zu Saundaÿ:
Eltistey Jöseph Machsgut Michael Langer

heute dätum an S: Michäel qual hät Meister
Mätias Grönen seiny buder aus deÿ Jähr häg und
list gesäget eit Nöhan Henrich Grömän zu dirser
zeit elsten Geistön Hisder und Zydem[m] Lepold
1713

heute datum an Michl fähen qual ist henrich Brer
bÿ eis als Mirl naister Wörden und hat Heins
Kocht aus gesänden und girbt 6 SS: fahlich 2 SS:
zu Khenysten 1 SS und Michäel 1 SS und 45 Kre
aus Wöcher und zu Wen[n]ächten 1 SS: und Wirden zu
Vicherfasen däs lehr zu deister zeit elisten
Häns Fäber Leishka und Bydän Leipöld 1717. dren
7 hürzü

[fol. 23b:]

Anno 1722 am Peisten watal hat sich zum
bugrebenuch geben als moblich Wenzel Winsh
zum neis bechtuch geben einen helben May
Jholes von sein wach und erben elsten
sein ha wesen Josseph Machgut und hen S Caspar
Leiska

Anno 1724 am mit haten qattal hat
Sich zum begrebenich geben als nomlich
Josseph Tentzig Tenzig zum nas lehtuch
geben ein helbe thelen wer sein weib und
kinder elsten sein gewesen Wenzel Lepold
und Hans Michal Shuh

Anno 1724 am qetinnach qattal hat
Sich zum begrebennuch geben als nomlich
Danhel Langer zum ney lehtuch geben
ein helbers sholer wer sein weib zend kinder
elsten sein gewesen
Adam Lepold und Johan Casper Leiska

[fol. 24a:]

Anno 1732 am Michal Qatal hat sich
zum begrebnich geben nohmlich Anton
Klein und hat geben 45 + elsten Wes
Weinsh und Jahen Michal Shuh
Anno 1732 am Michal hal Qattal
hat shich zum begräbnis gehen
nohmlich Henrich Kaal und hat
geben 45 elsten Wenzel Winsh
und Johan Michal Shuh

Anno 1733 am mit fasten qattal ist
Meister worden als nahmlich Hans Christ

Groman won Sonda und sein meister
Kocht aus gestenden mit 4 ist elsten
Johan Muhl ber und Johan Michal Shuh

[fol. 24b:]

Anno 1733 am Michal Qattal hat sich
zum begrebuns geben nohmlich Franz
Langer und hat geben 45 elsten Johan
Michal Beerr Johan Michal Shuh

Anno 1736 am Wennach Qattal hat
shich zum breibuch geben nohmlich
Carl Winsh hat geben 45 + elsten
Gottfried Lang und Hans Michal Bahr

Anno 1738 zu weinachten hadsich Joseff Winsch
zeis beÿ grebus Mid 45 + elsten Gottfried Lange
Hans Michal Behr

1738 zu weinachten hedsich eheistett hersten
zum beÿ gröbnes geben Mid 45 + elsten
Hans Michal Leybold und Wensel Winsch

1740 zu Johanis Hadsich Wenszel Qas zum
beÿ gröbnis geben Mit 45 + elsten Hans Michal Leybolt
Wenszel Wunsch

[fol. 25a:]

Anno 1740 ist beÿ einen gävintzen händ wercks
eiheliger schlus geschlößen Wendenn Wenn fein
Jünge das händ wercks lehanen der soll dem
hand wercks 4 SS: golter legen und heteÿ SS Wahte
und einy halben golden nub shuchs gelt einen

Webeden es sein fenebte oder hiesige oder das
Meister kinder oher shuder zu dirser zeit elisten
Wenzel Ponger und Joseph Machsguth 1720

Příloha č. 3

Kniha mistrů z let 1791 - 1876

(SOkA Česká Lípa, fond Cech hrnčírů, karton 28, Kniha mistrů 1791-1876, inv. č. 52/8.
nefol.)

Text je transliterován, v originálu chybí foliace, kterou doplňuji.

[Nápis na přední desce knihy]

Meister buch

[fol. 1a:]

1791

Hat ein er Ehresames Handwerck der
Topfer allhier in Böhmisch Leip
pa. dieses Meisterbuch aufge
richtet uns Conformiret in allen
vorfalenden Sachen, was bery
einem Handwerk vorgeht oder
vorfallen thut ordentlicher Wei
se soll angeschrieben und ver-

zerchnet werden.

Dieser Zeit Eltisten Meister.

Joseph Patzelt und Franz Graff

[fol. 1b:]

Meister

Die zu dieser Zeit gelebet haben.

Joseph Palme

Franze Langer Senior

Johan Häntschl

Franz Wunsch

Franz Kahl

Joseph Patzelt

Franz Graff

Joseph Wiede

Adalbert Lohr

Joseph Langer

Joseph Förster

Franz Langer junior

Wenzel Palme

Adalbert Packert

Joseph Langer junior

Franz Wunsch junior [vpravo nečitelný text]

Franz Kahl junior Landmeister

[fol. 2a:]

Heinrich Kahl

Anton Graff

Anton Kahl
Anton Wiede
Joseph Schüller
Gottlieb Kobelt
Anton Krause Landmeister zu Sandau
Anton Langer
Karl Herschmenck
Adalbert Kahl
Joseph Förster

[fol. 2b:]

Hiernach sollen die Meister nach ihrer Ordnung künftighen eigeschrieben werden.

Anno 1749 d [en] 30. September am Michaeli Quartal ist Meister geworden Johann Joseph Palme und hat sein Meister Recht erlegt

Andres Rabus Johann Michael Leypolt
Comissarij Joseph Tanzig Eltisten

Anno 1761 d [en] 27. Decembris am Weinachts Quartal ist Meister worden Franz Langer.

Gottfried Baumgarten Johan Heinrich Kahl
Joseph Hantschl Karl Schebes Eltisten
Comissarij

Anno 1767 d [en] 30. September am Michaeli Quartal ist Meister worden Johann Häntschel.

Johannes Wenzel Barthil JosephPalme
Comissarij Joseph Langer Eltisten

[fol. 3a:]

Anno 1773 d [en] 27. Dezember an Weinachtsquartal
ist Meister worden Franz Wünsch.

Wenzel Barthel Heinrich Kahl
Comissarij Joseph Langer
Eltisten

Anno 1775 d [en] 29. September am Michaeli Quartal ist
Meister geworden Franz Kahl.

Wenzel Barthel Eltisten
Comissarij Heinrich Kahl
Joseph Langer

Anno 1778 d [en] 24. Junij am Johanni Quartal ist Mei
ster geworden Joseph Patzelt.

Hans Georg Salamon Joseph Langer
Comissarij Heinrich Kahl Eltisten

Anno 1778 d [en] 27. September am Michaeli Quartal ist
Meister geworden ~~Joseph Wiede~~ Franz Graf

Georg Salamon Joseph Langer
Comissarij Heinrich Kahl Eltisten

[fol. 3b:]

Anno 1781 d [en] 8. Martii ist Meister geworden
Joseph Wiede

Wenzel Larthel Heinrich Kahl
Comissarij Franz Langer

Anno 1785 d [en] 8. März ist Meister geworden
Adalbert Lohr

Wenzel Barthel Heinrich Kahl
Comissarij Johann Hentschel

Anno 1786 d [en] 27. September ist Meister geworden
Joseph Langer.

Wenzel Barthel Eltisten
Comissarij Franz Kahl
Johann Hentschel

-----Anno
1786 d [en] 27 September ist Meister geworden
Joseph Förster

Georg Salamon Franz Kahl
Comissarij Johann Hentschel
Eltisten

[fol. 4a:]

Anno 1786 d [en] 27 September ist Meister geworden
Franz Langer.

Georg Salamoun Franz Kahl

Comissarij Johann Hentschl

-----Anno

1786 d [en] 27. September ist Meister geworden

Wenzel Palme.

Eltisten

Wenzel Barthel Franz Kahl

Comissarij Johann Hentschel

Anno 1788 d [en] 27 September ist Meister geworden

Adalbert Packert

Franz Kesch Joseph Patzelt

Comissarij Johann Hentschel

Anno 1795 Den 29 Septembris ist Meister geworden als Lande Meister

Albert Kampf

Reimundus Gürther Frantz Wunsch Comissarij Frantz Kahl

Anno 1795 Den 29 Septembris ist Meister geworden als Land Meister

Augustin Kiswather

Reimundus Gürther Franz Wunsch

Comihsary Franz Kahl

[fol. 4b:]

Anno 1800 Den 28 Decembris.

Ist Meister geworden Franz Wunsch

Eltesten

Reimundus Joseph Patzelt

Gürther Joseph Langer

Anno 1800 Den 28 Decembris
Ist Meister geworden Frantz Kahl
Eltesten
Reimundus Joseph Patzelt
Gürther Joseph Langer

Anno 1803 Den 3ten März. Ist
Meister geworden Heinrich Kahl.
altesten
Reimundus Gürther Joseph Patzelt
Zunft Comissar Joseph Langer

[fol. 5a:]

Anno 1803 Den 29 Julij ist Meister
geworden Anton Graff

Reimundus Gürther Zur Zeit Eltesten
Zunfts Comisser Joseph Patzelt
Joseph Langer

~~Anno 1809.~~

Anno 1815 den 31 Dezember ist Meister geworden
Anton Kahl
zur Zeit Eltesten
Franz Kesh Joseph Föster
Zunfts Comisär Joseph Wiede

Anno 1819 den 12ten Oktober ist Meister geworden
Anton Wiede
zur Zeit Eltesten

Franz Kesh Joseph Förster
Zunfts Comisär Heinrich Kahl

Anno 1820 den 30ten May ist Meister geworden
Joseph Schüller.
zur Zeit Altesten
Franz Kahl Joseph Förster
Zunfts Comissar Heinrich Kahl

[fol. 5b:]

Anno 1820 den 20ten August ist
Meister geworden Gottlieb Kobelt
zur Zeit Altesten
Franz Kesch Joseph Förster
Zunfts Comissär Heinrich Kahl

Adalbert Kämpf junior von Algersdorf
als Landemeister ist Meister geworden
1806 den 8ten Jänner
zur Zeit Altesten
Franz Kahl Joseph Förster
Zunfts Comissär Heinrich Kahl

Anno 1817 d[en] 30 May ist Meister worden
Jakob Kum[m]enfeld von Weenstädt als Land-
meister zur Zeit Altesten
Franz Kahl Joseph Förster
Comissar Heinrich Kahl

Anno 1820 d[en] 30 May ist Meister worden
Anton Wiede
zur Zeit Altesten

Franz Kesch Joseph Förster
Comisaer Heinrich Kahl

[fol. 6a:]

Anno 1823 d[en] 30 März ist Meister worden Anton Krause von Sandau als Landmeister
zur Zeit Altesten

Franz Kesch Joseph Förster
Comisaer Heinrich Kahl

Anno 1824 d[en] 17 October ist Meister worden

Anton Grohman von Auscha als Landmeister

Franz Kesch zur Zeit Eltesten

Comisaer Joseph Förster
Heinrich Kahl

Anno 1825 d[en] 27 Dezember ist Meister worden

Anton Langer

zur Zeit Eltesten

Franz Kesch Joseph Förster
Comisaer Heinrich Kahl

[fol. 6b:]

Anno 1827 d[en] 27 May ist Meister worden Karl Herschmanek

zur Zeit Eltesten

Reimundus Gürtler Joseph Förster
Comisar Anton Graf

Anno 1830 d[en] 10 Oktober ist Meister worden

Adalbert Kahl

zur Zeit Eltesten

Ambros Scharf ~~Anton Graf~~ Henrich Kahl
Comisaer Gottlieb Kobelt

Anno 1830 d[en] 31 Oktober ist Meister worden
Joseph Förster
zur Zeit Eltesten
Ambros Sharf Heinrich Kahl
Comisar Gottlieb Kobelt

Anno 1832 d[en] 18 März ist Meister worden Karl
Egermann aus Saaz
zur Zeit Eltesten
Anton Graf
Ambros Scharf Gottlieb Kobelt
Comisar

[fol. 7a:]

Anno 1835 d[en] 25 Jener ist Meister worden
Julius Kahl
Zur Zeit Eltesten
Ambros Scharf Gottlieb Cobelt
Comisar Anton Kahl

Anno 1835 d[en] 25 Jener ist Meister worden
Adalbert Cratoquil
Zur Zeit Eltesten
Ambros Scharf Gottlieb Kobelt
Comiser Anton Kahl

Anno 1837 d[en] 11 Junij ist Meister worden
Johann Herschmanek

Zur Zeit Eltesten

Ambros Scharf Anton Kahl

Comiser Joseph Förster

[fol. 7b:]

Im Jahre 1841 ist als Mitmeister Wenzel Handuizschka aufgenom[m]en am 10. Oktober
1841

Franz Bredschneider

Kommissär

Anno 1847 wurden Anton Packert als Mitmeister aufgenom[m]en am 13^t Maij 1847

Michael Lonzey Joseph Förster

Comisser Gottlieb Kobelt

Anno 1847 wurde Friedrich

Kobelt am 28^t November 1847 Jos. Förster

ältesten

Anno 1860 wird Julius Kahl als Mit-
meister aufgenom[m]en am 8 December.

1861 Stephan Michel wird als Mitmeister auf-
genom[m]en 8 December.

Engst Jos. Förster

Julius Kahl

Leipa am 1 Jänner 1876

Anton Pohl aus

wurde gegen Erlag der Taxa in den Genossenschaft aufgenom[m]en.

Julius Kahl

Příloha č. 4

Tovaryšská kniha z let 1800–1861

(SOkA Česká Lípa, fond Cech hrnčířů, karton 29, Kniha hrnčířských tovaryšů 1800–1861, inv. č. 53/9. nefol.)

Text je transliterován, v originálu chybí foliace, kterou doplňuji.

[Nápis na přední desce knihy]

Geselen Buch

Der Ersam[m]en Töpfer Bruder-
schaft in Bömisch-Leippa A
1800

[fol. 1a:]

Anmerkung von 5 Oktober 1800

Joseph Förster Herr Vatter

~~Alta~~ Adalbert Paikert. Beisitz Meister

Fridrich Prübler. von Staab Altzgesel

Anton Käupf von Leippa 2ter Altzesel

Franz Kall

Franz Wunsch

Joseph Mässe

Joseph Langer

Jhnatz Kläment

Joseph Wavrouschek von Kralowitz.

Anton Malänka von Punzlau .

Karl Herschmanek von Kutenberg

Wenzl Langer.

[fol. 1b:]

Johan Lem[m]perg von Liwarn ist in geschänke
gesesen den 9 November. 1800.

Joseph Skokan von Liwarn ist in geschänken
gesessen den 9 November. 1800.

Tomaß Daube von Königsbörg ist im geschänke
gesessen dem 1. Februari. 1801.

Frantz Pelikosky von Bömisch Eycha ist
In geschänke Den 26 April 1801.

Floryan Wentig
den 22ten November 1801

Anton Krof.

Joseph Hofmann Hebuss

[[fol. 2a:]]

Josef Horussiczky von Bechine
28 Martÿ in gessenke gessetzen
Martin SSkutchan Von Satz . Den
8ten Augustÿ 1802

Josef Patzelth den 5 December in
gessenke geseztenn A[nn]o 1802 [ten]

Anton Polme den 5 December in gesseke
gesetzen den 1802 [ten]

Wentzel Strakaty von Heseri von
Tabor Kreyse den 5 December in
gessenke gesetzen[ten]

Anton Gakesch von Onbgen aus Sadtzer Kreyse geburtich ist den
5 December in gessenke gesetzen [ten]

[[fol. 2b:]]

Joseph Schretel von Stab
aus Pilsen Kreis den 11 Appril

Anton Blat von Pilin
aus Leitmoritzer Kreis y 11 Appril

A[nno] 1803

Jakob Schirmer von Senidschitz

Leitmeritzer Kreis d[en] 17 Juli l[rh] 1803.

Thomas Brukner von Leippa den 6 November

A[nno] 1803

[fol. 3a:]

Johann Weseli von Lieben

Bosshenün Kreist- - Actus den 14 Martÿ

Joseph Klotz von Bakowen von

Bilgrün Kreises -doher den 14 Marty

1804

Anton Wondrasshek von

von Rakonitzer Kreyse den 14 October 1804

Gehard Dausek won Taus aus

Pilsner Kreys den 14 October 1804

Vintzens Patzelt den 18 November 1804.

Wenzel Miller von Töplitz.

Leitmeritzer Kreis den 18 November 1804.

Joseph Lang aus der Kreiß Stadt Saas

den 10 January 1806.

[fol. 3b:]

Joseph Steder aus Bömische Leypa

den 7 Aprilis A[nn]o 1806 in geschenke

gesetzt _ _ _ _ _

Anterreas Grantel Von Seinau

aus Ober Schlessinu

Brockob Herschmam aus der Kreiß

Stadt Saaß den 10 Augstus

A[nn]o 1806

Wilhelm Tultz Von Tilset aus

AltPreisen den 2 Nobember 1806

Franz Rösler von Santau Leib-

merritz Kreiß Den 2. Nobember 1806

[fol. 4a:]

Johann Richter von Elster

den 25 Januarĳ Jar 1807

Joseph Storm Stadtel Lewin

Leibmeritz Greiß den 8 Marty 1807

Wenzel Růžiczka ze Zdanitz

skyho Krage - - - den 9 Aprilis

Anno 1807

Joseph Kahl den 11 October 1807

Adalbert Heth den 11 Octobr

gesseke gessetzen 1807

Franz Zschüücker den 11 October in geseke
gesetzen 1807

[fol. 4b:]

Karl Gottfriet Kessler Von Schön-
berg aus Saken den 13 Juny 1808

Johann Karl Christ aus Brug Den 16 october
A[nn]o 1808

Aloiß Hibschr von Lewin Leibmeritz Greiß
Den 27 Nobemdr
1808

Joseph ~~Sulsch~~ Scholz von
Hessen Tassle

Heinrich Siebert von Langsaltz aus
Thüringen hat in Geschenk geseesen
Johan Blum von Soran aus Schlesein
hat auch in Geschänck geseesen
Den 9^t April 1809

[fol. 5a:]

Johan August Schrgiber aus Gonmau
Sasseni Jane 28 Oktober 1809.
Lorezian Het den Tchrekort.
den 17 Deceber 1809.
Johan Stork von Grnadorst n
Anton Swartz von Levin den 14 Märtz 1810.
Antone Zol den 30ten September
Heichdrich Sbellchem Schreter Somd Morg
Leippa gers . . . den 14 Märtz 1810
Augustin Langer aus Bemisse Leippalden 28 April 1810.
Frantz Schedl vone Bometaus
Schesing

[fol. 5b:]

Frantz Stremer von Zrolomitz den
21 Juliu 1811
den 23ten May 1813
Benjamin Frantz Moosch aus Fraystadt.
den 13 März 1814.
August Gunnd von Jerehord.
Johan Zottlinb Hrubt von Sborzen
den 4ten September 1814
Heidrich Hrant Malhane aus Lezsseg
Karl Orguch aus Seruongrun in
Joseph Winzenr aus Golkemberglin Schlekem 29. Oktober 1814.

[fol. 6a:]

Joseph Omgauer aus Warschau in Polen
d[en] 7ten May 1815.
Gottlieb Kolbelt aus Bunzlau
in Schlesien

Den 18 Jüny

A[nn]o 1815

Joseph Hermut aus Nihmburg

Den 18 Juny A[nn]o 1815

Anton Wede aus Bömiß Leippa

Leitmeritzer Kreiß

deb 22 Oktober

A[nn]o 1815

Jan Knezaumek z Myletina

Jitschner Kreis Den 22 Oktober

1815

[fol. 6b:]

Johann Traugott Born, aus Strehlen in

Königreich Sachsen gebürtig. A

den 30 July

[1]816

Samuel Kobelt aus Buntzlau in Bober

in Schlesin

hat 30 July [1]816

Johan Cebazak gebürtig aus

Olmütz in Määren

A[nno] 13ten November

[1]816

Franz Caplan aus Lissa in Böhmen

A[nno] am 28ten Dezember 1817

Friedrich Ginter aus Altenburg gebürtig

alhie den 6ten September Anno 1818

Johan August Karl Guth von Groß Tauplitz

aus Neu Preußen. den 29ten November 1818

[fol. 7a:]

Johan Christian Kosolofsky aus Ohlau in

Schlesien den 29.ten November 1818.

Michael Riesle aus Lewin in Böhmen

den 29.ten November Anno 1818.

Joseph Scholz aus Hessenkkstel den 28.ten

Februar 1819.

Joseph Fiedler aus Ober-Stärringen aus Bayern

den 28.ten Februar 1819.

Johan Gottlob Kunert aus Lignitz in Schlesien

den 28.ten Februar 1819.

Karl Stroter aus Hobersgerg

an 13.ten August 1819.

Mathias Karpf aus Adersbach in

Böhmen den 13.ten August

[fol. 7b:]

Joseph Egermann aus der

Stadt Saatz ann 13.ten August

Johan Rosatzel aus Freystadt in

Schlesien am 28.ten November 1819

Johan Schaffren aus bobessberg

in in Bradeburg am 28.ten November

1819

Franz Koruhofer aus Lewin am 28.ten November 1819

Franz Horn aus Lewin am

27.ten Februar 1820

Johan Gottlob Weitzmar aus Pulenitz

in Sachsen am 9.ten April 1820.

Gottberg Meissner den 10.ten August

[fol. 8a:]

Gottlob Tonnsba aus Goms den 18 August

~~Ges~~

Johann Mattnek von Raudnitz

Anton Langer aus Leippa

Friedrich Schultze aus Weidan

Johann Heindrich Simonn aus Lewien

August Richter aus Perna . den 5ten August 1821

Albert Kahl aus Bömisch Leippa.

den 28ten Octos 1821.

Johann Heinisch Schlegel aus Hamburg

Willibald Fisel aus Wittenberg

den 10ten Dezember [1]821

Joseph Lumbe von Jirkau

Jos: Kahl von Leippa

Auflage den 8 ber 1822.

[fol. 8b:]

Johan Webscheby aus Boudiberg

der Hofmann Rautnitz den 22ten F[eter]. 1822.

Jos: Wrawetz aus Prag im pasine

Jos. Sunke gebirtig aus bömisch Bunslau

den 4 Aepril 1824.

Albert Kahl gebirtig aus Prag

den 16 März. 1824

Wilhelm Franke gebirtig aus Glaz

den 4 Juni 1824

Andreas Pradach gebirtig aus Holem

den 4 Juni 1824

Kaherl Grund gebirtig aus Kahnden

den 12 Septem 1824.

Johann Marz von Parchen hat in

geschenke gesessen den 24. Oktober 1824.

Ernst Moritz Tunschke aus Meisen

hat in geschenke gesessen den 24 Oktober 1824.

[fol. 9a:]

Johann August Schaner von Bunzlau in
Schlesien. hat in Geschenk gesessen am
27 Februar 1825.

Johann Horn aus Tschauseh hat in Geschenk
gesessen den 15ten May 1825.

Johann Schreiber aus Frohburg in Altpreussen
hat in Geschenk gesessen den 15ten May
1825.

Joseph Lindner aus Hamburg an Prones hat
in Geschenk gesessen den 21 May 1826.

Franz Hibschi aus Lewin hat den 26. 1826
Sept in Geschenke gesessen

Joseph Eibeg hat den 20ten September
in Geschenke gesessen 1826.

[fol. 9b:]

Friedrich Wegnen aus Görtzge
hat in geschenke gesessen 29. Oktober 1826.

Thomas Miske . 1826

Andreas Hirsch aus Prag. 1826

Wenzel Weigel von Lewin hat in
Geschenke gesessen den 29ten May 1827.

Johann Schebes aus Batoffen hat
in Geschenke gesessen den 29ten May 1827.

Albert Schwartzner won Pr. Parschitz
hat den 13ten Juli 1827 in Geschenke
gesse[se]n..

Joseph Bendel aus gebürtig aus Pensen
gelernt a Leippa hat in Geschenke gesessen

den 28ten October 1827.

[fol. 10a:]

Johan Filipowski. Krestzit. hat den
Marty 1828 in Geschenke gesse[se]n bey der
Brudenschaft in Leippa
Johan Herschmanek hat den 2ten
Martz auch daß 1ten Mal in Geschenke gesessen
Joseph Mateck aus Raidmotu hat den
13ten April 1828 in Geschenke gesessen.

Karl Igermann aus Satz hat den
13ten April in Geschenke gesessen. 1828.
Karl Heinrich aus Prag hat den
28 September 1828 in Geschenke gestaadten
Julius Kahl hat den 28 Segtember in
Geschenke gestanden Böhmisch Leipa 1828.
Anton Schüm[m]eren hat den 28 Septem in
Geschenke gestanden Böhmisch Leippa 1828.

[fol. 10b:]

Joseph Peticofsky aus
Böhmisch Eicha hat am 13ten May.
1831. in Geschenk gestanden
alles vorgeschriebene entrichtet
Zugleich am freuntige dato
Johan Erben aus Seleditz
Buntzlauer Kreiß in Geschenk
gestanden und alles entrichtet .
Am 15 May 1831.
Joseph Teenz aus Naumburg a / Queis
hat am 18ten September 1831 in
Geschenke gestanden alles vorgeschrie-
bene entrichtet.

Zugleich am freuntigen Dato Anton
Kakert aus Böhmisches Leippa

[fol. 11a:]

in Geschenk gestanden, und alles
vorgeschriebene entrichtet, aus als
wirklicher Gesell anerkennt
am 18ten September 1831

Wenzel Ramnitzka aus Lewin
in Böhmen hat am 13ten Aprill
1832 alhie in Geschenk gestanden
aus aller vorgeschriebene gehörig
entrichtet

Adalbert Kratoquil aus Czaslau
in Böhmenig gebürig hat am
1832. 27ten May in Geschenk gestanden
aus alle vorgeschriebene gehörig entrichtet

[fol. 11b:]

Johann Gerath aus Görlitz
in Sachsen hat am 8ten July

1832 in Geschenk gestanden
und seinen Gebühren entrichte
am selben dato.

Anton Meerwald aus Stadt
Steuer in Geschenk gestanden
aus seine Gebühren entrichtet

Friedrich Kobelt aus Böhm Leippa hat
den 28ten Oktober in Geschekek gegessen
und sey Geschenk entrichtet.

Anton Herschmanek aus Böhm. Leippa
hat den 28ten Oktober 1832 in
Geschenk gegessen und seyn Geschenk entrichtet

[fol. 12a:]

Joseph Wobalde aus Satz in Geschent
ke hat am 2ten Juni 1833 in Geschent
ke gestanden und sein Gebihr entrichtet.

Franz Weidner aus Jungbunzlau
hat sein Geschenk entrichtet am 2ten
Juni 1833 in Geschenk entrichtet

Joseph Wiesner aus Lewin hat sein
Geschenk entrichten am 2ten Juni 1833

Karl Martineck aus Mielleschau sein
Geschenk entrichtet am 22 Juny 1834.

Franz Blum aus Sestatel hat sein
Geschenk entrichtet am 26ten Okt. [1]834

Joahnn Kircheissen aus Ellnbohenn hat
sein Geschenk entrichtet am 26 Okt. [1]834

[fol. 12b:]

Joseph Strak aus Winttenitz hat
sein Geschenk entrichtet 12ten Apprill.

Franz Gerich aus Leippa hat sein gebühre
entrichtet den 24ten May 1835.

Wenzel Adler aus Kulm hat sein gebühre
entrichtet den 5ten July 1836.

Ignatz Hippst hat sein Geschenke entrichtet.
den 18 November [1]835.

Johan Schutzen Tah aus hat seinen gebühre entrichtet den 1835

Anton Schwarz aus lewin hat Geschenken ent =
richtet den 4 Januar 1836.

Leo Stryner aus Therenstort hat sein Geschenke
entrichtet den 17 July [1]836.

Christoph Ezerer aus Ezer hat seine
Geschenke entrichtet den 17 July [1]836.

[fol. 13a:]

Franz Drahonn Dobrzesch
hat seyn gehericj gebörn den
1838

Joseph heinann aus Dornau
hat seyn gegeruh Gerlegt

Bernard Kareseit aus belsen
hatseyn gegerühbore erlegt,
den 2 sebtember 1839

den 12 Oktober hat Franz Schneb aus
botser hatsch seyn gegensich legt 1839

Josephf Wiskotschill aus Caslau hat seine
Geschenke entrich hat 1839

Rudolf Labelt hat seine Geschenke entrichte
aus Leippa 1839

Karl August Kurg aus Zotten aus Schlässien
hat seine Geschenke entrichtet den 14 Juny 1840

[fol. 13b:]

Wam Kaschka aus Deschen in Schlesien
hat seine Geschenke entrichtet den 18ten Oktober

Johann Otto aus Minchengraz hat sein Geschenke entrichtet den 29 November 1840

Franz Schabka aus Sobothka hat sein geschenke
entrichtet den 16 May

Anton Klima aus Scjûapwotu hat seine
Geschenke entrichtet den 16 May

August Seidel aus Bunzlau hat seyne
Geschenke den 8 August entrichtet.

Thomas Förster von Tribau Schlößenn
hat seyne Geschenke den 8 August entrichtet

Johann Lorenz von Pillnigau hat seine
Geschenke entrichtet den 8 August 1841.

[fol. 14a:]

Madias Shudy von Obadpsha hat seyne
Geschenke den 8 August 1841

Im Jahr 1842. Franz Heide
hat seine Geschenke erlegt.

Im Jahr 1842. Feudinand Schuttz
hat sein Geschänke erlegt aus Czaslau.

In Jahr 1842. Franz Karasek hat
sein Geschänke erlegt, aus Martin.

Franz Hrabik aus Kauřim in
Böhmen hat in Geschenke gesessen den 23
Feber 1851.

Joseph Smolik aus Gitschin in
Böhmen. hat in Geschenke gesessen
den 23 Feber 1851.

[fol. 14b:]

Stephn Michek aus Kalten=
Bach in Böhmen hat in Geschenke
gesesen den 23 Feber 1851.

Anton Swoboda aus Inngbunzlau sein
in Böhmen hat in Geschenke ge
ssesen den 23 Feber 1851

Jgnatz Heetz aus Nuska in
Böhmen hat im Geschenke gesesen
den 23 Feber 1851.

Edurad Kral aus Komotau
in Böhmen hat in Geschenke
gesesen den 20 Feber 1851.

Hermann Kobelt aus Leippa ist von
Gesellen zum Gesellen gewichlt worden und
hat in Geschenke gesessen den 30 May 1851.

[fol. 15a:]

Franz Graff aus Leipa ist den 6ten Juli von
Gesellen zum Gesellen gemacht worden
und ist in Geschenk gesessen. 1851

Anton Wodka aus Leipa ist
den 21ten September in Geschenk
gesessen 1851.

Heinrich Soidl von Niemes
ist den 26ten Oktober 1851 in Geschenk
gesessen.

Anton Mach aus Melnik in Bohmen
hat sein Geschenk erlegt den 4ten Juli 1852

Karl Reinelt aus Wilemitz ist
am 19 September 1852 in Geschenk gesessen.

Johan Güter von Dobruska ist von
19 September 1851 in Geschenk gesessen.

[fol. 15b:]

Heinrich Kobelt aus der k k.
Kreisregierungsstadt böhmisch Leippa
hat sein Geschenk erlegt den 1 Mai 1853.

Franz Smolik aus Jitschin hat
sein geschenk erlegt den 19 Feber
in Jahre 1854.

Franz Dresler aus Tarehen in
Böhmen bohmisches Leipper Kreis
hat sein Geschenk erlegt den 19 May 1854

Anton . Hötzel aus Langenau hat sein geschenk erlegt den 7 Mai
1854.

Kasper Pilni aus Schütten=
hofen in Böhmen hat sein Ge-
schenk erlegt den 30ten Juli 1854.

[fol. 16a:]

Franz Brožek aus Rowensko
hat sein Geschenk erlegt den 20^t
Juli 1856.

Julius Kahl aus Böh. Leipa
1860

Kaspar Fuchs aus Prag
1861.

Joseph Kraus aus Rakonitz
1861

Joseph Fischer aus Lissa
1861.

Ferdinand Breicha aus Rakonitz
1861

Joseph Raudnitzka aus Böh. Leipa 1861.

[fol. 16b:]

Ferdinand Scheiner aus Böh. Leipa
1861

